

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан, ватанэглияр,
дидед чIал хуьх!

1920 – йисалай акъатзава

N 7 (10756) хемис 16 – февраль, 2017 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Шкип - РД-дин Кьилдин ва Гьукуматдин пресс-кьуллуьгьдин

Саламатвал сифте чкадал

14-февралдиз Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипова Кеферпатан Кавказдин федеральный округда РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векилдин патав гвай Советдин заседанида иштиракна.

Анал терроризмдинни экстремизмдин вилк пад кьунин, округдин здравоохраненидин система вилк тухунин месэляяр, гьакIни Россиядин Президентдин указар ва тапшургуьяр кьилиз акъудунал гуьзчивал авун авай гьал веревирдна.

СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил Олег Белавенцева кьейд авурвал, гзаф миллетрин векилрикой ибарат ва гзаф динрал амал ийизвай регион тир Кеферпатан Кавказ патал терроризмни экстремизм виридалайни еке кьурху гузвай завалар яз ама. И месэла гьялун патал хейлин крар авунвайдакI лугьналди, Полпредди терроризмдиз акси женгина талукь тир органри чпин арада алакьа хуьнин кIвалах мадни хьсанарунин чарасузвал авайди кьейдна. Гьалар пайгардикI хкудиз алахьнавай, гьа гьисабдай экстремистрин фикирдал алай кьуватрин таъсирдик иллаки гзаф дережада акатзавай жегилрин арада а завалрин вилк пад кьуниз кьетIен фикир гун герек я. И мурадралди О.Белавенцева регионда пешекар зегьметдал къимет эцигунин дережа хкажунин везифа вилк эцигна. Государстводин властдин ва чкадин самоуправленидин органриз агьалирин яшайишдин дережа хкажунин, иллаки жегилар патал кIвалахдин чкаяр тешкилунихь элкьурнавай серенжемар кьабулун меслят кьалурна.

Месэла веревирд авунин карда СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар

ганвай Векилдин заместителар тир Валерий Попкова ва Михаил Ведерникова, Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова, Ингушетия Республикадин Кьил Юнус-Бек Евкурова, Ставропольский крайдин губернатор Владимир Владимиров, Нальчик шегьердин кьил Арсен Алакаева, РФ-дин Генеральный прокурордин заместитель Иван Сыдорук иштиракна.

СКФО-дин субъектрин властдин органри ва федеральный кьурулушрин чкайрал алай органри здравоохранение вилк тухунин жигьетдай тухузвай кIвалахдиз талукь месэладал элячIуналди, Олег Белавенцева, кьилди кьачуртIа, Федеральный Собранидиз РФ-дин Президентдин Чарчяй кьачунвай ихьтин келимаяр эзберна: “*Чи вири политикадин макьсад инсанрин саламатвал хуьникай, Россиядин кьилин девлет яз, инсанвилин капитал артмишуникай ибарат я*”.

СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векилдин заместитель Максим Владимиров 2016-йисуз Полпредстводин аппаратди тухвай гуьзчивалдай кIвалахдин нетижаяр раижна.

Журналистрихь галаз гуьруьшмиш хьайи чIавуз РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова, заседанидин нетижайриз баян гуналди, и мярекат гзаф важиблуди хьайиди кьейдна.

“Сифтени-сифте чна терроризмдихь галаз женг чIугунин месэляяр дериндай веревирдна. За терроризмдинни экстремизмдин таъсир арадай акъудунин барадай республикада кIватIнавай тежриба раижна. ГьикI хьи, Дагъустанда кьанун-кьайда хуьдай, республикадин гьукумдин, муниципальный органри, общественностди терроризмдиз акси сад тир фронт арадал гьанва”, - лагьана Р.Абдулатипова.

Мектебдин кьисмет гьихьтинди жедатIа?

Мегьарамдхуьруьн райондин Самур хуьре 1946-йисуз Муртузали Муртузалиеван регьбервилк кваз чкадин жемьятдин куьмекдалди мектебдин сад лагьай корпус эцигнай. Гуьгьуьнлай хуьруьн агьалийрин кьадар артух хуьнихь галаз алакьалу яз, мектеб алава пуд корпусдалди гегьеншар хьувуна.

1989-йисуз Самурда цийи мектеб эцигиз гатIуннай. Амма 1991-йисуз улкьведа кьиле феи вакъияяр себеп яз ва пулдин такьатрин кьитвилляй эцигунрин кIвалахрал кIукI гьиз хьанач.

Са шумуд йис арадай феиля, 2008-йисан сентябрдин вацра хуьре кьвед лагьай сеферда цийи мектеб хкажиз

Алай вахтунда тарсар тухузвай мектебдин дарамат куьгьне хьанва, ам акваз-акваз чкIизва. Ина чирвилер кьачузвай школьникри чпин уьмуьр гьар юкьуз хаталувилк куьгьне. Аялрин бахча лагьайтIа, Самурда садрани хьайиди туш.

Гьукумдин официальный делилралди, мектебдин дарамат эцигна акьалтIарун патал пулдин такьатар бес жезвач. Амма чкадин агьалияр и кардихь агьазвач. Абурун фикирдалди, мектебдин эцигунар эгIеш хуьнин себеп Самурдин халкь инай яд тухудай имаратар эцигуниз акси экъечлунихь галаз алакьалу я.

Чкадин агьалирихь ва чирвилер гудай цийи дарамат эцигун патал тендер

Самурдин мектебдин чкIанвай дараматдин ақунар

гатIунна. Самурвийрин кьисмет акьван агьурди хьан хьи, кьвед лагьай сеферда мектеб эцигиз гатIунайдалай инихь тамам 9 йис алатнаватIани, дарамат кьени ишлемишиз вахканвач.

2017-йисан 10-январдиз “Кавполит” сайтда Фаина Кьачабеговадин “Дагъустандин халкь такIан хьанва” тIвар алаз Самурда эцигзавай мектебдикIа ва и хуьруьз талукь маса месэлярикой хьенвай макъала чапнава. (http://kavpolit.com/articles/dagestanskij_narod_v_opale-30987/). Чна газет кIелзавай-буруз а макъалада мектебдиз талукь яз ганвай малуматар теклифзава.

Вили Каспийдин ва виш йисарин мегьуьн тарар экъечIавай лианрин тамун арада ван алаз авахьзавай Самур вацIун кьваларив гьа ихьтин тIвар алай хуьр экиа хьанва. Ина гьеле 2008-йисуз эцигиз гатIунай мектебдин дарамат гилани ишлемишиз вахканвач.

къазанмишай пудратчик Байрам Байрамова хь галаз санал чун куьгьне ва, мумкин я, гележегдин мектебриз килигиз феина. Кьенин юкьуз аялри алаатай асирдин 50-йисара накьвадин керпичрикой эцигнавай куьгьне хьанвай мектебда чирвилер кьачузва. Бязи корпусар ми хьиз чкIанва, спортзалдин цIари сварар ганва. Кьенепатан ақунарни ина Советрин девирдилай инихь ерли дегIиш хьанвач: куьгьне партаяр, еке хьиткьерар авай цIранвай кIарасдин пол, кьуларикай авунвай кьенепатан кьав.

Кьецепатан кьав муьрхуьз кьунвай лекуьниз (леги) ухшар хьанва, вични да тIана уьцIезва. Кьенепатан кьав ават тавун патал бязи чкайрал махсус даяхар кутунва. Ихьтин шартIара кIелзавай аялрин уьмуьр гьакьикьатдани хаталувилк ква.

“Аквазвани кьез: и корпусдин цал уьцIенва, ангье кьав ават тавун патал

► 2

МЕДЕНИЯТ

Халкьдин адетар yine кьуна, Зейнидинан хва Муьгьуьдина бубадин баркаллу рехь лайихлудказ давамарзава. Ада, уьмуьрдин юлдаш Людмиладихь галаз санал чпин велеридни гьахьтин тербия гана, бубади кьил куртур хизандин ансамбль мадни гужлу авуна.

► 10

СПОРТ

Спортдал машгьул хьайитIани, тахьайтIани, итимвал квадар тавун, гьар са кас вичин гафунин иеси, халкьдин тIвар хкаждай виклеь рухвар хуьн патал хьсандиз кIелун, гьакIни сада-садаз куьмек гун, гьвечи-чехидаз гьуьрмет авун герек я.

► 12

Эвер гун

15-февралдиз вири уьлкведи Ватандин сергьятрилай яргъара къуллугъдин буржи тамамарай россияяр рикел хуьнин Югъ къейдзава. Уьлкведин международный мажбунамаяр къилз акъудналди, союзникриз къумек гуналди, Ватандин милли итижар хуьналди, чи ватандашир чкадин дережадин 30-далай виниз дявейра ва яракълу чуьруькра иштиракна.

Ватандин сергьятрилай яргъара, чпин уьмуьр хатапувилик кутуналди, чи ватандаширини чпин интернациональный буржи тамамарна. Чи аскерри къалура викигъевиллини игитвиллин къимет вахт алатуникди агъуз аватзавайди туш ва абур вири вахтара дериндай гъурмет авуниз лайихлу я. Абурукай хейлибур уз женгинин орденар гана, къе дагъустанви Советрин Союздин Игитвиллин виниз тир тварциз лайихлу хъана.

Исятда саламат тир ветеранрин патяхъай вири жуьрейрин къайгъударвал авун, телеф хъайибур рикел хуьн чи виридан буржи я.

Заз вири дагъустанвийрихъ сагъламвал, ислягъвал ва хушбахтвал хъана кланзава.

Дагъустан Республикадин
Кьил Р.АБДУЛАТИПОВ

Рикел хкана

Хийир ЭМИРОВ

1989-йисан 15-февралдиз генерал-лейтенант В.Громован гилик квай 40-армиядин аскерар тамамвилелди Афгъанистан Республикадин чилелай ахкъуднай. И югъ чи уьлкведа гъар йисуз къейдзава ва Афгъанистандин чилел телеф хъайи офицерар, аскерар рикел хкизва. Дагъларин уьлкведин шегъерра, районрани интернационалистар-аскерар рикел хуьнин йикъахъ галаз алакълу мярекатар тухузва.

Республикадин меркезда афгъанвиар рикел хкунин серенжемар "Труд" стадиондал 14-февралдиз дзюдодай республикадин 16-чемпионат ачунаналди башламыш хъана. Махачкъаладиз республикадин шегъеррай, районрай атай цудралди жаван дзюдоистри чпин алакълуна кълурна.

15-февралдиз Махачкъаладин общественностди, афгъанвийри, ветеранрин ва жегилрин организациондин векилри шегъерда авай афгъанвийрин скверда хажнавай мемориалдал ва интернационалистар тир аскеррин сурарал фена, абуралини цуьквер эцигна.

И югъуз рикел аламукъдай кар Каспийск шегъердани киле фена. "Дагдизель" заводдин Культурадин дворецдин къвалав интернационалистар тир аскерриз памятник ачухна.

1979-1989-йисара Афгъанистандин чилел жег члугур ва телеф хъайи Советрин Союздин аскерар рикел хкунин мярекатар Дагъустандин шегъерра, Белижда, Сулейман-Стальский, Мегърамдхуьруьн ва маса районрани киле тухвана.

Мектебдин къисмет гъихътинди жедатла?

1

кутунвай даяхар. Гъеле гатфарихъ и классда аялри чирвилер къачузвай. Къав кларасдин даяхрин къумекдалди къунвай дараматда гъар югъуз аялри клезавай", - суьгъбетзава Байрам Байрамова.

Са пай чкнанвайдан къаншарда цийи мектебдин дарамат хкаж хъанва. Къилин корпусдал къавни гъалднава. Пищоблок, спортзал эцигна, къенепатан къвалахар тамамарна, лазим тир тадаракар маса къачуна, мектеб алай чка аваданламышна кланзава.

Исятда пудратчикдиз зиянар жезва: клуьд йисан къене ам объект хуьзвай къаравулчийриз пул гуниз мажбур хъанва, тахъайтла, эцигунра менфят къачузвай вири материал чуьнуьхда. Гъаклани ракъун твалар ва мад са вуч ятлани квахънава.

"Проектдин смета санлай къачурла 167 миллиондиз барабар тир. 2008-йисуз эцигунрив гатунна, гъар йисуз 5-10 миллион манат пул чара ийизвай. 2016-йисуз лагъайтла, са кепекни ахъайнач. Вири и йисара чара авунвай пулдин къадар 50 миллиондиз барабар я. И объектдал къвалахзавай инсанар зегъметдин гъакъидикай магърум хъана. Чун, пул

Къугъне ва цийи мектебрин дараматар авач лугъуз, гъавурда твазва", - шикаятзава Байрам Байрамова...

(Магъала куьруь авуна гузва)

Р.С. И магъала интернетдин сетда пайда хъайидалай гуьгъуьниз "Лезги газетдин" редакцияди РД-дин образованидин ва илимдин министерстводиз Самур хуьре хкажзавай мектебдин эцигунрин къвалахар вучиз, квехъ галаз алакълу яз акъвазарнаватла, абурал мус чан хкидатла ва цийи мектебдин дарамат гъи йисуз ишлемишиз вахкудатла хабар къазвай чар рекъе тунва.

Министерстводай редакциядив жаваб са вацран къене агакълун лазим я. Килигин...

Бедбахтвилекай къутармишна

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

9-февраль, пакаман сятдин 10, федеральный "Кавказ" шегъердин Рубас хуьруьн сергъят. Махачкъаладиз, вичин къуллугъдин къайгъуйриз физвай Сердер Моллалиеваз (ам Ахцегъ районда ГО-динни ЧС-дин Управленидин начальник я) бирдан вилик квай "Жигулидин" кланикай гум акъатиз аквада. Къурхулувал гъиссай пешекарди сесеринни экверин лишанралди тадиз "Жигули" акъвазариз тада. Машиндин рулдихъай эгъли итим эвична. И легъзеда капотдин кланикай-мотордай цун ялав акъатда. Машиндал газдин баллон алайди къатлай Сердера, сифте нубатда, багъажник ачухна, газдин кран агална. Ахпа вичив гъай огнетушител худдик кутуна. И кар акурла, къайгъусуз тушир масабурини чпин машина акъвазариз, алакълу къумекарна. Ахпа ада РД-дин МЧС-дин диспетчерин

къуллугъдиз хабар гана. 15 декъикъани алатнач, ДПС-дин къуллугъдин офицерар тир Азиз Нисредов, Жаваншир Къурбаналиев, Руслан Гъафизов, Агъмед Шихкеримов ва абурун гуьгъуьналлаз Белиждин 5-нумрадин пожарный частунин дестени атана акъатна. Умуми къуватралди абур федеральный "Кавказ" шегъере агална, цайи къунвай машин хъиткьинуникай хвена.

Нагагъ са тлимил геж хъанайтла, машиндаллай газдин баллон хъиткьинна, неинки гъа машиндин рулдихъ галайдаз, гъакл мукъув гъай машина авайбурузни еке хасаратвилер жедай, - лугъуза РД-дин ГИБДД-дин ДПС-дин полкунин 9-взводдин офицер Агъмед Шихкеримова.

"Ахцегъви С.Моллалиев хътин масадан дердиникай хабар къадай пешекар кас ацалтна, зи бахтунни гъана. За адаз ва къумекдиз атай вири стхайриз чухсагъл малумарзава", - лагъана "Жигулидин" иесиди.

Къилин редактордин гаф

Руьгъдин игътияж

Республикадин Къилин Чарчин Царцеваз

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Алай вахтунда Дагъустанда милли члаларал гъукматдин 13 газетни 3 журнал акъатзава. Интернетди агъвалзавай девирда милли члаларал чапзавай изданийрин тиражар, виликан йисарив ге

къигайла, агъуз аватнаватлани, абуру хайи члалар, меденият, адетар хуьнин, еримлу авунин карда чпихъ авай къуват, важибувал квадарнавач. Къенин югъуз и газетарни журналар себеб яз интернетдикай менфят къачудай мумкинвал авачир, дагълух хуьрера яшамеш жезвай агъзурралди дагъвийрив республикада, уьлкведа, дуьньяда авай хабарар агакъзава. Хайи члаларал акъатзавай газетрин арада тираждал гъалтайла "Лезги газет" шаз хъиз, цини вилик ква. 2017-йисуз "Лезги газет" гъар гъафтеда 9090 ватангъилидин къвалериз мугъман жезва. Гекъигун патал: аваррин "Гъакъикъат" газетдин тираж - 7045, даргийрин "Замана" - 4241, къумукърин "Елдаш" - 4250, яхулрин "Илчи" 2160 экземплярдиз барабар я.

Республикадин Къил Рамазан Абдулатипова Халкъдин Собранидиз ракъурнавай Чарче дидед члаларал чапзавай газетар, бубайрин адетар, меденият хвена, еримлу авуна кланзавайдакай лагъанва. "Дагъустандин халкъарин медениятдин адетар хуьн, Вирироссиядин медениятдин ва гражданилин яржар мягъкемарун регион пайгардаказ еримлу хуьнин лап важиблу тереф я..." - гъисабзава республикадин регъберди. Къилди СММ-рикай рахадайла ада "республикадин ва муниципальный массовый информациядин такъатар итижлугур ва виридавай менфят къачуз жедайбур хуьн лазим тирди, социальный сетра мадни активдаказ къвалахна кланзавайди" къейдгнава.

Гъакъикъатдани, цудралди миллетар яшамеш жезвай чи республикада халкъарин меденият, адетар хуьниз къетген фикир гун чарасуз я. И жигъетдай Дагъустанда хейлин къвалахар киле тухванва, абурукай Рамазан Абдулатипов вичин Чарче гегъеншдиз раханва. Амма хайи члалариз талух хейлин месэлаяр гъа къени хъендик кума. Саки гъар йисуз абур веревирд ийизватлани, и карди са жуьредин нетижани гузвач. Мисал яз, республикадин мектебра дидед члалан тарсариз чара авунвай сяттерин къадар тлимиларнава. Акъалтзавай несилриз дуьзгун чирвилер гун патал хайи члаларай ктабар, методикадин къалурунар, программаяр бес жезвач. Члалахъ, культуради галаз алакълу идарайра къвалахзавай къуллугъчийрин мажибар агъузбур я. Гъавиллий мектебар акъалтларзавай жегъилри чи девирда кесерлугур яз гъисабзавай юридический, экономический, нефтяной, технический ва маса факультетар хъязва. 12 йисан вилик ДГУ-дин Дагъустандин филологиядин факультетдин 1-курсунин лезги группада 15 студент авай. Алай вахтунда лагъайтла, абурун къадар 3-5-дал къван тлимил хъанва. Эгер гъалар ик давам хъайитла, гележегда аялриз дидед члалай чирвилер гудай пешекарар къит жедат. Хайи члалар акъатзавай газетрени са акъван тарифдай гъалар авач. Прессадин агъсакълар звездай жегъил къуватар тлимил я. Хуьруьн чкадай меркездиз атана, милли газетдин редакцияда 15 агъзур манат мажибдихъ садани къвалахда. Редакциядин дараматар къугъне хъанва, абуру капиталный ремонт фадлай истемешзава. Технический мумкинвилерни гъакл я. И деллири къвалах еримлу хуьниз кецъи гузва.

Хайи члаларин месэлайрикай сад хизанра диде-бубаяр чпин веледрихъ галаз урус члалар рахун, лезги члал чируниз фикир тагун я. Икъван члалалди и хума тек са шегъерра машгъур тир, гила хуьреризни чкнанва. Мукъвара Махачкъаладай Къасумхуьрел хъфизвай маршрут-када акъахай зун пагъ атлана амукъна. Пассажирирн члехи пай жегъилар тир. Чебни сад-садахъ галаз урус члалар рахазвай. Заз Лезгистандиз ваъ, Урусатдиз хъфизвай улакълу акъахай хъиз хъана. Эгер виликрай мектебра сифтегъан клас-сра чирвилер хайи члаларал гун тешкилнавайтла, гила урус члалал элячнава. Ик акъалтзавай несилар бинедилай дидед члалавай яргъаз ийизва. И кардин вилик пад къуна кланда.

Карчийрини, спонсоррини культура-диз са акъван фикир гузвач, спорт еримлу ийизва. Тек са мисал гъин. Алайтла йисуз Рио-де-Жанейрода киле феи Олимпиададин къугъунра къизилдин медаль къачур баркаллу дагъустанви Абдулрашид Садулаеваз машинари гана, миллионралди пуларни. Лайихлугур лагъайтла дережада къимет гун, гъелбетда, шад жедай кар я. Амма маса хилерай агалкъунар къазанмишзавайбурувни и къайдада эгечина кланда эхир. 27 йиса аваз физикадай докторвиллин диссертация хвейи, алай вахтунда Россиядин виридалайни жегъил илимрин доктор Заур Алисултанован агалкъун багъри республикада гъик къабулнатла, чаз виридаз малум я.

Твар-ван авай дагъустанвийрин экуь къаматриз бахшна, республикада спортдай чемпионатар, турнирар тухузва, гъалибчийриз, руьгъ акатдайвал, хъсан савкъатар, пулдин премияр гузва. Гъа и къайдада хайи члаларай, культурадин рекъейни жуьреба-жуьре олимпидаяр, конкурсар тухуватла, гъалибчийризни лайихлу шабагъар гайитла, са шакни алачиз, акъалтзавай несилри и хилезни итиж ийиз гатлунда.

Мукъвара Дагъустандин халкъарин культурадин центрада "Дагъустандин миллетрин культура, адетар, руьгъдин ивира квалачел ахкъалдарунин карда милли члаларал акъатзавай газетрин роль" темадай общественный яб акалунар киле фена. Мярекат РД-дин Халкъдин Собранидин миллетрин арада алакъларин, общественный ва диндин тешкилатрин крарин рекъей комитетдин председател Мегъамедкъади Гъасанова киле тухвана. Ана РД-дин Халкъдин Собранидин депутатар тир Людмила Авшалумова, Жафар Абуева, Мурад Исмаилова, алимри, милли члаларал акъатзавай изданийрин руководителри, журналистри ва масабур иштиракна. Гуьруьшдин сергъятда аваз гъафбур хайи члалар хуьнин ва еримлу авунин жигъетдай чпин фикирар лагъана, теклифар гана. Мярекатдин эхирдай РД-дин Гуькуматдиз рекъе тун патал ихтин теклифар фикирдиз къачуна: милли члаларал акъатзавай СММ-рин материально-технический база хъсанарунин, абуруз ачухзавай пулдин такъатар артухарунин жигъетдай серенжемар къабулин; журналистрин зегъметдин гъакъи хкаждай ва СММ-рин хиле яр-гъал йисара къвалахнавай къуллугъчийр гъевеслу ийидай месэлаяр гъялин.

Авайвал лагъана кланда: ихтин мярекатар киле тухуз, жуьреба-жуьре теклифар гуз, са шумуд йис я. Амма месэла гъялунал саклани клуьк гъизвач. Хайи члаларин гъакъиндай къилдин закон къабул тавунмаз, и месэладал клуьк гъизни жедат. Винидихъ къейднавай ва маса кимивилерни арадай акъудун патал ихтин закон къабулун чарасуз я. Анжах гъа вахтунда чавай чи члаларин, медениятдин, руьгъдин ивирирн гележегдин патяхъай архайинвал гъиссиз жедат.

Президентдин Чар веревирдзава Умудар куь кутазва?

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературдин отделдин редактор

Яшамш хьун гьакл рехъ атун туш, лугьуда. Рехъин а кыле вуч аватла чин тийиз финни буркьувал яз гьисабзава. Инсаниятди датлана виликди цийивилерихъ еримшзавайди я. Масакла чаз дуньядин цивилизацияриикай са затни чир жедачир.

XXI асирда, I асирда хьиз, инсанди вич элкьурна кьунвай тибетдилай аслу лукра хьиз кыле тухвайтла гьикл жедай?..

Амма тарихди имтигьанар клани кьван чи вилик эцигзава. Са инсанди умуьр кьван вахтундани (70-80 йис) чун са шумуд революциядинни, дявейринни, чкайвилеринни, эцигунринни, куьчарунринни, мад элкьвена кьулухъди хтунринни шагьидар хьанва. Гагь-гагь гьи девир хьсанди хьанатла лугьуз жедайвални туш. Хьсанвилерни писвилер, югьни йиф хьиз, датлана санал ала. Гьина мичл гзаф, гьина экв гзаф хьанатла веревирд ийир кьван вилик мад цийи суалар - имтигьанар акьваззава. "Къайи дяве" лугьудайдини алатна, "перестройкани" чна кьилиз акьудна, "приватизацияни" чи хамуналди иливарна... Гила вилик квайди вуч ятла?

И члавуз чун "цивилизациядин" рекьел хтун герек я лугьузвайбурун "акьул гунар" гзаф жезвайди гьисзава. Гуя икьван члавалди чун фейи рехъ "цивилизациядивай", яни виниз тир куьлтурадивай яргъа тир. Коммунизм кьуру мах, инсан лувиле тур общество (кьундарма) тир лугьузвайбуру япар генани денгзава. И кардин кылевайбуруни асул гьисабдай цийи "демократарни" цийи "либералар", гьакьван чахъ, россиявийрихъ, "рикл кузвай инсанди ихтиярин женгчир" я. Амма илимдинни техникадин революциядикай рахдай чкадал абур "чалкечирвилини" революциядикай гзаф рахазва.

Чи умуьрдин гьар са хиле эхиримжи 30-40 йисан девирда виликди фейи "виниз тир куьлтура" - цивилизация гьихьтинди ятла? Саки вири телеканалрай, хейлин маса СМИ-райни раижзавайвал, жувазни акваз-вайвал, чи общества виликрай садрани гьич хиялдизни гьиз тежедай хьтин чиркинар, усалвилер, гьашервилер, табни гьилле, вагьшивилер, кьанлувилер, инсансузвилер, кьачагьвилер, акьалтлай намуссузвилер, нефсерин кьанихвилер, маса-маса мусибатар артух хьана. Виликрай дявейра текьей кьадар инсанар гила чи са рекьерални куьчейра, гьуьлрални цаварал, машинрик акатиз, аварияр жез, рекьизва. Маса жуьре кьиникьрикай чун гьич рахазва.

Етимарни бомжар дяведин ийсариндалай гила гзаф хьанвайди саданни сир туш. Диде-буба амаз, етимар?.. Гадарнавай аялар?..

Са юкьузни са тарсунани ацукь тавуна, кьилин образованидин дипломар кьачун-им гьакьван виликди фенвай цивилизация я жал?

Чалкечирвал, гьашервал кьил хуьнин са жуьредиз, карчивилиз элкьурнава. Им цивилизация яни?

Виридалайни чьехи кьуллугьрал алаз, чьехи мажибар кьачузвайбуру

гьакьван чьехи ришветарни кьачун?.. "Коррупция чна гьикл тергда?" лугьуз, адетдин инсанрин арада гьакьван фашал суалрив ацурнавай анкетарни чуклурзава. Дяве тухузвайди хьиз кьалурзава ришветбарихъ галаз... Абуру цукь акьудзава... Имни чун чарасуз хтун герек тир "цивилизация" тир жал?..

Ихьтин суалрин тум-кьил амач. Белки, гьахьтин крар ина гзаф авайвилей чав я чи кьенепатан, я чи кьечепатан гьакькьини карчир-инвесторар эгечизаватла? Россиядал ва россиявийрал вегьин тавур жуьре усал ярж, лакаб, айгьам амачир жеде. Эхирни, "санкция" лугьудай-буруни илитна...

Амма Россия метлерилай кьарагиз акурвалди вирибурай, иллаки "чун цивилизациядин рекьел хтун" герек я лугьузвайбурай гьарай акьатна. Вучиз? Усал, ажуз, чиркин Россия хуьз?..

Чи девлетра вил тунвай чакьларик генани кичл, кьал акатнава. Гьа им чак, адетдин инсанрик, умуд кутазвай делилни я!

Россия клудиз, адакай ягьанатиз, адан девлетар чпиз кланивал тарашиз, россиявийриз лувилериз хьиз килигиз клан хьайибур алатнавай тарихрани гзаф хьайиди я. Амма россиявийри, Ватан хвейиди хьиз, вижданни хвейиди субутзавай мисалар генани гзаф я! Россиявийри чпин асул цивилизацияни - виниз тир куьлтурани чпин кьадимлувал, кьетленвал, аслу туширвал, садвал ва вирибуруз ачухвал гьамиша хвейиди я! Социализмдин девирда чун, иллаки дагустанвийар, Россиядин амай халкьарихъ галаз санал дуньядин цивилизациядин куклушрихъди хкаж хьайиди садавайни инкарниз жедач. Месела, ахцегьвийар тир Аливердиеврин са хизандай 20-дав агакьна твар-ван авай алимар (ветеринарар, биологар, техникар, юристар, физикар ва мсб) акьатун гьи девирда хьайиди я?!

Гилани гьакл я. И кардин шагьидвални чи Президентдин нубатдин Чар я. Майдин указрилай (2012-йис) гуьгьуьниз и Чарче генани ачухдаказ чун гьихьтин цивилизациядин рекье хьун лазим ятла лагьанва: "Чи вири политикадин макьсад инсанрин саламатвал хуьникай, Россиядин кьилин девлет яз инсанвилини капитал артмишуникай ибарат я. Гьавилей чи чалишмишвилер адет хьанвай ивирар ва хизан хуьнихъ, демографиядин программаяр кьилиз акьудунихъ, экология, инсанрин сагьламвал хьсанарунихъ, образование ва куьлтура вилик тухунихъ элкьурнава".

Ихьтин гьакькьини программайри чи умудар артухарзава, чаз чи вилик квай асас макьсадар (абур чи ивирарни я) гьихьтинбуру ятла акваз-ва. Чи фикирдалди, Президентдин Чарчин гьар са кьейд - чи гьар ийкьан программа, гьакькьини крализ элкьурдай серенжемрин - рекьерин карта яз, вилик-гьилик хьун герек я. Гьа члавуз чавай вини дережадин куьлтурадин - цивилизациядин векилар яз гьисс ийиз жеда. Масакла ваъ. Арифдар Ярагь Мегьамеда гьеле XIX асирда лагьайвал, чна жуван руьгда лувилвал кьена кланда. Яни чун тапан ивиррин куьлгедик тежен, чарадан лам шивцый кьан тийин. Гьа члавуз чун азадни жеда вири жуьрейрин шакувилерикайни, чиркери-кайни, усалвилерикайни, маришатсузвилерикайни...

РД-дин Кьилин Чарчиз баянар гана

Дашемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ахцегь райадминистрациядин залда райондин активдин нубатдин совещанидал райондин кьил Осман Абдулкеримова. РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова республикадин Халкьдин Собранидиз ракурнавай Чарчиз баянар гана. "Гьакькьатда, им эхиримжи 3-4 йисан кьене Рамазан Гьажимурадовичан регьбервилек кваз республикадин агалкьунар кьалурзавай ва мукьвал гележегда яшайишдинни экономикадин гьалар пайгарвилеккутунни карда властдин органрин кьвалахар активламышзавай программа я. Вичин докладда РД-дин Кьили Ахцегь райондин агалкьунарни кьейдна...", - лагьана ада ва гаф муниципалитетдин экономикадин хилеи начальник Радик Эфендиеваз гана.

- 2016-йис четинди тиртлани, ам чна агалкьунралди акьалтларна. Санлай кьачурла, эменни-малдин налог кьвалтунин план 96 ва чилин налог кьачунин тапшургуь 97 процентдин тамарна (2014-йисуз, талукь тирвал, 57% ва 76%). Налогар кьвалтунин планар 8 СП-ди 100 процентдин ацурна. Чпин мажбурнамаяр анжах Хинерин, Смугьулрин ва Калукрин хуьрерин администрацияривай кьилиз акьудиз хьанач. Капитальный эцигунар ва чилер актуализироватунин жигьетдай Ахцегь районди республикадин 52 райондин арада 6-чка кьуна. 2016-йисан нетижайрай, "сельсовет Ахтынский" СП сад лагьай, "сельсовет Луткунский" кьвед лагьай ва Цуругьринни Ялахьрин СП-яр пуд лагьай чкайриз лайихлу хьана ва абуруз райондин кьилин 50, 30 ва 20 агьзур манатдин махсус грант - пшкешар гана.

Райадминистрациядин кьилин заместитель Алмас Шуаев райондин образованидин хилеи кьуллугьчийриз мажибар гун таьминарунин месэладал акьвазна. Ада эхиримжи вахтунда муаллимриз мажибар дуьздаказ гузвач лугьуз арзаяр ийизвайдакай лагьана. Умуми образованидин идарайрин работникриз зегьметдин гьакьини рекьей РД-дин Гьукуматдин кьарардал ва гьадан бинедаллаз 2016-йисан 9-декабрдиз кьабулнавай райондин администрациядин 255-нумрадин кьарардал асаслу яз вири муаллимрив тайин тир кьадарда зегьметдин гьакьини (категория авачир муаллимрив - 7677, кьилин категория авайбурув 8912 манат базовой оклад) агакьзава. Артухлама, зегьметдал гьевесламышдай пул ва дагьлух хуьрерин муаллимрив талукь 25 процентдин гьакьини гузва. Муаллимривай чпин мажибдин кьадар гьакл пешекарвилеи дережа-категория хкажуналдини артухариз жеда.

- Алай йис экологиядинди хьуниз килигна, кьетлен фикир чна чи ерияр зирзибиркай михьуниз, тарар ва кул-кус цуниз гана кланда. Дугьри я, чна тарар цазва, амма гелкьуьн тийиз абур жатзава. Низ герек я ихьтин зегьмет? - туьгьметуналди Осман Абдулкеримова залдавайбуруз тибет хуьнин гьакьиндай тайин тир тапшургуьар гана. Кьилди кьачуртла, СП-рин кьилеривай, мектебринни идарайрин руководителривай тибет хуьнин, гьарда чпин хуьреринни идарайрин сергьатар кьайдадиз хкунин ва кьацу авуни гьакьиндай тайинарнавай кьвалахарин планар туькьурна, вахкун истемишна.

Совещание етим ва игьтиж авай аялар госу-дарстводин кьаюмвилек кутунин рекьей кьилин пешекар Земфира Гьамзатовайди 2016-йисан кьвалахдин гьахь-гьисаб авуналди акьалтларна.

Чехивални кьегьалвал

Адибе АФИЗОВА

Гуьрметлу редакция!

Заз "Лезги газетдиз" акьатай "Элпериз кьадир хьайитла" макьаладикай жуван фикирар лугьуз кланзава.

Чи хизан Кьусар патай атана Авадан хуьре яшамш жез 10 йисалайни гзаф я. Чун а патая члавуз са юкьуз теле-визордай Ахцегь кыле физвай Шарвилдин сувар кьалурзавай. Зи рагьметлу кьариди, герен-герен, "я бала, Шарвилдиз сувар авун нин рикел атанатла" лугьуз, шадвалдай. Са тлимил вахт алатна, чун и патаз куьн хьана. Чаз Шарвилдин сувар тешкилай, адак кьил кутур хьани вуж ятла, чир хьана.

И.М.Яралиева, адан хизанди авунвай кьван хьсанвилерикай клелайла, зун шадни хьана, гьа са вахтунда зун мягьтелни. Гьикл лагьайтла, и девирда сада са булах туькьурайтла, тадиз аниз я вичин, я бубадин твар гуда, газетризни кьхьиди.

Амма Имам Яралиева мергьяматлу-вилер вичин твар раиж авун патал ийизвайди туш. Адан фикир, мурад хайи халкьдин гьуьндуьр генани виниз акьудун я.

Адаз Аглагьди чандин сагьвал гурай! Ам вичин хизандин кьилел кьадимлу хуьрай!

Дишегьлийрин портал

ЧИ КОРР.

"Евразиядин дишегьлийрин сообщество" Интернет-портал кардик кутунва. Ам 2018-йисуз Россияда кыле фидай Евразиядин дишегьлийрин II форум дин рабочий дестедин теклифдалди тешкилнава. Интернет-порталда дуньяда ва Россияда дишегьлийриз талу-кьарнавай мярекатрикай хабарар, онлайн-трансляцияр, шикилрин репортажар, видеояр, пресс-релизар, обзорар гуда. И кар патал порталда са шумуд раздел ачухнава: "Форумдин хабарар", "Сообществодин хабарар", "Сенаторрин хабарар", "СМИ-рин хабарар". Идалайни гьейри, порталдиз атайбуруз дишегьлийри халкьдин майишатдин жуьреба-жуьре хилера хуси алакьунрикай гьикл менфят кьачузватла, гьадакай малуматар "Дишегьли ва илим", "Дишегьли ва бизнес", "Дишегьли ва куьмек" разделрай гьатда.

Кьенин ийкьалди порталда Россиядин дишегьлийрин 2500 тешкилатдикай ибарат тир регионриз пайнавай кьетлен реестр арадал гьанва. Ида фикир сад тир ксариз, тешкилатриз алакьаяр артухариз ва абурукай менфят кьачуз куьмек гуда.

РФ-дин Федеральный Собранидин Федерациядин Советдин Председателдин заместитель Галина Кареловадин гафаралди, цийиз тешкилнавай Интернет-порталдин куьмекдалди дишегьлийрин тешкилатрин арада алакьа хуьдай, абуруз жуьреба-жуьре программаяра иштиракдай мумкинвал жеда.

"Евразиядин дишегьлийрин сообщество" портал дишегьлийрин хьсан кьвалахриз рехъ ачухдай хабарар авай, Россиядинни дуньядин общественностдин вилик адан кьамат дегишардай порталдиз элкьведа.

Метлеблу суьгьбет

Дагустандин Огни шегьердин аграрный колледждин студентрихъ галаз МВД-дин Дагустандин Огнини отделдин начальник Эседуллагь Гьасанова, ОУУП-дин начальник Гьажизейнал Мирзеханова, шегьердин кьилин мисклиндин имам Абдулмалик Мегьамедбегова, аграрный колледждин директордин заместитель Кьадим Бедятова терроризмдиз ва экстремизмдиз аксивал авуни гьакьиндай суьгьбетар авуна.

- Чун кье дуньядин хейлин пилера террористри, экстремистри кьилиз акьудзавай члуру гьерекартин шагьидар хьанва, - лагьана Э.Гьаса-

нова. - Экстремистрин идеологар чи жаванрин, жегьилрин бейини элкьуьриз, абур чпин таьсирдик кутаз алахьзава. Гьайиф хьин, террористрин жергейриз чи шегьердин са бязи агьалиярни акьатнава. Жаванар вири месэлайрин гьавурда тун патал диде-бубайри, образованидин идарайрин работникрин, общественностди, властдин ва кьайдаяр хуьдай органрин кьуллугьчийрихъ галаз санал кьвалахун ва чи жегьилар гьавурдик кутун лазим я.

Диндин экстремизмдин гьакьиндай Гь. Мирзеханова баянар гана. Ада кьейд авурвал, алай вахтунда дуньяда террористрин 500-дав агакьна организацияр ава. Абуру санлай кьачурла, террориствилеин 7 агьзурдалай виниз терактар авуна.

Интернационалистар-аскерар рикел хуьнин югъ Жуьрэтлувилин чешне

Нариман ИБРАГЬИМОВ

ЛУГЪДАЙВАЛ, инсандиз дидедайла-ни Ватандилай ва диде-бубадизни веледдилай ширин маса затлар авач. Ватандивайни дидедайла яргъа хъанмазди рикл дарихвилил, сефилвилев ацлуда. Гъавилляй рухвайри Ватан патал чпин чанарни къурбандзава. И важиблу гъакъикъатни чаз гзаф къадар дявейри субутна.

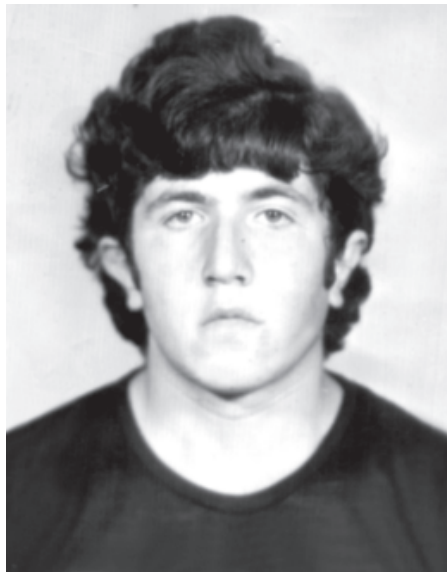
Лезги чилини гъар са девирда Ватандихъ рикл кузвай игитар майдандиз акъудна. Абурун тварар тарихдани, ктабрани гъатнава ва халкъдини рикел хуьзва. Ихътин баркаллу рухвайрин жергеда 1979-1989-йисара интернациональный буржи тамамариз Афгъанистандин Халкъдин Республикадиз феи ва зурба дирибашвал, къегъалвал къалурай аскерарни ава.

Клуьд йисуз къван давам хъана чи аскерар патал Афгъанистандин дяве. А залум дяведа гъа сифте йикъалай эхирдалди Дагъустандин викигъ рухварни хъана. Чи республикадай а улкъведа 2958 касди къуллугъна. Ашкъидалди феначтани, аскервиллин кинез вафалу гадайри Ватандин ва Афгъанистан Республикадин вилик чпин буржи намуслувилелди, уткъемвилелди килиз акъудна.

Делилри успатзавайвал, къуллугъдайла ва душманрихъ галаз киле феи женгера дагъустанвийри чпин бубайриз хас жуьреда, дирибашвал, къагъриманвал, викигъвал къалурна. Командирин тапшургуьр гъар чешнелудаказ килиз акъудай 769 дагъустанвийдин лайихлувилер Советрин Гъукуматди орденралди, медалралди къейдна. Къейдалай гуьгъуниз Абас Исрафиловаз Советрин Союздин Игитвиллин твар гана.

Къизгъин женгера вишералди аскеррал хирер хъана, 194 дагъустанви телеф хъана, 75 касдикай набутар хъана, пуд кас гел галачиз квахъна. 1994-йисан 15-февралдиз "Красная звезда" газетдиз Афгъанистандин дяведа иштираккай 40-армиядин частарин жергейрай телеф хъайи вири аскеррин сиягъ акъудна. Санлай къачурла, абурун къадар 15031 касдив агакъна. Ибурук женгерай хирер алаз хъана, чи госпиталра, больницайра рагъметдиз феи аскерар акатзава. Телеф хъана: 7379 урус, 2481 украинви, 1067 узбек, 611 белорус, 442 татар, 361 къазах, 261 туркмен, 239 тажик, 195 молдаван, 195 азербайжанви, 194 дагъустанви, 102 къиргъиз, 100 башкир, 95 эрмени, 81 гуржи... 417 аскер есирда гъатна. Телеф хъайибурун арада Къурагъ райондин Къуьхуьррин хуьрай тир жегил Ражабов Жалал Абдулкеримовни авай.

РЕТИН дагъдин ценерив гвай Къуьхуьррин хуьр тек са женчи ашукъ Саид себеб яз машгъур хъанач. Къурагъ дерада авай чехибурукай сад тир и хуьрай зурба алимар, динэгълияр, устларар, савдагарар, государстводин, обществодин, искустводин деятелар, къегъалар акъатна. Виридан тварар кун тавуртлани, бязибур и макъалада эзберун кутугъна: Магъарам эфенди (ада 1614-йисуз Къуьрандин баянрин (толковый) словарь хъена), уста Тагъир, инкъилабчи, Куьредин ревкомдин член Гъажимегъамед, медицинадин илимрин доктор Тажидин Ашурбеков, прокурор Агъмад Латифов, Зара Латифова, Шамсудин Агъмедов, Абдулмуталиб Муталибов, Ай-дунбег Камиллов, Миязуллагъ Мурадов, Улушан Муталибов, Нурудин Агъмедов, Велихан Велиханов, Селминат Агъмедханова, Салман Салманов, Гъажи Велибеков, Рагъман Шабанов, Султали Къарибов, Талиб Бабаев, Султан-Агъмед Гъажиев, Гуьлбике Велимедова, Сиражидин Агъмедов, Магъият Сеферова, Гуьлмет Гуьлметов, Балакъардаш Агъмедов, Исамудин Тагъиров, Максим Агъамов, Къезибег Къурбанов, Али Бабаев, Хизри Мамедов, Аскер Жабраилов, Ферзи Мамедов...

Афгъанистанда киле феи дяведиз акъатай Жалал Ражабовани Къуьхуьр хуьруьн ва дирибаш, намуслу дагъвийрин тварарал баркалла гъидай крар давамарна.

Колхозчияр Абдулкеримани Магъидин хизанда ирид велед авай, пуд рушни, къуд хва.

- Жалал абурун гъевчи хва тир, - лагъанай аз 1980-йисара Къуьхуьр хуьруьн муьжуд йисан школадин директорвал авур Мислимуллагъ Мурадова. - Абдулкериман хизан халкъдин адетрал, умуми къанунрал амалзавайди, зегъметдал рикл алайди ва къени крар ийизвайди тир. Чехибурун къилихар, амалар, ахлакъдин, марифатдин ерияр аялрини къазвай. Жалал зирек, дирибаш аял тир. Гъевчи чавалай адан рикл музикадални алай. Ам школадин художественный самодеятельностдин иштиракчи тир. Муаллимди, чехида тапшурмишай кар ада гъасятда килиз акъуддай. Хуьруьн, къвалин майишатдин крарни мукъуфдивди тамамардай. Школа куьтгъайла, ам, Каспийскдиз фена, ПТУ-дик экечинай. Жавандиз эцигунрин, харат устлар жез кланзавай. Шегъерда адан чехи стха Бахтиярни яшамеш жезвай ва ада "Дагдизель" заводда зегъмет члугъазвай.

БАХТИЯР Ражабова рикел хкизва: "Къвале гъевчиди тирвилляй Жалал стха виридаз кландай. Чи диде Магъи лап фад, 1969-йисуз рагъметдиз фенай. Жалалан а вахтунда вад йис тир. Хизандин къагъуяр дахдинни чи хиве гъатнай. Жалалазни гъарда кинарзавай. Ада лагъайтла, чехи жердавай чаз пара гъурметдай, вичелай алакъдай куьмекар гудай. Чун суфрадихъ ацукъ тавунмаз, вичи чка къадачир. Каспийскдиз атайла, ам чахъ галаз санал яшамеш хъанач. "Куьн жегил хизан я стха, - лагъанай ада, - за мумкин я манивал гун. Бейкеф жемир, зун общежитидиз фида, ана захъ галаз клелзавай гадай ава, абурухъ галаз азни регъят жеда". Амма, чун къвалахал алай чал чиз, датлана чи бици аялрин къагъуда жедай. Маинани Румина аялрин бахчадай вахчудай, абуру паркуниз, кинодиз тухудай, вичин стипендиядай харж ийиз, рушариз нинияр, морожняяр, ширинлухар къачудай. Гатуз хуьруьз хъфидай, дахдиз куьмекар гудай, векъер ядай, къвалин гъайванрихъ гелкъведай. Къуд йис ада Каспийскда акъудна, устларвиллин пешени къачуна, амма стхадиз къвалахдай, эцигунрал машгул жедай мумкинвал хъанач. 1984-йисан 4-майдиз чна стха армиядин жергейриз рекъе тунай. Са йисалай, 1985-йисан 23-июлдиз чна ам кучукнай".

Ашхабадда авай частуниз акъатай Жалал Ражабова учебный подразделение аскервиллин-командирвиллин чирвилер къачуна. Сержантвиллин чин гайи дагъви мотострелокрин отделенидин командирвиле тайинарна. Афгъанистандизни къуьхуьрви сентябрдин эхиррай тухвана ва гиле-гъил аваз адан отделение женгерикни кутуна. Афгъанистандин цлун ялавравай, минаяр хъиткъинзавай, гуьллейрин хар

къазвай чилел Жалала цлуд варз акъудна. Чебни гъихътин варцар! Зулуматдин-бур, мусибатдинбур. Амма ада багърий-риз къит-къит хъизвай чарарай дяведин, вилериз аквазвай мусибатрин гъич нини аквадачир.

Бахтияра рикел хкизва: "Зани армияда къуллугъ авурди я, аскервиллин сирер, къайдаярни чизвайди я, чи арада неинки стхавиллин, гъакл дуствиллин алакъаярни авай. Ятлани Жалала аз чеб гъакъикъи женгера жезвайдакай са гаф къванни кхъеначир. Заз вичи гитара ягъиз, дагъви гадайри куьлерзавай шкиларни рахкурнай ва чарче кхъенвай: «Куьне кхъенвай хътин женгера за иштиракзавайди туш, стха, куьн архайин хуьхъ, зун къуллугъ куьтгъа хкведа...". Дяведин цла авай стхадивичикай ваъ, чакай, чи риклерин сенкинвилекай фикирзавай. Вучда, фена, акъатна ам чи гъилляй".

Жалал Ражабован наградайн чарче (листина) кхъенва: "Сержант Ж.А.Ражабова вич лап хъсан, тапшурмишай кар килиз акъуддай низамлу, аскер хъиз къалурна. Ада са шумуд сеферда женгинин гъерекатра иштиракна ва гъар члавузни адан дирибашвиле, викигъвиле, тешкилувили, клеверай экъечидай алакъуни отделенидив вилик эцигай тапшургуьр килиз акъудиз туна. Ам вичин гъилик квай аскеррин гъакъиндай къагъу члугъазвай халис командир тир...".

ГЪА и жуьреда къуьхуьрвиди вичин эхиримжи женгни киле тухвана, отделенидиз гъавурда аваз регъбервал гана. Афгъанистандин Гъукуматдин къушунрихъ галаз акси дяведиз къарагънавай Агъмад Шагъ-Масудан дестейри гагъ са, гагъ маса хуьре, районада вагъшивилер, инсафсузвилер ийизвай. Нубатдин сеферда Ражабован отделенидиз Масудан къучийри къунвай Панжердин дере ва дагълар азад авунин ва синерал пулеметар гваз далдадик чуьнуьх хъанвай моджахедар кукварунин тапшургуь ганай. Чи аскер душманди гуьлел гузвай са шумуд син пулеметчикрикай азадна, амма гуьллейрин цай къурзавайбур маса синерал, тепейрал пайда жезвай. Жалала моджахедрал, гъкъван четин аквазайтлани, далу патяхъай гъужумун къетна, тахъайтла, командовайдин тапшургуь тамамар жедайвал тушир. Душмандин командирри чпин аскеррин далу пад, абуру къулухъ члугун тавун патал, минаяр кутуна, хаталу ийидайди, сержантдин гъич фикирдизни атанач. Жалалаз Агъмад Шагъан "смертникрикай" ван хъанвайди тир, амма акунвайди тушир. Ингъе шура-аскерри басрук гуз хъайитла къулухъ кат тавун патал жигъирар миналамишнавай уламдал Жалалани ачалтна. Моджахедриз гранатометрай цай гуз виликди физвай чи аскерар къвачерик минаяр хъиткъинуни аквазарна. Жалалал ва пуд аскердал залан хирер хъана. Ятлани командирди, хирерай иви физ, вичин аскерриз тапшургуьр гун давамарна, гъа ихътин жуьрэтлувилелди, буржидиз вафалу хуьналди тапшургуь килиз акъудна. Гъа и женгина къалурай викигъвилляй, игитвилляй Ж.Ражабован лайихлувилер Яру Гъетрен ордендалди, "Афгъанистандин халкъдин патай аскер-интернационалистдиз" медалдалди, СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин грамотадалди къейдна ва абуру дах Абдулкеримав вахкана.

Ихътин дерт эхдай я къуват, я такъат амачир Абдулкерим дахдихъ. Гъевчи хва Афгъанистанда, я мехъер, я свас, я балаяр такуна, агъа гъуьндиз фини адаз пара таъсирна. Зегъметчи итимдин вилер буьркъуь хъана ва зур йисалай, 1986-йисан февралдин вацра амни рагъметдиз фена. Анлай инихъ 30 йис алатнава. Йисар физва, амма Ватандиз, диде-бубадиз вафалувал къалурай, эркевиллин дережа вине хвейи, лазим вахтунда къагъриманвал авур рухвар чна гъамиша риклера хуьда.

Лайихлудаказ къилиз акъудна

Ферид ВАГЪАБОВ

Мегъарамдхуьруьн райондин Советский хуьруьн 10-дав агакъна жегилри Афгъанистанда киле феи женгера иштиракна. Аферин чпиз, вирида къизгъин, инсафсуз женгера интернациональный буржи викигъвилелди ва къегъалвилелди тамамарна. Абурукай сад **АЛИМИРЗОЕВ Эдуард Аглагъверенович**.

Э.Алимирзоев 1961-йисуз рабочий хизанда дидедиз хъана. 1979-йисуз Советский хуьруьн юкъван школа акъалтларай ам Рязандин хуьруьн майишатдин техникумдиз клелиз фена. Сад лагъай курс куьтгъайла, жегил дагъвидиз Рязандин военкоматди армиядин жергейриз эвер гана. Къакъан буй, мягъкем сагълам беден авай лезги гада Одесский областдин Болград шегъерда авай гъавадин десантдин къушунди (ВДВ) рекъе туна. Армияда ам сифте йикъалай аскервиллин везифай-рив рикл гваз эгечина. Ихтибарнавай яракъ, техника чириз алахъна. Самолетдай (агъзур метрдин къакъанвилляй) парашют гваз 15 сеферда хкадарна.

1981-йисуз Алимирзоев Эдуард Афгъанистандиз тухвана. Ана адаз халисан дяве акуна. Чинал чуруни акъалт тавунвай жегил аскерриз ана такур мусибатар хъанач. Нисинихъ са столдихъ ацукъна санал фу тлур дуст аскердин къиникъ акун, йифен тапшургуьдиз фенвай дестедал бейхабардиз чуьнуьх хъанвай душманди гуьллейрин цай къурун... Ихътин женгера жегил аскерар лигим жезвай. Ватандин къилбепатан сергъятрин хатасузвал хуьн патал жегил чанни гуниз гъазур тир.

Гъа ихътин дяведин женгера Алимирзоева са шумудра иштиракна. Адал залан хирерни хъана. Афгъанистандай хтана 34 йис алатнаватлани, а вахтар рикел хкидайла, касдин вилериз нагъв хъиткъинзава. Гъар сувариз школадиз теклифзавай женгичди аялриз Афгъанистандин дяведикай суьгъбетар ийизва.

1982-йисуз Ватандин буржи намуслудаказ килиз акъудна хтай Э.Алимирзоеваз Афгъанистан Республикада интернациональный буржи викигъвилелди килиз акъудунай Гъуьрметдин грамота, "Афгъанистандин халкъдин патай интернационалист-аскердиз" медал гана.

Армиядай хтайдалай къулухъ Эдуарда вичин клелун давамарна, Рязанский областдин Милославский райондин Дектарка хуьруьн совхозда главный зоотехниквиле къвалахна. Уьмуьрдин юлдаш Эсмегуьлахъ галаз муьгъубатлу хизан тешкилна. Абуру пуд аял чехи авуна, шегъре рекъел акъудна. Аялрикай диде-бубадин рикл динж я, къве руша - пешекарвиллин юкъван ва гададини килин образование къачуна. Ругуд хтулди диде-бубадин гуьгъуьлар маднин шадарзава.

Аскерар-интернационалистар рикел хуьнин югъ Тал амазма гилани...

Гьар йисан февралдин вацра чи уьлкведа-саки вири хуьрерани шегьерра, мектебрани вузра, илимдинни культурадин идарайра, иллаки ветеранрин тешиклатра, гьамиша адет хьанвай Ватан хуьз-вайбурун йикъахъ галаз санал советрин къушунар Афганистандай ахкъудай йикъарни кьейдзава. Саки 10 йисан вахтунда давам хъайи а залум джеда агъзуралди жегьил чанар пуч хъана, гзафбур хирер-къацдар алаз, набутар яз хтана.

Йисар алатурдавай а вакъийрин иштиракчийрин къадар, гъайиф хъи, тИмил жезва. Амма им чи риклера тал тИмил жезва лагъай чИал туш. Афганистанда чан сайи Советрин Союздин Игит Абас Исрафилован, цИудралди маса ксарин экъу къаматар садрани чи рикелай алатдач.

Джевейрин къурбандар рикел хуьнин, джекаррин чИуру ниятар негъ авунин баркаллу кардиз чи аямдин бажарагълу хейлин журналистри, публицистри, писателри, шаирри екедаказ къуват гъува. Инлай къулхъни и кар давам жедайдал шак алач.

Чи вилик вичи Афганистанда виКегъвилелди къуллугъай, алай вахтундани къанундинни кьайдадин, инсанвилини лап хъсан ерийрин къуллугъда къавзнавай писатель, лайихлу юрист, Дербентда "афганвийрин" тешиклатдиз къаюмвалзавай кьегъал хва Сардар АБИЛАН (Абил Абдурагъманович МЕЖИДОВ) "Къве дидедин хва" повесть кьва. Ам 2014-йисуз Дербентда чандай акъудна.

Повестдин чИехи пай Афганистандин джеведин вакъийриз бахшнава. Авторди вичин рикелди гъисс авур тегьерда а вакъийрин заланвал, хирер, магърумвилер къалурзава.

А вакъияр такурдалай и тегьерда кхъиз алакьдач. А кхъинрихъ гъавиллай тербиядин ва инсанриз сабурун гунин, гьамиша дикъетлу хъуниз къуллугъ авунин чИехи къуват ава. Чна а ктабдай са чIук теклифзава.

Мерд АЛИ

Сардар АБИЛ

Афганистан

...1980-йисан 21-январдин пакамахъ экв жедалди, полкунин командир подполковник Редька, майор Яровых кьиле авай 3-батальондихъ галаз, Амударья вацIал эцигнавай понтондин муькъвелей элячIна, Афганистандиз рекъе гьатна. Абуру ана, Афганистандин кеферпата, Пули-Хумри шегьердин патав гвай чуьлда акъваз хъана. Командирди гьанал полкуниз цийи лагерь туклуьрдай ихтияр гана.

Вири патарихъай муькъаятвилени серенжемар къабулайдалай къулухъ 2-3-февралдиз полкуниз Термеда амайбурун вири хтана. Гьа инал полкуну палаткаяр ачухна. Яшайишдин шартIар лап четинбур тир. Са пай эгъуьнна чиле туна ачухнавай палаткайра кланик кутадай плаш-палаткадилайни шинелдилай гьейри маса затI авачир. Чими хъун патал гьарда вичивай жедай кьайдада кьил акъудзавай. КIарасар, тахта жагъайбуруз шад жезвай. КIарас Афганистанда лап кьит ва багъа затI тир. Гзафбур палаткайра къватийрикай, челегрикай, тIеквенар акъудна, солярка кудай пичер туклуьрнавай. Ихътин пичер авай палаткайравайбурун чинар чулав жезвай. Пакамаз къарагъайла, абурун нерар, туьтуьхар чулав би-пIнрай ацIузвай. Садбур, къецелай цIрана кьенез кужумнавай живедин це, къвалар къежена, ахварикай кватзавай. Садбур, къежей тIуб галуькайла, ракъук киклизвай кьайи танкарани бетезрра ксузвай. Гзаф вахтар тир, чими ва жими хуьрек авачиз. Чин чуьхуьдай яд авачиз, аскерни, цIуруриз, жив ишлемешзавай. Парабур нетIре къунвай. Гзаф вахтар тир фу авачиз, къуру фан клусарни къуру тIуьн нез. Палаткаяр алай майдандин чил, живни къар акахъна, хурх хъана, къекъевез жедайвал авачир. "Хуьрера керпичар атIуз гъазурзавай къарадиз ухшар хъанва. Амайди, самар вегъена, кIалубра тваз, къерехдиз акъудна, къурурун я", - фикирна Абида...

Халкъдин алуькун-хIлунун, абуру яшамеш жезвай чкаяр акурла, Абид аламат хъана амукънавай. Дишегълияр вири парталрин кланик чуьнуьх хъанвайбурун тир, на лугъуди, абуру кьилелай агъуз са чувал алуькнава. Чинани, чпиз акъаз, чеб таквадайвал къир тунвай. Кьилел чалмаяр алай итимар гьа хъуьтIуьн кьайи вахтунда, лацу хунун гьаркъуь шалварарни къелечI перемар алаз, къецил кIвачерал резиндин калушар алуькна, чпиз стхавилин куьмекдиз атанвай,

яракъламиш хъанвай аскерар, танкарни машинар къаршиламишиз, рекъин къерехда акъвазнавай. Акунрай, Афганистан амай уьлквейрилай агъа клан са 40-50 йисан гьуьгна амай. Халкъарин агъвал, тIуьн-хъун, ацукъун-къарагъун, клел-кхъин гзаф кесиб тир. Экв, яд, газ авачир чкаяр гзаф тир. Бязи кIвалеринни малар хуьзвай цуррин арада са тафаватни авачир...

Дже

4-мартдиз пакамахъ фад полк хатадикай хабар гузвай сигналди кIвачел къарагъарна. Баглан шегьердин патав, балкIанрални девейрал алаз, яракъламиш хъана, агъзурдалай виниз душманар кIватI хъанвайдакI разведкади хабар гана. Акунрай, абуру гьукуматдин важиблу чкаяр хуьзвай аскеррал гьужум ийиз гъазур хъана акъвазнавайбурун тир. Чи къушунар къевез акурла, душманрин са пай дагъ галай патахъ катна, са пай чи танкарални бетезррал, къецил шуьшкаярни куьгъне берданкаяр цавуз хкажна, гьарай кьилеллаз тепилмиш хъана. Чи къушунри душманриз гуьлле гуз башламишна. Абуру алай балкIанар ва девейар, дергесди язавай веьк хъиз, ярх жезвай. Душманриз, фир-тефир чка сал хъавай. Абуру, гагъ вилик тепилмиш жез, гагъ къулухъ хъфиз, танкарихъ галаз женг тухуз тежерди чир хъайила, къулухъ элкъевена катна.

Майдандал аламукъай душманрин къадар пуд вишдалай виниз хъанвай. Абурувай вахчур яракърай ГАЗ-66 машин ацIана. Душманривай кIватIай яракъар лагъайтIа, гьар жуьре авай: гапурур, виликан джеведин автоматар, винтовкаяр, лап дегъ заманадин чакмахдин тфенгар, тапанчири. Яракъар кIватIдайла, кьенвай са душмандин гIиле са вуч ятIани квай яру махпурдин пек авай. Ачухна килигайла, чи аскерар серсер хъана амукъна. Пекиник квайди инсанрин япар тир.

- Душманри чпи кьейибурун япар атIуз, икI субутариз, пул къазанмишзавайди я, - са ни ятIани абурун мана вуч ятIа ачухна. Аламат жедай кар ам тир хъи, гьа кьейи душмандихъни, вучиз ятIани, са яб галачир... Душманривай вахчур яракърикай Абидаз са яргъи луьле галай, садрани такур хътин тфенг жагъана. Гьикъван килигнатIани, адаз тфенгда патрум твадай чка жагъанач. Абида вичин кьил акъат тавурла, ам частунин командирдиз къалурна.

- Им клуьфай ацIурзавай, лап дегъ заманадин чакмахдин тфенг я, - лагъана ада, вични мягътел хъана, яракъдиз тамашиз акъваз хъана. - Им ацIанмаз тахъуй гьа!? - лагъана, командирди тфенгдин цаз кIвачиз

акъудна, кас авачир патахъ элкъевена, тфенгдин цацунихъ тIуб акална. Тфенгди са акъван кIевиз тушиз, тIанкъдин ван авуна, ахпа са вуч ятIани кудай "ш...ш...шдин" сес акъатна, са арадилай тфенгдин клуьфай са метрдиз къван цIай, гум, ахпа тупунин хътин зурба ван акъатна. Тфенгдин къуватди командир, кIвачерал мягъкем акъвазнавайтIани, къулухъ татабарна. Тфенгдай акъатай гумад са шумуд метрдин патарив гвайбур чуьнуьхарна. Гум куьтыгъ тежез са къадар вахт хъана...

Пакад юкъуз душманрикай азад авун патал чи къушунар экъунахъ фад мад Баглан шегьердихъди рекъе гьатна. Гзаф кIвалерай душманри, акси женг тухуз, чпив гатIуниз тавачир. Чи аскеррал хирер жезвай, рекъизвай. Командирди цийи къарар къабулна. Ада гьар са тфенгдин ван акъатай кIвал танкарин ва маса техникадин куьмекдалди михъиз барбатI ийидай буйругъ гана. ГатIун тежезвай чкайриз вертолетиризни эвер гузвай. И пуд йикъан кьене кьиле фейи операцияда терг авур душманрин къадар къуд вишдалай виниз алатна. Чи аскеррикай клуьд кас телеф хъана...

Къиникъар

7-мартдиз сад лагъай операциядин гьерекатар куьтыгъ хъана. Нянихъ чи къушун шегьердин къерехдихъ кьве цIиргъ хъана акъвазна. Полкунин командирди вири командирриз чпин ротайрай телеф хъайибурун, хирер хъайибурун ва, вуж ава - вуж авачIа чирна, вичиз хабар гун буйругъна. Аскеррини чпин арада вуж ама, вуж амачIа, ахтармишзавай. Абидаз са акъван яргъал тушиз, рекъин къерехда ярх хъанвай куьгъне кланчлунал ацукъна, къанихдиз пIапIусурус чуьгуззавай, Дагъустандай тир даргиви, сержант Баширов Насрулла акуна. Абид, командирдивай ихтияр къачуна, адан патав фена. Насрулладин чинин рангар атIанвай. Абид акунмазди ам гьасятда кIвачел акъалтна, гьилевай пIапIусудин кьатI къерехдиз гадарна.

- Дузъ, чIехибур алай чкадал пIапIусар чуьгувадайди туш, - зарафат кваз лагъана Абида, салам гана. Амма Насрулладиз исятда Абидан зарафатрикай гъяз къевезвачир. Адан рикI лап дериндай ацIанвай. Адахъ саламдиз жаваб гудай аманни амачир. Ам, чуькъни тавуна, Абидан гьужахда гьатна, лап багъри муькъва кас гьалтай кьайдада са шумуд декъикъада юзан тийиз акъваз хъана. Ахпа, къакъатна, гьа кланчлунал ацукъ хъувуна, жибиндиз гьахъна.

- Чи ротадай къуд кас кьена. Зун душманрин юкъвай чан аламаз акъатунал гзаф аламат я, - Насрулладин туьтуьна шел акIанвай, ам къецел акъуд тийиз алахъзавай.

- Акъваз, гьа душманри элкъуьрна къунвайди куь рота тирни, абурун арада вунни авайни? - аламат хъана Абид.

- Эхъ. Зун атIа дуьньядай хтана, дусткас, - лагъана, Насруллади жибиндай пIапIусар авай пачка акъудна, Абидал яргъи авуна. Ахпа вичи вичин кьилиз тIампI яна, давамар хъувуна: - Кьил квахънава, вуна чуьгузвачирди рикелай алатнавай...

- Секин хуьхъ, стха. Вун Аллагъди хуьрай, - лагъана, Абидни адан къвалал ацукъна. Насруллади гьилевай пачкадай са пIапIусу акъудна, сиве туна, цIай яна.

- Чун анай чан аламаз акъат хъийида лагъана гьич умуд кумайди тушир. Чаз и чубанар хътин авам халкъдихъ джеве тухунин рекъай ихътин гьунарар жедайди чИадачир. Абуру чун дуьгъудин плантациядин це туна, кьилел пулеметдин гуьлледин хар къурна.

Чав гьич кьил хкаждай мумкинвал вуганач. Винелай илигна марфни къваз, вири йифди чун кьайи це хъукъурна. Абуру хкъанавай кьеле хътин кIвалай чун алай чка капун юкъвал алайди хъиз акъвазвай. Чи радистал хер хъана, рационни гуьлле галуькна, чIур хъана, патрумари куьтыгъ жезвай. Я техникадивай гатIуниз жедай чка тушир. Са гафуналди, чан аламаз анай экъечиз жедалагъана, за умуднавачир...

Жабраил буба (Агъвалат)

Мариф КЪАДИМОВ

Жабраил буба асул къилихдай халис ватанперес инсан тир. Ам кIвалахди хуьруьккай - кIваликай гьикъван яргъариз акъуднатIани, пенсиядиз экъечинамизди, вичин хизанни галаз хайи хуьруьз хтана. Ватанпересвилелай гьейри и касдихъ мадни са къиметлу, эхиримжи йисара тек-бир гьалтзавай хътин кьетIен къилих - жавабдарвал авай. Ихътин къилихар авачиртIа, адавай гьакъван гзаф йисара военный духтурвиле кIвалахиз жедайни мегер?

Вичин яшариз килигайла, Жабраил буба гьеле викIегъ тир. Хуьруьз хтайдалай къулухъ ам са юкъузни кIвале ацукънач. Хуьре начагъ хъайи инсанриз куьмек гунилай гьейри, вичин балайриз кIвалер эцигиз меслятдин, пулдин куьмекарни гузвай. Хуьруьн гзаф краикни кьил кутунвай: кьве чкадал къулай скамейкаяр эцигна, ким туькIуьрна, сурарал чапар яна, тарар цана ва жемьятдиз чIуру гъава авайла ацукъдай чардахни туькIуьрна. Инсан кьейила сурун къилих хъиядай къванер яргъай гьиз, четин жез акурла, ада жемьятдиз бетондикай плитаяр туькIуьрдай регъят кьайда чирна.

Амма гьикъван инсанди гьерекатар авуртIани, Аллагъди кхъенвай вахт атайла, ам яваш жезва. Ингъе чи Жабраил бубани са юкъуз, кватна, азарлу хъана. Кимелай хтай куьзуь касдин кьил элкъевена, ифин акъалтна. Къари, аялар теспача хъана, бубадиз мес кутуна, давление алцумна, дарманар гана. Са-къве юкъуз вири хизанар бубадин кьилел элкъевез хъана.

Пуд лагъай йикъан экъунахъ ахварай аватай къаридиз къвалал гвай дивандал ксанвай къужа гьатнач. Белки, муькуь кIвализ, я тахъайтIа агъуз эвичIна жеди, фикирна къариди. Килигин садра, зайиф хъанвай итим я, мад кьил элкъевена, алуькъда лагъана, тадиз парталар алуькна, ам итимдихъ къекъевез фена, амма санайни жагъанач. РикIиз къурху хъайи дишегълиди къвалал гвай кIвалера яшамеш жезвай вичин чIехи хва ЗакIариз хабар гана. Амма куьзуь итим квахъна, санайни гьатнач.

Акъваз - такваз вахт нисиниз муькъва жезвай. И арада са гьинай ятIани велосипеддал алаз хтул Адем пайда хъана. "Куьн дарих жемир, за буба исятда ахквада" - лагъана ада, вичин велосипед хуьруьн сурар галайвал гьална. Сурар лагъайтIа, хуьруьккай са хейлин яргъа авай, дуьз рекъай фейитIа, са зур километр къван жедай. Адем сурариз муькъва хъайила, адаз мишердалди кIарас атIузвай ван атана. Кьил хкажна килигайтIа, бубади тараз акъахна, гьилин мишердалди къуру хилер атIузва. "Я буба, вун гьинва, вири хизанарни, къуни-къуншиярни вахъ къевезва? Дири тахъанмаз вуна ина вуч ийизвайди я?" - лагъана Адема. "Я чан бала, заз зи кьилел са югъ-йиф къевез кичIезвай. Зи рикIик квай са-къве кIвалах амай, а кIвалахар кьилиз акъуд тавунмаз, а дуьньядиз физ клан хъанач. За а кIвалахар кье хъувуна: хуьруьн сурара цанвай тарарин къурай хилерни атIана, инал алай са скамейкани туькIуьр хъувуна", - жаваб гана бубади.

Гъайиф хъи, чпин хивез жемьятдин, патахъай жавабдарвал къачуз ва а кIвалах кьиллай-къилиз вафалудаказ тухузни жедай инсанрин къадар дуьньяда тIимил я. Амма ихътин инсанрин руьгъдин цIелхемри чун гьейранарзава, хъсан крар авунал гьевесламишзава. Гъавиллай абурун уьмуьрдин мана-метлеб инсаният патал гзаф екеди я.

Ингъе са йис кьван я Жабраил буба чи арадай акъатна. Амма адан экъу къамат чи риклера ама, ада авур хъсан кIвалахрин гелер хуьруьн гьар са пIипIай акъваза.

Тѐбиат чиркинарун уьмуьр куьруь авун я

Ш.ШИХМУРАДОВ

(Эхир. Эвел 6-нумрада)

Инсанди тѐбиатдиз кьвердавай гзаф ягун кьунихъ, хасаратвал гунихъ галаз алакьалу яз, эхиримжи цуд йисара са жерге алимри Чилин шардиз, экологиядиз - вири инсаниятдиз авай мад са хата-лувиликай, кьурхулувиликай гзаф кхьинар ийизва, дуньядин майданда чѐхи форумрал чпин сес хкажзава, тагькимарзава - виринра чимивал артух хьуникай, яни, лугузвайвал, парниковый эффектдикай. И жигьетдай 2016-йис иллаки тафаватлу хьайиди кьейдзава: алатай асирдин юкьварин делилдив гекьгайла, Чилин винел чимивал са градусдин кьван гзаф хьайидакай лугуззава. Алимри тес-

Гьава чиркинарзавай кьилин чешмеяр промышленностдин карханаяр я

тикьарзавайвал, и акьалтлай члуру кардин себег гьавада цин бугь (пар), углекислота, метан ва маса газар гзаф кватл хьун я. Чимивал артух хьунин еришар йисалайсиз йигин жезва.

И кар чнани, алай девирда яшамин жезвай вирибуруни, гьисс тийиз туш. Риклел хкваш: виликрай гьихтин кьеви хьуьттер жедай, кьалин живер кьвадай! Яр-гьал тефин, месела, алатай асирдин 60-йисара Махачкьаладин (а члавуз чун студентар тир) куьчейрай, рекьерай жив бульдозералди михьдай, нетижада куьчейрин кьерехра живедин еке гьамбарар аквадай. Гила килиг: декабрь, январни зулун варцариз ухшар хьанва, хьуьтлуьн вахтунда сад-кьве цак жив кьвайитла. Гьавилля тарарини гатфарихъ фад цуькзава, и арада жив-кьайни хьхьайла, емишрин бегьерарни жезмач.

Иллаки еке промышленный центрайрин, шегьерин винел алай (месела, Челябинск, Красноярск, Детройт, Шанхай ва ик мад) гьавадиз вил вегь (муькьара телевизордайни кьалурзавай) - гум, гьуьм... Ихьтин чкайра нефес кьачузвай инсанрин, иллаки аялрин гьал гьихьтинди хьуй! Антарктидада, Яр-гьал тир Кеферпата муркьадин дагьлар, Тундрадин чилин такьанвай кьатар цуруни хаталувални лап екеди я: анрай ва гьакни океанрай углекислотани метан гьавадиз хкаж хьуникди чимивал мадни артух жезва, ахпа и кардин вилик пад хьун мадни четин акьваззавалда. Ибур вири инсандин гьерекатрин, "технический прогрессдин" гьунарар я...

Инсанди вич дуньядал пайда хьайидалай инихъ члуру, ятарни чиркинарзава: кьамар, вацлар, вирер, гьуьлер амуькьяр, чиркинар, зирзбил гадардай чкайриз элкьурнава. Гзаф карханаяр авай, миллионралди инсанар яшамин жезвай иллаки чѐхи шегьеррай кьанализ, вацлариз, гьуьлериз гьикьван чиркинар авахьзаватла, вегьезватла, фикир це садра! Мухьдай кьвалахар авун патал еке пулар ахьайзаватлани, арадал кар кьезваз акьвазвач. Чи республикадин меркез кьачуртлани, патав Каспий гьуьл гваз, ана эхьез тежжез шумуд йисар я! Чулав чиркерин

тамам вацлар авахьзава гьуьлуьз. "Воньякадикай" гьеле советрин властдин йисарани гзаф рахазвайди тир. Ам гилани, гьуьлуьз ни ацалтна, авахьзава.

Гзаф чкайра инсанри хьун патал ишлемишзавай ятар михьибур туш. Нетижанда жуьреба-жуьре азарарни пайда жезва.

Дуньяда михьиб, хьуниз ярамин авай цин виридалайни еке запасар авай дерин Байкалдин вирни кваз чиркинарзавайдакай, адан цин дережа агьуз аватзавайдакай кхьизва центральный газетри. Гьуьлер, вацлар, вирер, кьаналар, хвалар, булахар михьиб хьун, абур чиркинар тавун виридан буржи я. Муькьвал тир Рагь-кьечдай патан, Африкадин ва гзаф маса уьлквейра хьвадай михьиб цин месэла лап хцидаказ акьвазнавайди, анрин агьалийрик чиркин ятар хьуниз мажбур хьанвайвилляй муькьвал-муькьвал руфунин ва эпидемиядин маса азарар акатзавайди, и карди абур вахтундай вилик кьиникьал гьизвайди кьейдзава.

Гьар гьиб жуьреда кьаришмиш хьайитлани, инсанди вичин гьерекатралди, ийизвай кьвалахарлай тѐбиатдиз хасаратвал, зиян тагана тазвач. Инал, месела, жуваз акур, чидей са кардикай лугуьн. СДК-дин муьгь, плотина эцигдалди гьуьляй кьизил балугьар, куьр вегьез, дагьларихъди - михьиб чешмейрихъди физвайди тир. Заз гьинай, гьикл чиде лагьайтла, кьалин марфар кьвайила, Самур вацл хейлин чкайриз кьерехрихъ алахьдай. Марф хьагьайла, вичин виликан яхада гьат хьуьуна, секин хьжедай. Кьерехра лагьайтла, вацлуьх галаз алакь амачиз, инал-анал вирер аламукьдай. Ихьтин вахтунда чун - Докьузпара райондин Кучунрин хуьруьн аялар, гьунедайгуьз вацлун кьерез эвчидай ва а вирера кьизилдин балугьрихъ кьекьведай. Ара-бир зур метр алай хьтин еке балугьар жегьидай. Чна абур, лашуникай куьрсарна, кьуьнел кьуна, ялиз-ялиз кьвализ хкидай. Вацлун балугь пара ширин жедда. Балугьрин а рехъ фадлай агалнава - балугьриз СДК-дин плотина-дилай хакарна фидай мумкинвал амач.

Булахар Чилин накьвар я, лагьанай чѐхи алим И.Ньютона. Абуруз пагьливандини икрамда лугуда. Чи Дагьларин уьлкве, абукевсер булахарин квадардал гьалтайла, кесиб туш. Месела, тек са чи дагьдин хуьруьн члурура авай кьванбуруз килиг садра: Хьуьртун булах, Фан цин булах, Латан булах, Мегьамедан булах, Пирен булах, Имиран булах, Кьаратан булах, Нуькрен булах (чи хуьруьнбуру гьа и булахдин яд хьвадай - ам гзаф михьиб, ширин ва кьезил тир, булахдин яд - мулахрин вирт), Рачабан булах, Агьмедан булах, Зугьрабан булах, Гьасанан булах, Кьавахрик квай булах. Чебни гзафни - гзаф гьихьтин чкайра ава лагьайтла, кьамарин кьваларик, там, кул-кус квай уьруьшра, ядай векьин майданра (Хурдатда, Барзада). Эхъ, там авай чкада булахни жедда.

Шад жеддай кар ам я хьиб, чи гзаф хуьрера булахар туькьуруниз артух фикир гузва. Кьвалахдин везифаяр себег яз, садра зун Хив райондин Вини Ярак, Агьа Ярак хуьрериз акьатнай. Анрин уьруьшра авай булахар туькьурнавай саягьди зун гьейранарнай - гьарма сад са гьуьзел имарат, искусстводин надир ядигар тир. Булах хуьруьн абур я, булахдин яд чиркин жедач, - лугузвай яраквийри. За абур туькьурвай устадрин вилик, юкь агьзурна, икрамнай. Баркалла чпиз! Булахдин бахт

адай яд хьвадай, адахъ кьадирлудаказ гелкьведай жемат хьун я.

Ихьтин булахар чи районрин маса хуьрерани гзаф ава. Агьсандин такьатрихъ, суваб патал чи жумарт, камаллу, халкьдихъ, хуьруьхъ-кьвалихъ рикл кузвай агьалийри булахар, рехъ-хвал туькьурзава ва маса хьсан кьвалахар ийизва. Им, гьелбетда, тебрикдай кар я.

Чи вини хуьруьн уьруьшда, гьунедин клане, вацлун кьерехда кьарасуни ава. Яд-ни гзаф михьиди, ширинди я. Кьвалакай ам булвилелди хкатзава. Гатуз кьайи, хьуьтлуьз, бугь алахьна физ, чими а яд чи хуьруьн жематди регьв элкьурун, анин патав цанвай гьвечи багьдиз, бустандиз гун патал ишлемишдай. Гьайиф хьиб, хуьр арандиз куьн хьайидалай гьуьгуьниз регьвини, багь-бустандин, мух цазвай никлин чилерни гагь и пад, гагь а пад язавай вацлу тухвана. Стлал Сулеймана лагьайвал,

*Гьар са стлал са булахдай,
Гьикьван вун чи клула (а)кьахда?
Хьуьтлуьн циклиз жез вун ахта,
Гатфариз айгьур, Кьулан вацл.*

Ракьунни бетондин, кьванерин кьаришмадалди кьерехар кьуна, никлер, багьлар, уьруьшар хуьнин везифа Самур вацлун кьве патани авай са жерге хуьрерин жематрин вилик акьвазнава.

Инсанди тѐбиатдиз гузвай чѐхи зиянрикай сад чилин винел бегьерлу кьат члурун, терг авун я. Алимрин гьисабунралди, са сантиметрдин бегьерлу накьвадин кьат арадал атун патал виш йис кьван герек жезва. Инсан кьаришмиш хьунин, чил дуьздаказ ишлемиш тавунин, хуьруьн майишатдин кьвалахар фагьумсуздаказ тешикунин нетижада а кьат лап фад кьахьун мумкин я.

Тарар, кул-кусар атлуни, тамар хкатуни, кьати гарарини, церини чилин бегьерлу кьат тергзава (эрозия). Чна кьувезмай несилриз кьецил хьанвай, са кьувезмай виже текьувезмай чилер ваь, набататар, магьсулар, тар-вал экьечдай бегьерлу никлер, мезреяр тун герек я.

Виринра кватл хьанвай, жезвай кьван зирзбилдикай, амуькьяйрикай, нетижада арадал атанвай еке, гегьенш хьуртарикини рахан. Имни вири инсаният патал гзаф хци месэлайрикай сад я. Амуькьяр, зирзбил акьван кватл хьанва хьиб, гьатта адаз вуч ийидатлани чиз амуькьзава. Европадин виликди фенвай уьлквейра абур гьялдай, цийи продукция гьасилдай серенжемар кьабулнава, махсус карханаяр гьерекатдик кутунва, кутазва. Меденивилдин дережа виниз тир агьалийри ишлемишай кьапар, бутылкаяр, пакетар, чарар (ва ик мад) кьилди-кьилдин махсус ячиркиз вегьезва. Чина лагьайтла, гзаф мертебайрин кьвалерин пенжеррайгуьз гадариз, цларив тамам хьуртар арадал атанваз аквада. И жигьетдай Каспийск шегьер гена михьиб я - куьчейра санални чар, пакет, зирзбил аквадач. Баркалла анин властрини, агьалийрини.

Кьейдзавайвал, гьар йисуз тѐбиат виш агьзур тонн химический шейэри, 150 миллион тонндалай гзаф промышленностдин карханайрин, 50 миллиард тонн энергетикадин, хуьруьн майиштин производстводин ва яшайишдин сектордин зирзбилри, амуькьяйри ва маса зиянлу шейэри чиркинарзава. Талуьк тир серенжемар вахтунда кьабул тавуртла (кьевирун, абурукай цийи продукция гьазурун ва ик мад), шегьерар зирзбилдин хьуртари, тамам дагьлари басмишун, абур себег яз гьар жуьредин азарар пайда хьун мумкин я. Агьалийри чеб яшамин жезвай чка - гьаят, куьче, хуьр - кьвал, шегьер - михьидакьаз хуьн, зирзбил какатайвал гадар тавун - имни тѐбиатдиз зиян тагунин эвелимжи шартларикай я. Мухьивал женнетдай атай зат я, гьавайда лугуззава.

Цийи везифаяр тайинарна

СОВЕЩАНИЕ

Куругьли ФЕРЗАЛИЕВ

10-февралдиз Докьузпара райондин администрацияда кьиле фейи совещанида Кьиблепатан территориальный округда РД-дин Кьилин патай тамам ихтиярар ганвай векил Али Хазбулатова, "Докьузпара район" МО-дин кьил Керимхан Абасова, райондин прокурор Мисбах Назирова, РФ-дин МВД-дин Докьузпара ва Ахцегь районрин урта "Ахьтинский" отделдин начальнидин везифаяр тамамарзавайди тир Малик Агьмедова, ФСБ-дин Ахцегь авай кьуллугьдин начальнидин заместитель Владимир Стояновскийди, хуьрерин администрацийрин кьилери, райондин идарайрин, тешиклатрин жавабдар кьуллугьчийри ва чкадин СМИ-дин векилри иштиракна.

Вичин докладда К.Абасов райондин яшайишдинни экономикадин гьаларикай, вилик акьвазнавай важиблу месэлайрикай, кар алай проектар кьилиз акьудунин жигьетдай райондихъ авай мумкинвилерикай ва чкадин тѐбиатдин кьетлен, надир ерийрикай рахана. Ада кьейд авурвал, экономикадин жигьетдай райондихъ авай мумкинвилер асул гьисабдай хуьруьн майишатдихъ (54 КФХ, 4851-дав агакьна ЛПХ-яр) галаз алакьалу я. Ада гьакни образованидин, здравоохраненидин, медениятдин, жегьилрин сиясатдин, спортдин, хьвадай ва дигидай ятарин, газификациядин ва маса рекьерай гьакьикьатда авай гьаларикай галай-галайвал лагьана.

2016-йисан нетижайрай дагьлуьх районрин арада Докьузпара районди 2-чка кьуна ва ам РД-дин кьилин грандиз лайихлу хьана. Налогар кватлуни жигьетдайни район кьулух галамач. Райондин кьил кар алай проектар кьилиз акьудунин сергьятра аваз тухванвай кьвалахар кьилди акьвазна. Малум хьайивал, и жигьетдай райондихъ хьанвай агалкуьнар гьвечибуру туш. Кар алай проектар гележегдани агалкуьнралди бажармишунин мураддалди вилик эцигнавай месэлаяр кьетлен метлеб авайбуру я. Кьилди лагьайтла, Авадан хуьре алай аямдин истемешунрив кьадай теплицаяр кардик кутада, ципицлуьхар артухарда. Кьурушрин хуьруьн мулкара Ярудагьдин ценерив туризмдин комплекс эцигунин, карчи Жигерхан Сулеймановахъ галаз санал Ахцегь ва Докьузпара районар патал малар тукьвадай цех арадал гьунин фикирарни ава.

- Докьузпаравийриз чпин райондин гьар са месэла важиблу тирди за фадлай кьатпанава, - лагьана А.Хазбулатова. - Районда вири жигьетрай рази жедай гьалар, еришар ава. Кар алай проектар агалкуьнралди бажармишун, эвелни-эвел райондин кьилин алахьунрин, ам кардив жавабдарвилелди эгечлуни нетижа я. Гьавилля республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова райондиз хьсан кьимет гузва, райондин регьбер Керимхан Абасоваз еке ихтибар ийизва. Мумкинвилерикай менфят кьачуналди, за Керимхан Абасоваз, райондин агьалийриз алатай йисан нетижайрай кьунвай 2-чка ва РД-дин Кьилин грант тебрикзава. Кьуй райондихъ гележегдани еке агалкуьнар, хьсан нетижаяр хуьрай!

Совещанидал Али Хазбулатова райондин образованидин управленидин начальнидин везифаяр тамамарзавайди тир М.Магьмудовавай, ЦРБ-дин кьилин духтур Ш.Бухсаевавай кьвалахар авай гьалдикай хабарар кьуна. "Теки-Кьалахух" кьанал кьилиз акьудун патал такьатар чара авунин месэладизни фикир гуда лагьана.

Гьуьгуьнлай Докьузпара райондин АТК-ди алатай йисуз тухвай кьвалахарин нетижайриз ва 2017-йисан кьвалахдиз талуьк план тестиькаруниз талуьк месэлайриз килигна.

Спортдин, жегьилрин сиясатдин ва туризмдин отделдин начальник Агьашериф Агьашеринова жегьилрин арада, мектебра ва райондин сергьятра тухвай серенжерикай, спортдин мярекатрикай, СМИ-ра тухузвай кьвалахарикай куьруь доклад авуна. Малик Агьмедова районда кьанун-кьайидал амал авунин жигьетдай авай гьаларикай, вилик акьвазнавай везифайрикай ихтилатна.

Жегьил пешекарри гьунараар кьалурда

WorldSkills Russia

Чна идалай виликни хабар гайивал, 27-28-февралдиз Каспийск шегьерда авай Али Алиеван тиварунихъ галай Спортдин дворецда Дагъустан Республикадин региондин “Жегьил пешекарар” (WorldSkills Russia) чемпионат кьвед лагъай сеферда кыле тухуда.

Акьажунар 23 жуьредин пешейрай кыле тухуда: графический дизайн, web-дизайн, инженервиллин дизайн CAD, сетевой ва системный кьайдада администрироватун, электромонтажный кьвалахар, керпичрикай цал эцигун, плиткадалди облицовка авун, эцигунар ва сувагъар, заргарвиллин кьвалах, ресторанрин сервис, гьвечли классра тарсар гун, медицинадин ва яшайишдин рекьай кьуллугъ авун, муддин технология, дерлекчивилин бажарагъ, кондитервиллин кьвалах, ашпазвал, ЧПУ галай станокрал токарвиллин, фрезервиллин кьвалахар, кьезил машина ремонт ва абуруз кьуллугъ авун, хуьруьн майишатдин машина ишлемишун, сваркадин технологияр, мугьманхана ира администрироватун. Гьакни, сифте сеферда яз школайра кьелзавай аялрин арада, JuniorSkills-дин стандартрал бинеламиш яз, “Мобильная робототехника” рекьай акьажунар жеда.

Акьажунарин нетижайриз килигна, “Жегьил пешекарар” (WorldSkills Russia) V Милли чемпионатдин финалда иштиракун патал, Дагъустан Республикадин хянавай команда тешкилда.

Чемпионатдин иштиракчийриз республикадин кьенкьвечи кархана ира кьвалахал акьваздай мумкинвал, кьвалахдалди таъминарзавай бур патал ла-

гьайтла, и акьажуникай чпин карханайриз гележег авай пешекарар хкядай майдан жеда.

Эхиримжи делилралди чемпионатда 109 касди ва тахминан 140 экспертди иштиракда. Абурун арада республикадин саки вири колледжрин, училищейрин ва техникумрин студентар, муаллимар ава.

Гуьзлемишзавайвал, чемпионатдин мярекатра РД-дин Гуькуматдин членри, “Ворлдскилс Россия” Союздин, регионар виликди тухунин АСИ агентстводин СКФО-да авай векилханадин руководителди, Дагъустандин зурба карханайрин векилри ва маса мугьманри иштиракда. Идалайни гьейри, и мярекатра, фикирзавайвал, республикадин школайра ва образованидин маса идарайра кьелзавай 5 агъзурдав агакьна аялри иштиракда.

Чемпионатдин сергьятра аваз, хабар гузвайвал, “Дагъустан Республикада WorldSkills Russia “Жегьил пешекарар” гьерекатдин жегьилрин совет тешкилун”, “WorldSkills-дин стандартар ва кьайдаяр, гьазурлухвиллин дережа кьалурзавай цийи такьат -

демонстрационный имтигъан - ишлемишуналди, пешекарвиллин образованидин организационин выпускникрин ГИА-дик кутун”, “Дагъустан Республикада аялрин “Кванториум” технопаркидихъ галаз танишарун” ва са жерге маса рекьерай элкьвей столар кыле тухуда.

Чемпионатдин тешкилатчийри жегьилар патал иллаки итижлуди жедай и мярекатда иштиракуниз эвер гузва. Арадал кьезвай вири суалар, РД-дин “РМЦЗ “Успех” ГБУ-диз агьадихъ галай нумрадиз зенг авуна, гуз жеда: **+760 419-84-48**. Таман делилар и адресрай жагьада: www.uspehrd.com ва worldskills05.ru.

Акьвазунар авачиз

Нариман КЪАРИБОВ

Малум тирвал, жуьреба-жуьре себбар аваз уьлкведа, гьа жергедай яз чи республикадини, промышленностдин хейлин карханаяр кьвалахдик ква-чиз ама. Дербентдин “Электросигнал” заводдин гьакьиндай икI лугъуз жедач. 1959-йисалай инихъ кьвалахзавай и кархана экономикадин жигьетдай алай четин девирдани неинки кардик ква, ам республикада кьенкьвечибурукай сад язни гьисабзава. Заводдин руководстводилай кьвалахдин чкаяр, тежрибалу кадрияр хуьз, кьвалахзавайбуруз вахт-вахтунда мажибар гуз алакьзава. Ина столовой, медпункт ва рабочияр патал лазим тир маса кьулайвилер ава.

РикIел хкана кIанда хь, асул продукциядихъ галаз санал карханада

жуьреба-жуьре йисара халкьди ишлемишдай товарар гьасилайди я: рангунин телевизорар, кофемолкаяр ва икI мад. Алай вахтунда цийи жуьрейрин продукция акьудунал элячIнава.

Эхиримжи йисара “Электросигнал” ОАО-да кьенкьвечи, алай аямдин хейлин технологияр кардик кутунва. И кардин нетижаярни пис бур туш: карханада акьудзавай цийи жуьредин ва кьетIен метлеб авай алакьадин такьатар, программно-аппаратрин комплексар, ахтармишдай алатар, радиодин алакьадин ва хейлин маса жуьрейрин продукция алай вахтунда вири Россиядиз рекье твазва. Гьа са вахтунда карханада оборонадин метлеб авай заказарни кьабулзава, и жигьетдай техникани ремонтзава.

Алатай йисуз “Электросигнал” карханада гьасилзавай продукциядин кьадар 1,6 сеферда артух хьана.

Гектар кьачуз эвер гузва

1-февралдилай чи уьлкведа “Дальний Востокдин гектардин” гьакьиндай Закондин асул пай уьмуьрдиз куьчуьрмишиз башламишнава. Гила ам кьачудай ихтияр гьар са россиявидиз ава. Пулсуздак са гектар чил гунин месэладикай вуч чир хьана кIанда? Арадал кьезвай асул суалриз жавабар чна куьруь-даказ гьазурнава.

Закон 2016-йисан 1-майдилай кардик кьвайди я. 1-февралдилай вуч дегиш хьанва?

Мукьвал тир вахтуналди “Дальний Востокдин гектар” кьачун патал арзаяр анжах гьа федеральный округдин агьалийривай гуз жезвай. 1-февралдилай ихтияр ихтияр, яшамиз жезвай чкадила аслу тушиз (гьатта кьецепатан уьлквейра авайбурузни), Россиядин вири агьалийриз ганва. Чил ишлемишдай ихтияр анжах чи уьлкведин граждандиз ава, кьецепатан уьлквейрин агьалийриз гьатта россиявиди кьачунвай гектар чил кирида кьадай ихтиярни ава. Са касдиз са гектар чил гузва. Кьве касдикай ибарат хизандивай - 2, пуд кас аватIа, 3 гектар кьачуз жеда. ИкI, гектар чил хизандин гьар са касдин, гьатта чагьа аялдин кьвачихъни кваз галкIуриз жезва. Чехи майдан авай участок кьачун патал ихтыгин фикир авай са шумуд касдивай, кьуншидал алай участкар кьилди-кьилди кьачуна, кооперативда кьватIал хьайитIа жеда.

Чил гьамишалугъ яз гузвани?

Ваь. Гьакьисуздаказ чил анжах 5 йисан вахтунда ишлемишиз жеда. Ахпа ам 49 йисан вахтуналди кирида кьачуна кIанда. 10 йисуз арендада хьайидалай кьулухъ участок хьусиятдиз кьачудай ихтияр ава. Эгер 5 йисан вахтунда куьне и чил гьализ башламиш тавуртIа, адан патахъай куь вири ихтиярар кьуватдай аватда.

Квел машгул жедай ихтияр ава и чилел?

И чилел кьвал эцигиз, цуьквер цаз ва майишатдин кьвалах тийиз яшамиз жез, бизнесдал машгул хьайитIани жеда. Кьенин йикьалди гектар чил гьалуниз талуьк яз мумкин тир 30 кьайдадин гьакьиндай кьарар кьабулнава. А бур “НаДальнийВосток.рф” ва Дальний Востокда инсанвиллин капитал артухаруни рекьай Агентстводин сайтра чапнава. Проектар гьар жуьредин бур я, бязибур гьиле кьун патал 100 агъзур манат, масабур патал лагьайтIа, 30 миллион манат инвестицияр лазим я. Иник теплицайрин майишатар, тахта-шалман чIугвадай заводар, машинар чуьхуьдай чкаяр, фермервиллин майишатар акатзава. Чилерин участкар туриствиллин хел ва рекреация виликди тухун патал ишлемишдай мумкинвилерни ава. Чил кьачур касдиз гектар кьвачихъ ягьайдалай кьулухъ са йис гузва, и вахтунда ада вич и чилел квел машгул жеда тIа, гьам тайинарун ва чкадин властриз хабар гун лазим я.

Чил ишлемишунал са сергьятвални алаччи?

Сергьятвилер ава, амма а бур тIимил я. Месела, эгер куьне чкадин муниципалитетди кьвал эцигун патал чара авунвай участок хьанаватIа, и чилел кьез промышленный кархана ва я склад эцигдай ихтияр жабагьат гуда. Мада са жерге сергьятвилер тамун чкаяр ишлемишуниз талуьк я - а бур анжах тамарин майишатрихъ галаз алакьалу кьвалахар патал ишлемишдай ихтияр гуда.

Гектар кьачун патал арза гьикI гуда?

И кар кьвалай, кьецепал кьевечI тавуна, “НаДальнийВосток.рф” сайт ачухна, ийиз жеда. Арза гуниз 15 декьикадилай артух вахт лазим жезвач. И кар патал герек я:

- госкьуллугърин порталда регистра-ция авун - логин ва пароль кьачун;

- ганвай логин ва пароль ишлемишна, “НаДальнийВосток.рф” сайтда авай “хьуси кабинетдиз” гьахьун;

- ина ачухдаказ эцигнавай кадастрдин картадал гележегдин чилин участокдин сергьятар тайинарун;

- арадал атанвай электронный арза ахтармиш хьувун, ам Росимуществодиз ва я чкадал алай отделенидиз рекье тунвайди тештикарун. 7 йикьан вахтунда госу-дарстводин органди арзадиз ваь лугъудай себбар авани-авачни ахтармишда. Эгер авач-тIа, участок учётда эцигда ва ам гьакьисуздаказ ишлемишиз вугузвайдан гьакьин-дай кьарар кьабулда, икьрар куь “хьуси ка-бинетдиз” рекье твада;

- и икьрардал кьул чIугуна кIан жеда. Дикьет це: и кар патал кьез 30 йикьалай ар-тух вахт гузвач. Арзадиз килигун патал 30 йикьалай артух тушиз вахт фида. Идалай-ни гьейри, са гьафтедин вахтуналди вили-камаз са шумуд участок кьадай (гекьизна, виридалайни хьсанди хьагьун патал) ихти-яр ава. Масабур патал и чил вахтуналди агалнаваз жеда.

Ваь лугъун мумкин яни?

Эхь, и кар мукьвал-мукьвал жезва. Себе-бар са шумуд ава. Уьлкведа кадастрдин де-ллар гьелелик тамам бур туш, гьаниз килигна, хьянавай участок заповедникдин мулкунал, я тахьайтIа Минобороначин чилел алайди, маса касди кьачунвайди яз хьун мумкин я. Отказ авуни себберикай кьевай “кузвай линиядиз” - 8 800 200 32 51 - зенг авуна чириз жеда. Им вири Россиядин агьалияр патал пулсуз нумра я. Гьакни Viber +7 977 8234 727 нумра иш-лемишайтIа жеда. Отказ законлуди яз хьайи-тIани, кьевай чил мад сеферда - маса чкади-лай - хьагьиз жеда.

Гьихьтин участкар кьачуз жеда?

Закон агьалияр яшамиз жезвай чкайривай гьич тахьайтIа 10 километрдин яргьа авай чкай-риз талуьк я - мукьвал тир шегьердин агьалий-рин кьадар 50 агъзур касдилай артух тушир шартIуналди. Эгер шегьерда 300 агъзурдав агакьна инсанар яшамиз жезватIа, участкадин-ни шегьердин арада 20 километрдилай тIимил мензил хьун лазим туш. Куьч хьанвайбурувай шегьерин ва хуьрерин патарив гьай чкаяр кьа-чуз жедач.

Куьч хьанвайбуруз государстводи куьмек гудани?

Куьч хьун фикирда авай ксариз бизнес кыле тухун ва ипотекадин кредитар кьачун патал кьезилвилер авун хиве кьунва. Ида-кай РФ-дин Президентдин ДФО-да авай та-мам ихтиярар ганвай векил Юрий Трутнева малумарна. Адан гафаралди, государство-ди хуьруьн майишатдиз куьмек гуни вири такьатар желбда, ипотекадай, яни кьвалер эцигун патал гузвай кредитрай кьезилвилер авуни гьакьиндай ипотекадин яшайишдин кьвалерин кредитрин рекьай Агентстводин ру-ководстводихъ галаз икьрардал кьулар чIу-гунва.

Гьакни, государстводи 20-далай артух кса-рикой ибарат тир кооперативриз электросетар тухунин ва кьурулушар эцигунин карда куь-мекар хиве кьунва.

Чил хкядайла, кьез фикир гана кIанда?

Им гзаф жавабдар кьвалах я. И ихтияр кьез са сеферда гузва ва куьне ам ишлемиш-далди вилик и чил ахтармишна, ани кьулай-вилер, кьурулушар гьихьтин бур ятIа, кьевай ам ишлемишиз жеда тIа ва, эгер жез хьайитIа, и кар патал гьикьван пул лазим жеда тIа, гьам чирна ва анжах идалай кьулухъ тамам кьа-рар кьабулайтIа хьсан я. Гележегда четин уламара гьат тавун патал жемай кьван дели-лар ахтармишна кIанда. Эгер куь фикир биз-несдал машгул хьун ятIа, бизнес-план туьк-луьрун чарасуз я.

Михъи целди таъминарин

Роспотребнадзордин РД-да авай Управлени-дин отделди Ахцегь районда санитариядин рекъйй законодательстводин истемешунрал амал авунин гьалар ахтармишна.

Гуьзчивалдай серенжемар кьиле тухвай вахтунда Ахцегь, Кьутунхъа, Кьурукала, Хкема "Агьалияр санитариядинни эпидемиологиядин рекъйй хуьнин гьакьиндай" 52-нумрадин Ф3-дин, гьакьни "Целди таъминарунин ва чиркин ятар масанис акьудунин гьакьиндай". 416-нумрадин Ф3-дин истемешунар чурнавайди винел акьудна. Кьилди кьачуртла, хьвадай цин патхъай истемешунрал амалзавач. Винидихъ твар кьунвай хуьрерин агьалийри ишлемишзавай яд хьуниз кутугайди тир-

виллин кьарар, цин объектар хуьдай санитарный кьуллугьдин проект ва цин еридал гуьзчивалдай программа авач. Лабораторияра агьалийри ишлемишзавай цин ери ахтармишзавач. Целди таъминардай сад тир программа, хьвадай цин ери, тайинарнай истемешунрив кьазвай серенжемрин план авач.

Леке-дередай Ахцегьиз турбайра аваз гьанвай яд ахтармишайла, адан ери усалди тирди тестикъ хьана.

Винел акьуднавай кимивилерай Роспотребнадзордин пешекарри РФ-дин КоАП-дин

6.3 ва 6.5-статьялар асаслу яз административный 5 протокол тукьлуьрнава.

"Ахцегьрин сельсовет" 60 агьзур манатдин жерме авуна. Гьакьни винел акьуднавай кимивилер тайинарнай вахтунда арадай акьудунин буйругъ гана. Гуьгьунлай гуьзчивалдай органри кьвед лагьай сеферда ахтармишунар

кьиле тухвана. Нетихада кьалурнавай кимивилерин анжах са пай арадай акьуднавай. И кар себеб яз районцентрал кьилиз талукъ протокол, РФ-дин КоАП-дин 19.5-статьядин 1-паюнал асаслу яз, мировой суддиз рекъе туна.

Судди лап кьезил серенжем кьабулна - са агьзур манатдин жерме авуна.

2016-йисан 14-декабрдин санитариядин законодательстводин истемешунрал амал тавун давам жезвайдан гьакьиндай Ахцегь райондин прокуратурадиз чар рекъе туна. Гуьгьунин юкьуз Ахцегь райондин суддиз тайин тушир ксарин ихтиярар хуьнин гьакьиндай арза атана.

2017-йисан 16-январдиз судди Роспотребнадзордин истемешун кьилиз акьудунин гьакьиндай кьарар акьудна. "Ахцегьрин сельсовет" са вацран вахтунда Ахцегь, Кьутунхъар, Хкемар хьвадай ери авай целди таъминаруниз ва винел акьуднавай кимивилер арадай акьудуниз мажбур я.

Ери хьсанариз алахъзава

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

ИкI, Роспотребнадзордин ахтармишунрин нетихада Ахцегь, Кьутунхъа, Кьурукала, Хкема агьалияр хьвадай михъи целди таъминарунин важибл месэлада са жерге кимивилер авайди тайинарна, абур вацран муддатда арадай акьудун "сельсовет Ахтынский" СП-дин хиве туна. Документда кьейднавайвал чешмейриз санитарно-эпидемиологиядин заключенияр, абур михьидакъаз хуьнин проектар ва хьвадай цин еридал гуьзчивал тухудай программаяр авач; хьвадай цин ери талукъ тир истемешунрив кьадайвал хьсанардай серенжемрин программа тукьлуьрнава. "Леке-дере-Ахцегь" турбадин цин ери микробиологиядин ва рагулвиллин жигьетдай пис я...

- Ихътин гьалар вучиз арадал атанва, тату-гайвилер арадай акьудун, яни Ахцегьрин ва патав гвай хуьрерин жемат михъи целди таъминарун патал куьне гьихътин серенжемер кьабулзава? - хабар кьуна чна "сельсовет Ахтынский" СП-дин кьил Низами ЭФЕНДИЕВА-ВАЙ.

- Кьурукалавийриз Кьучагьай гьанвай булахдин, кьутунхъвийризни чпин булахрин ятар ава. Хкемвийри "Ахцегь-Мискискар" кьаналдилай кьил кьачуна члугунвай линиядин яд (дугьри я, а кьанал ин-санри чиркинарзава)

ишлемишзава. Шегьердиз барабар Ахцегьиз Мацарин ва Леке-деревай цин линияр гьанватлани ва чкадал цин 2-3 буругъ янаватлани, районцентралдин 15 агьзурдалай виниз жемат хьвадай михъи целди тамамвилелди таъминарив жезвач. Эхиримжи вахтунда месэла гьеле са кьада хьсанарнава, амма рази жедай гьалар авач. Месэла гила арадал атанвайди туш, ам фадлай авайди я. 1970-йисара Рутулрин Леке-дередай члугунвай цин линия, муьрхуь кьуна, гагъ са, гагъ маса чкадай тлевенар акъатиз, датлана тукьлуьр хьийизва.

Тебии я, гатфарихъни зулухъ ва марфар авайла гатуьни яд рагуьл жезва. Трубопроводдин кьилин имарат са бубат тукьлуьрнава. Месэла лазим тирвал гуьнгуьна тун патал пулдин еке такъатар герек я. Чаз гузвай пул анжах мажибдизни зирзибилар (ТБО) тухуниз бес жезва. Ятлани Роспотребнадзордин теклифар са кьада хьсанарнава. Райадминистрациядин куьмекдалди чешмедин кьилин имарат ремонтзава, жу-гьунра твазва, турбадин харапI хьанвай чка-яр чарасуздаказ дегишарзава. Ам капитальный ремонт хьувун патал СП-дин 3-4 йисан бюджет (культурадин хилен харжиярни кваз йисан чи бюджетди 19 миллион манат тешкилзава) герек жезва. Ци чун ахцегьвийр хьвадай михъи целди таъминарив алахъда, - лагьана Низами Эфендиева.

Кьулайвал патал

Нариман КЪАРИБОВ

Къадим Дербентди вичин сергьятар йисалай-суз гегьеншарзава: яшайишдин квалер, куьлуградин ва яшайишдин метлеб авай дараматар эцигзава, цийи куьчяр, микрорайонар арадал кьезва. Гьелбетда, вири и цийивилери шегьерда пассажирриз кьуллугъзавай улакьрин кьадарни артухарунин лазимвал арадал гьанва.

Шад жедай кар ам я хьи, месэла чкадин властри, геж тавуна, гьялни ийизва, ИкI, ала-тай йисуз "Дербентгортранс" пассажирар патал лап хьсан кьулайвилер авай "Форд" ва "Пежо" маркайрин цийи 15 автобусдалди ахцун хьувунва. Абур шегьердин кьенепатан 3,4 ва 10-нумрайрин маршруттра кардик кутунва.

"Дербентгортранс" карханадин директор В.Савиева малумарайвал, 2017-йисуз шегьерда пассажирар санай масанис тухудай автобусрин кьада мадни артух жедат.

Вилик пад кьунин серенжемар

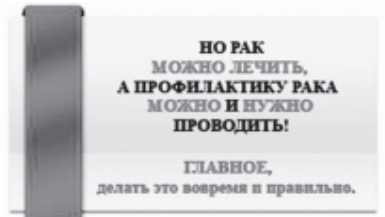
Газурайди - Надият ВЕЛИЕВА

Онкологиядиналай аямдин илимда ва здравоохраненида рак азардик рекъизвайбурун кьада тимилярун адахъ галаз жегъ члугунин кьилин месэлайрикай сад я.

Профилактикадин асул везифа агьалияр хабардар авун, диспансеризациядин патхъай абурин активвал хкажун я. Гьа им азар акатнавани, авачни вахтунда чирунин жуьрейрикай я лугьуз жедат. Идалайни гьейри, начагъ кас сагъарайдалай гуьгьуниз и азар тикрар тахъунизни куьмекда.

РД-дин здравоохраненидин министерстводик рак азардин профилактикадиз кьетIен фикир гузва. "Республикадин медицинадин профилактикадин центр" ГБУ-дин духтурри онкологрихъ галаз санал гигиенадин рекъййчирвилер гузвай духтурри агьалийриз лекцияр кьелзава, суьгьбетар ийизва. Абур акциярин жуьреда ва я медицинадин йикъариз талукъарна кьиле тухузва. Азарлуьривай духтурриз жуьреба-жуьре суалар гуз ва чпиз талукъ рекъйй меслятар кьачуз жедат.

"РЦМП"-ди мярекатра ишлемишун патал аквадай агитациядин материалар газуьрзава ва гзаф кьадавра аваз басмадай акьудзава.

Республикадин онкологиядин диспансердин бинедаллаз начагъ бур патал сагъламвиллин школяр тешкилнава ва ана вахт-вахтунда сагъламвиллин тарсар тухузва. И школайрин 2016-йисан кваллах вилик йисариндав гекьигун хьайитIа, агьалийрин патай итиж артух хьанвайди кьейд ийиз жедат. Эгер 2012-йисуз а школайра яб гузвайбурун кьада 140, 2013-йисуз - 254, 2014-йисуз - 354, 2015-йисуз 489 кас тиртIа, шаз абурин кьада 600 касдив кьван агакьна. Яб гузвай бур патал жуьреба-жуьре кьайдайралди бедендин кьуватар артухардай меслятар кьалурдай паяткаяр газурна.

2016-йисуз "Сагълам тIуьн ва рак азардин профилактикада адан роль" брошюра акьуднава. Ам сагъламвиллин школадиз кьезвай вирибуруз пулсуз гузва. Школадин кваллах пациентар патал лап важиблуди я, гьикI лагьайтIа, стационарда сагъарайдалай гуьгьуниз азарлуьриз сагъламвал мягъкемарун патал вуч авун лазим ятIа чир жезвач.

ИкI, профилактикади сагъламвал мягъкемарунин карда пациентрин активвални хкажзава.

Хаталу я - мукъаят хьухъ!

С. МАГАДОВ,
Махачкъа ладин ракъун рекъерин кьурулушдин отделдин начальник

Кеферпатан Кавказдин ракъун рекъерин идарайрин кьиле авайбурук РД-да арадал атанвай гьалари кьалабулук кутунва: алаатай йисуз СКЖД-дин вири переездлар хьайи авариярин 10 дуйшуьш (28%) чи республикадал гьалтзава.

Ракъун рекъерин ДТТ-рин дуйшуьшар веревирд авурла, тукьлуьл нетижар арадал атунин себебкарар автомашинрин шоферар тирди субут жезва. Бязибуру ракъун рекъерилар (переездрилар) элячлуьн кьайдайрал амалзавач. Нетихада автомашинар поездрик акатзава, хасаратвилер, зиянар, гьатта инсанар телеф хьунар арадал кьезва.

Инал аз январдин эхирра Дагъустандин ракъун рекъе хьайи са дуйшуьшдикай лугьуз кланзава. 4701-нумрадин поезд (тек локомотив) ракъун

рекъелай элячзавай "ВАЗ 21140" автомашинда акьуна. Нетихада 4 касдиз хасаратвилер, 213780 манатдин зиянар, поездар 6 сятни 43 декьикъада энгел хьана... Эгер автомашиндин рулдихъ галай 26 йиса авай М.М.Алмасханова кьадагъа ийизвай сигналриз фикир ганайтIа, рекъелай элячдай кьайдайрал амал авунайтIа, ихътин члугу нетихаярни арадал кьведачир.

Гуьрметлу шоферар!
Ракъун рекъелай элячзавай чка (переезд) кьетIен фикир гана кланзавайди, гзаф хаталуди я. Анив агакьдайла, йигинвал явашара. Мукъва жезвай поезддин виликай элячлиз алахъмир.

Жував гвай улакъ акъвазара, поезддиз рехъ це!

Чир хьухъ: поезд садлагьана акъвазариз жезвайди туш, ам анжах 800-1000 метрдиз фейила акъвазда. Ракъун рекъиз мукъва жедайла, пассажиррихъ галаз рахунар ийимир...

Жув ва жуван пассажирар хаталу-вилик кутамир - поезддиз рехъ це!

Газ ишлемишзавай бур патал Регьят кьайда

Дагъустанвийривай газдин пул кваллай кьецел экъечI тавуна, www.kawkazrg.ru сайтда авай "Абонентдин хуси кабинетдай" гуз жедат. Идан гьакьиндай "Газпром межрегионгаз Пятигорск" ООО-дин Дагъустанда авай филиалди хабар гузва.

"Абонентдин хуси кабинет" гзаф везифайринди я: ина неинки газдин пул гуз, гьакьни приборри кьалурзавай рекъемарни ракъуриз, жува гайи пуларин тарихи чириз, са гьихътин ятлани себебар аваз чпивай физ тежедай мукъва-кьилийрин паталайни пулар гуз жедат. Кьуллугьдин кьулайвиллиз, хьсанвиллиз кьимет муьштерийри чпи ганва. "Абонентдин хуси кабинетдихъ" галаз телефондин интернетдай кваллахиз регьят я.

И кьайдада газдин пул гуьнин хьсан терефар ихътин бур я: вахт кьенят авун, нубатда акъваз тавун...

Вири и кваллахар абонентдивай вичиз кьулай вахтунда интернетдик квай гьихътин хьайитIани компьютердикай, планшетдикай, смартфондикай менфят кьачуналди кьилиз акьудиз жедат. Чебни - пул кьун тавуна (комиссия).

Газпромди рикIел хкизвайвал, ишлемишзавай тебии газдин пулар вахт-вахтунда, гьахъ-гьисабдиндалай гуьгьунин вацран 10-далди гун лазим я.

"Абонентдин хуси кабинет" регистрация авунин, кваллах тешкилуьнин инструкциядихъ галаз www.kawkazrg.ru сайтдин кьилин чинай (страница) таниш жедай мумкинвал ава. Газдин пул гуьнин ва ам ишлемишунин месэлайрин кьайдайрин гьакьиндай квевай телефонрин агьадихъ галай нумрайриз зенгна, хабар кьаз жедат:

8-906-448-00-74;
8-928-058-19-54.

Дуьньядин халкъарин дидед чаларин югъ

Чал авачир миллет?..

Мердали ЖАЛИЛОВ

Чал гъар са халкъдин миллвал къалурзавай къилин яржарикай сад я. И кардикай неинки алмри, яратмишдай ксарни, акъуллу гъар са инсандини веревирдзава.

Зун вуж я, аз, зи хизандиз, къевзмай несилриз хайи чал чир тахайла?.. Зав миллвал гъи девиррай агакъайди я?.. Милли чалан сарраф заргаррикай ваз вужар чида?.. Чалан хазинада вуч аватла?.. Аку садра, гъикъван суалрал садлагъана чан къевзватла!

Дугъриданни, чал авачирдакай миллет жедайди туш. И кардин гъавурда инсан, гъайиф хъи, садлагъана акъазвач. Зи риклел муаллимрин са мярекатдал (2014-йис) РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, илимрин доктор, профессор Гъамидуллагъ Мегъамедович Исмаилова лагъай келимаяр хкъезва: "Гъакъикъатдани, РД-дин Къили руьгъдинни ахлакъдин тербия гуниш къвалахда чи халкъарин адетрикай, ацукун-къарагъунин къайдайрикай, тарихдикай ва культурадикай нетижалудаказ менфят къачун лализ тирди мукъвал-мукъвал эзберзава. Амма и кар дидед чал тийижиз ийиз хъун мумкин туш... Ида-

лайни гъейри, дидед чал - им рахунар патал ишлемишзавай такъат, учебный расписанида жергедин са предмет яз ваь, ам милли культурадин, асиррин дерин малуматар агакъарзавай къетген жуьре яз гъисабна кланда. Хайи чал хуьн, ам чирун - им жуьван милли къетгенвал, жуьваз хас тир лишиан хуьн лагъай чал я. Дидед чалакай магърум хъайшла, несилрихъ галаз авай алакъяр, садалай садал гъалтзавай ивирагъ вахъзавайди я..."

Аквар гъаларай, гъа ихътин хаталувал авайвилляй, дуьньядал гъар йисуз чеб къадардиз тлимил тир халкъарин цудралди чалар жуьреба-жуьре себебралди квахъзавайвилляй ЮНЕСКО-ди 1999-йисан 17-ноябрдиз хайи чалар хуьнин гъакъиндай махсус къарар къабулна ва 2000-йисан 21-февралдилай иннихъ и югъ дидед чаларин сувар яз вири дуьньяда къейдзава.

Дагъустандани и Югъ къиле тухуниз къетген фикир гузва ва, чи илимдинни культурадин идарайра хъиз, вири школайрани, СМИ-рин такъатрини адан мярекатриз, тешкиллувиллиз ва метлебдиз къетген фикир гузва.

Чи газетдизни и суварихъ галаз алакъялу тир хейлин материалар къевзема. Абурукай гуниш лайихлубур чна газетдин чинални гъизва.

Ачух тарс

Чи руьгъдин девлет...

Сулейман ПАШАЕВ, Мегъарамдуьруьн райондин Советский хуьруьн юкъван мектебдин лезги чаланни литературадин муаллим

И мукъвара Мегъарамдуьруьн райондин Советский хуьруьн юкъван школада Дуьньядин халкъарин дидед чаларин йикъан вилик лезги чаланни литературадин Гъафте тухвана. Ана зани иштиракна. Жува тухвай ачух тарсуни мана за клелдайбурузни теклифзава. Белки, адакай маса муаллимрини хийир къачуда.

ТАРСУНИН ТЕМА: "Чал квардармир, ам хуьх. Чал руьгъдин девлет я".

МАКЪСАД: везифайрин жигъетдай чалахъ авай мана-метлеб ачухарун, аялриз чал клан хъунин гъиссер гужлу авун, чал чирунин тапшургуьр тамамарун ва мягъкемарун.

ТАРСУНИЗ ГЪАЗУРЗАВА: лезги чалал талукъ камаллу келимайрин стенд, лезги шаиррин шиар, суьретар, видеокамера, компьютер, мисалринни мисклалрин къватлалар, аялри гъазурнавай карточкаяр ва мсб.

Чалан устадриз - шаирриз, гъикаятчийриз, журналистриз теклифайтла, мадни хъсан я.

ТАРС КЪИЛЕ ФИН: тарс за са шумуд уламдиз пайна. Макъалада "улам" гафунин чкадал "рубрика" гаф ишлемишнава.

1 - Рубрика. Зарафат квай суалар - мисклалар:

Къунакай гъи гафуна агъа хъанва? (Агъа къун).

Къеве дев къван нуьк гъим я? (Девдев).

Къад агъа санал хъайитла, абуру вуч ийида? (Къадагъа).

Пешер гъай апай вуж я? (Пешапай).

Цал цам везгъейтла, вуч жеда? (Цалцлам).

2 - Рубрика. "Лезги газетдин" жебеханадай:

Итиж авун - интерес авун. Итижлу - интересный.

За эдебиятдиз итиж ийизва. Стхадиз аз ахайнавай мах итижлу ди тир.

Еримлу авун - вилкиди тухун. Еримлу - вилкиди фенвай.

"Хайи чал ва меденият хуьнин, еримлу авунин карда къалурнавай ла-

йихлувилерай Мегъамед Ибрагъимоваз 2012-йисуз Дагъустандин халкъдин шаир Юсуп Хаппалаеван тварунихъ галай премия гана" ("ЛГ"-дин 2017-йисан 2-нумрада).

3 - Рубрика. Чал хуьнин жигъетдай КТВ-дай (Къасумхуьруьн телевидение) къачунавай репортаж. (Видеокамера кутада).

4 - Рубрика. "Дидед чал виридалайни багъа я". (Муаллимдин суьгъбет).

- Дуьньядин винел вичин хайи дидед чал авачир са халкъни авайди туш.

Дидед чал - ам чаз дидеддин некледихъ галаз, даматра авай иви хъиз, къиле авай мефтл хъиз, бахшнавай багъа зат я.

Чал, алмри къейдзавайвал, гъар са халкъдин векилдиз, сад-садахъ галаз рахун, адалди чпин фикирар ачухдиз лугъун, яб акалзавай кас дуьз гъавурда гъатун патал ганвай яракъ я лагъайтлани жеда.

Дидед чал чав гъа хайи йикъалай башламишна, ракъинин ишигъ хъиз, гъетерин нур хъиз, гъар декъкъада чи жигъери чуьгъазвай гъава хъиз, йикъа са шумудра незвай ризки ва хъвазвай яд хъиз, агакъзава...

5 - Рубрика. Маса чаларай атай гафарин тарих.

Курум (1 суьц. Стлал, 2 Чехи гъарфунилай. Курум - эркекдин хас твар.)

Агъмедуллагъ Гуьлмегъамедов. 2004-йис.

"Лезги чалан словарь - Толковый интегральный универсальный словарь".

"Пелел курум гъекъ алаз, хъфена руш ахвариз." "Адан пелел курум-курум гъекъ акъатнавай". "Курум халу гъуьрчехъан тир".

6 - Рубрика. Са тлимил зарафатар: Чимивални фу - къевдени гъи гафунив гъа? (Гатфар)

Урус чалан агъу (зегъер) лезги чалан гъи гафуникай жезва? (Яд)

Лезги чалан алафрикай гъидал урус чала чан акъалтзава? (Сам)

Къуьл авахъзавай вацл гъим я? (Гуьлгери)

Туплал гъи шегъер гъалдиз жеда? (Къуба)

Итимдин твар гъи дагъдал ала? (Шалбуз)

Клус (чалан пай) авай яб гъим я? (Япагъан)

Емишрикай эцигнавай хуьрер гъибур я? (Ичин, Клири, Хтун, Чуьхвер)

Къуьл виридалайни гъи хуьре гъаф жеда? (Бугъдатепе)

Зегъметдин гъакъи тагудай хуьр гъим я? (Бигер)

7 - Рубрика. Агъадихъ ганвай мягъкем ибараяр (фразеологизмаяр) са гафуналди эвез ая!

Алачир сив (фитнечи). Вил ахъайна акъалдалди (тадиз, фад).

Гаф сиве амаз (гъасятда). Гъил ачух (жумарт).

Далдам алачир мехъер (шад). И къил, а къил авачир (еке).

Балабанар ягъун (буш рахунар). **8 - Рубрика.** Са шумуд ученикди "Лезги чал" мани лугъуда, шиарар клелда.

9 - Рубрика. Зарафатар квай суалар ва мисклалар: Ванни сес къевдени квай гаф гъим я? (Ван-сес)

Какадикай какао гъикл гъазурда? (Кака+о)

Киснавайди гъикл ахварал ракъурда? (Кисун - ксун)

"Чи" сес къеле туртла, адаз вуч жеда? (Къелечл)

Каци экв мус гуда? (Псис)

Суьрет мус нез жеда? (Суьрсет)

Къубадай яд гъикл ракъурда? (Къубу)

"У" сесинихъ "тагъ" гайшла, вуч жеда? (Утагъ)

10 - Рубрика. Интернетдай Ярагъмед Ярагъмедова клелзавай Апирза Саидован "Лезги чил" шиардихъ яб акалда. Адал къвалахда.

НЕТИЖАЯР: Дидед чалан месэлайрал машгъл жезвай пешекарриз чизва: лезги чалахъ, эгер фагъумна, фикир гана, веревирд авуртла, гегъенш мумкинвилер ава. Амма гъаф вахтарачна и мумкинвилерикай менфят хкудзава.

Лезги чал кесиб я гъикл лугъуз жеда къван, чала агъзурралди мягъкем ибараяр, мисалар, мисклалар, имуча-мучаяр, камаллу келимаяр авайла?

Лезги чал кесиб я гъикл лугъуз жеда къван, чала агъзурралди мягъкем ибараяр, мисалар, мисклалар, имуча-мучаяр, камаллу келимаяр авайла? Гереказвайди чал клан хъун, адал къару хъун, ам чирун патал гъар юкъуз алахъун я.

Къекъуьндикай "поворот?"

Хазран КЪАСУМОВ, РФ-дин журналистрин ва лезги писателрин союзрин член

Зун хуьруьз хъфин патал "Дербент-Мегъарамдуьруь" маршрутда кардик квай "Газель" машинда авай. Магнитофондай хъсан лезги макъамар, манияр язавай. Гъавилляй рехъни фад акъатна.

Цийи Макъарин къилихъ галай Къухмазан клунтлалай алатнамазди за шофердиз ван къведайвал "Я стха, Эминхуьруьн къекъуьндал машин акъвазара, зун эвчилзава" лагъана.

- Вуч?.. Вуна вуч лугъузва? - магнитофондин ван явашарна хъиз, суалдин къайдада лагъана шоферди.

- Эминхуьруьн къекъуьндал агакъайла, машин акъвазара, - тикрар хъуьвуна за.

- Къекъуьн вуч лагъай гаф я? - хъел атана шофердиз.

- Акунрай и халудиз Эминхуьре эвчилз кланзавай хътинди я, - хуьруьн къаз тежез, лагъана машинда ацукънавай жегъилрикай сада, шофердиз ван къведайвал.

- Эминхуьре эвчилзавайди ятла, поворотдал агакъайла машин акъвазара лугъудай адет я, - са тлимил гугъуьл ачух яз, хъверни акатна шофердик. - Ингъе агакъна чун куь поворотдал, эвчил, стха, мад сеферда поворотдиз къекъуьнар лугъумир...

Зун машиндай эвчилна, шегъредилай хуьр галайвал рекъе гъатна. Амма зи япарай "къекъуьн" лагъай гафунал машинда авай жегъилри тухдалди авур хуьруьнар, шоферди "мад сеферда поворотдиз къекъуьнар лугъумир..." гафар акъатзава. Яраб, лугъузва за, къекъуьндикай поворот мус хъайиди ятла? Къекъуьн гаф чин тийизвай жегъилар вужар ятла? Абуру ни хана, гъина чехи хъайибур ятла? Гъа и жегъилрин аялар са 15-20 йисалай гъи чалалди рахадатла?.. Суалар, суалар... Гъаф къевзема абуру бейнидиз. Амма завай абуруз жаваб гуз жезвач.

Дербентдай хкъедайла зи къилел атай и къвалахдикай за Къасумхуьрел таниш са касдиз ахъайна. Яшарни 60 йисалай алатнавай, ара-ара газетдиз макъалаяр, шиарарни хъизвай кас яз, белки, ада зи риклиз сабуру гун, фикирнай за.

- Куьн, журналистарни писателар, алапатдин ксар я, - лагъана зи танишди, за авур ихтилатдиз жаваб яз. - Къе а вуна лугъузвай хътин "къекъуьн" садани ишлемишзамайди туш. Гъафбуруз чинни ийизвач. За ваз ачухдиз лугъун, абуру герек амай гафарни туш. "Къекъуьндикай" "поворот" квелди пис гаф я къван?

Заз и касдиз лугъудай гаф амукънач... Дербентдай хтана, и макъала хкъиз столдихъ ацукъайла, зи къилиз татайди хъанач, риклел гъаф крар хтана. Са 5-6 йисан вилик зун Къарчагърин хуьре таниш касдин къваллиз фенай. Югъ няни хъайила, къвалин иесиди "Лезги газет" къачуна, адан эхиримжи чина ганвай кроссворд ацурлиз эгечина. Са 2-3 гаф ада къена. Ахпа за къатана: адаз са вуч ятлани чир жезвач.

- И кроссворд газетдиз гъикл акъуднавайди ятла, зи къил акъатзава? - захъ элкъвена къвалин иеси. - Де низ чир хуьрай ибуру вуч гафар ятла?

- Ам вуч гаф хуьрай, гъакъван четинди? - жузуна за. Къвалин иесиди суал къелиз башламишна: "Чимидини туш, къайидини, гъихътин яд я ам?"

- Ахътиндаз къуьруьгъумди лугъуда, - жаваб гана за.

- Дуьз я, кроссвордда авай клеткайривни, патарив хъенвай гафаривни дуьз къевзема, - шад хъана къвалин иеси.

- Са гаф мад ава, зи къил акъат тийизвай, - са арадила алава хъуьвуна ада. - За клелда: "Девлетлуни туш, кесибни, гъикл лугъуда ахътин касдиз?"

- Жува фикир ая, халис лезги гаф я, - лагъана за.

- Ахътин лезги гаф вуч хуьрай? - тажубвал къалурна дуьстун.

- А гаф, дуьст кас, уртабаб я, - жаваб гана за.

- Яъ, кроссвордда дуьз къевзема... Валлагъ, дуьст кас, аквар гъаларай, аз лезги чал чизвач, гъавилляй зун кроссворд ацурнални алахъдач. Адалай аз лезги чал чирнал алахъайтла хъсан я...

Вуна фикир ганани, гъуьрметлу газет клелзавайди, къекъуьндиз поворот лагъай "лезгиар" акурла, зи риклел шумуд дуьшуьш хтанатла.

Эхъ, гъуьрметлубур, чи лезги чал девлетлу я, ам дериндай чирун, мадни вилик тухун - им чи везифа, гъатта намусдин карни я. Гъавилляй аз гъар са касдихъ элкъвена лугъуз кланзава: "Чун лезгиар я, гъавилляй ша чун лезги чалал дуьз рахан, ша чна лезги чалал дуьз хъын!"

Суварин сергьятра аваз

ЧИ КОРР.

Махачкъалада Дуствилин къвале Россиядин къецепатан крарин рекъай министерстводин пешекарвилдин сувар кьейд авунин сергьятра аваз Дагъустандин векилханади "Россиядин дипломатия: накъ, къе, пака" лишандик кваз тешкилнавай илимдин конференция кьиле фена.

И мярекатда республикадин хейлин министерствойрин, вузрин руководителри, общественный организационин векилри иштиракна.

Конференция ачухуналди, РД-дин промышленностдин, алишверишдин ва инвестиционин министр Юсуп Умавова лагъана: "Россиядин дипломатияди уьлкведин ва кьилди-кьилдин регионрин итижар хуьн патал дуньядин метлеб авай месэляяр гялуни карда зурба роль кьугъвайди я. Россиядин дипломатри вири дуньяда хатасузвал мягъкемарунин мураддалди тарифдай жуьредин пешекарвилелди къвалахзава".

Россиядин МИД-дин Махачкъалада авай векил Амиран Мегамеддаева конференциядал къецепатан политикадин садвилдин принципрал ама авун таъминарунин ва международный месэляяр гялуни карда Дагъустандин властдин органриз информациядин ва тешкиллувилин жигьетдай куьмек гуни барадай Россиядин МИД-дин территориальный органди тамарзавай къвалахдикай суьгьбетна.

Ада лагъайвал, Дагъустанда Россиядин МИД-дин векилхана 1996-йисан 15-октябрдиз ачуна. Гъанлай инихъ векилханади вичин хиве тунвай везифаяр законрин бинедаллаз кьилиз акъудзава.

Конференциядал алимри, пешекарри алатай виш йисара Дагъустандинни Закавказьедин халкъарин, Кьиблепатан Дагъустандин халкъаринни Россиядин пачагьлуьгьдин арада хъайи алишверишдин, экономикадин алакьайрин гьакьиндай, Дагъустандинни Туьркиядин арада кьиле фейи крарикай гегенш докладар авуна.

Мярекатдин эхирдай А.Мегамеддаева Россиядин МИД-дин Дагъустандин векилханадихъ галаз амадагвилдин алакьаяр хуьзвай хейлин ксариз гьурметдин грамотаяр гана.

Ван авуна Чаз герек я!

Шагъабудин ШАБАТОВ

"Лезги газетдин" алай йисан 6-нумрадиз акъатай Мегамед Ибрагьимован "Къимет эциг тавунвай игитвал" макъалади зав веревирдер ийиз туна. Ам "Ханвал ийидалди, заз кьейитла хъсан я" гафарилай гатунзава. Ибур Кьурагь райондин Кьирийрин хуьрай тир мешебег, 4 баладин 48 йисан яшда авай буба, Ватандин Чехи дяведин иштиракчидин хва Зейнудин Батманован сивяй акъатай эхиримжи гафар я. Килиг садра, жуьрэтлу дагъвиди, вичин чан кьурбанд авуналди, шумуд кас кьутармишнатла!

Рагьметлу Зейнудин Батманов зазни хъсандиз чидай. Къе ам за чина берекатдин нур авай жумарт кас хьиз рикел хкизва. Кьирийрин хуьр игитринни кьегьалрин макан хьиз сейли я. Ихътин хуьрай Зейнудин Батманов хътин кьагьриман акъатун дуньядин кар туш.

"Лезги газетдин" 2013-йисан 25-нумрадай педагогикадин илимрин кандидат, РД-дин лайихлу муаллим Исламудин Гьусейинован "Полковникрин полковник" твар алай макъала кьелнай за. Ана кьегьалвилелди телеф хъайи са захитвидин игитвилдиз анжах "сагърай" лугьналди къимет ганвайди кьейдनावай. Чпин жуьрэтлувилерални дирибашвилерал кутугай къимет эциг тавунвай рухвар лезги чилел мадни ала.

Абас Исрафилов Игитдин твар гун патал гьикъван вахтар герек атанай! Жуьреба-жуьре хьутлапра кьекъвейдалай кьулухъ, эхирни, гьакьикъат арадал хкиз алакьнай.

Игитвилелди кьейибур и дуньядал аламач. Абуруз шабагьарни тварар герек туш. Абуруз чаз - чан аламайбуруз виже къезва: акъалтзавай несилар гьахътинбурун ватанпересвилдин чешнейралди тербияламишдайвал.

Дагъларин уьлкведин баркаллу хва Зейнудин Батманован игитвилдиз уьлкведин руководстводи лайихлу къимет гудайдал заз шак гьиз кланзава. Масакла хьунни лазим туш.

"Йисан хизан" - Улубеговар

Дагъви ШЕРИФ

"Хизандин асул макъсад, мурад-метлеб аялар хвена, къвачел акъалдарун я. Тербиядин къвалах гьуьлуьнни папан рафтарвилерилай сифте нубатда аслу я" - лагъанай Василий Сухомлинскийди. Советрин машгур педагог гьахъ тирди чаз нубатдин сеферда субут хъана. Вироссиядин "Йисан хизан" конкурсдин "Хизан-адетар хуьнин кьаравулда" номинациядай Мегамамд-хуьруьн райондин Цийи Гьепецгьай тир, 42 йисуз санал яшамеш жезвай Муьгьудин ва Людмила Улубеговар гьалиб хъана.

"Йисан хизан" - им хизандин ивирар меьгкемарун, обществода адан гьундурвал хкажун патал РФ-дин зегьметдин ва яшайишдин министрстводи ва уьмуьрдин четин гьалара авай аялриз куьмекар гуни фондунди тешкилнавай Вироссиядин 1-конкурс я.

Федерациядин Советдин илимдин, образованидин ва культурадин комитетдин председател Зинаида Драгункина кьиле авай конкурсдин тешкиллувилин комитетди РФ-дин 79 региондай теклифнавай 294 хизандикай, 5 номинациядал асаслу яз, 79 хизан гьалибчияр яз хъана. Абурун виридан тварар исятда гьазурзавай "Йисан хизан. 2016-йис" гьурметдин ктабда гьатда. Ана гьар са хизандикай кьейдер, шиклар жедайдакь хабар гузва конкурсдин тешкилатчирин. "Хизан - адетар хуьнин кьаравулда" номинациядай 17 хизан гьалиб хъана.

Муьгьудинанни Людмиладин хизандин тварини гьалибчирин арада хьун дуньядин кар туш. Кьуд велел уьмуьрдин шегьредал акъуднавай ва ирид хтул тербияламишзавай Улубеговарин хизандин ансамбли ава. Зур асир идалай вилик ам арадал гьайиди Зейнудин Улубеговар я. Халкъдин адетар вине кьуна, ватанпересвилдин тербия гайи Зейнудинан хва Муьгьудина бубадин баркаллу рехъ лайихлудказ давамарзава. Ада, уьмуьрдин юлдаш Люд-

Шикл - хизандин архивдай

миладихъ галаз санал чпин веледризи гьахътин тербия гана, бубади кьил кутур хизандин ансамбль мадни гужлу авуна. Ферозадини Эльнаради ансамблдин хорда маняр лугъузва, Уружни Ифрат музалатрал кьугъвазва. Аялриз музалатар ягъиз чирунилай гьейри, Муьгьудина чпин хизандин ансамблдикай вири дуньядиз хабарна, са жерге наградаярни къазанмишно. Вич лагъайтла, райондин культурадин хиле къвалахиз 40 йисалай гзаф хъанвай агъсакьалди хуьруьн аялризни музыкадин сирер чирзава. Ам Дагъустан Республикадин культурадин лайихлу работник я.

Накъ Дагъустан Республикадин зегьметдин ва яшайишдин министрствода Улубеговарин хизандив и Чехи шабагь (награда) вахунин шад мярекат кьиле фена. "Йисан хизан" твар къазанмишнавай лезги хизандиз, Дагъларин уьлкведа хизандин институтдихъ авай дережа вири уьлкведиз раижунай Улубеговариз Дагъустандин властрин кьурулушри сагърай лагъана.

Конкурсдин тешкилатчирин фикрдалди, Улубеговар - диде-бубавилин твар вине кьазвай, яшайишда хъсан адетрикай, руьгьдин ивиррикай менфят кьачузвай, акъалтзавай несилдин бажарагь винел акъудзавай хизанрик акатзава.

Карина ТЫ СУПЕР!

Кьагьриман ИБРАГЬИМОВ

Адет хъанвайвал, гзаф хизанар хьиз, чи хизанни нянихъ телевизордиз килигзава. 11-февралдиз НТВ каналди "Ты супер!" лишандик кваз музыкальный цийи проект кьилиз акъудиз башламишна. И конкурсда Россиядай, Абхазиядай, Азербайжандай, Эрменистандай, Белоруссиядай, Гуржистандай, Къазахстандай, Кьиргизистандай, Молдовадай, Эстониядай ва Кьиблепатан Осетиядай тир 7-18 йиса авай бажарагьлу аялри иштиракзава. Хайи диде-бубадикай магьрум хъанвай аялри иштиракун конкурсдин кьилин шарт я.

Конкурсда дагъустанви Карина Исмаиловадини иштиракзава. Махачкъаладай фенвай 15 йиса авай лезги руша конкурсдин 1-этапда жюридин членар вичин мандарвилдин алакьунралди гьейранарна. Каринади мани тамардайла, мандар Елкади, операдин ва эстрадалдин мандар Маргарита Суханкинади, композитор, музыкальный продюсер, Россиядин лайихлу артист Виктор Дробыша ва мандар Стас Пьехадидиз асас гана.

- Сегьнедиз экъечдалди вилик заз гзаф къалабулух квай. Гьилер кьанвай. Сегьнедиз экъечайла, за зун гиле кьуна. Жуван гьазурвилдиз килигна, за мани тамарна. Мани лугъудайла, зун адан метлебдиз талуьк вири гьиссер тамашачийрив ва жюридин членрив агакьариз алахъна. Жюридин вири составди заз сес ганвайди акурла, заз

лувар акатна, зун къадар авачир кьван шад хъана, - лугъузва Каринади.

Иштиракчирини чпин нумраяр тамарна куьтягъайла, жюридин членри конкурсантри алакьунриз кьимет гузва. Ингье, чи ватангьлидиз абуру вуч лагъанатла.

Маргарита СУХАНКИНА: "Лап бегенмиш хъана. За акъ гьиссна хьи, заз мад ва мад и руша яб гуз кланзава..."

Елка: "Квехъ кьуватлу сесининни адан гьузел везиндин тажуб жедай хътин сад-садав кьурвал ава. Заз ихътин пайгарвал гзаф кланда".

Виктор ДРОБЫША: "Гзаф проектар, гзаф мандарар ава. Чаз абуру кьуватлу сесер авайвилей кланзавайди туш. Вахъ ви лугьунин тегьер чир жедай жуван махсус код ава. Ам, къадар тавуна, хуьх..."

Малум тирвал, Карина Исмаиловади вокалдай чирвилер Махачкъаладин аялрин искусствойрин вад лагъай нумрадин школада преподаватель Карина Мардановадин гьилик кьачузва.

Буба рагьметдиз фейидалай кьулухъ руш мукьвабуру тербияламишзава. НТВ каналдин "Главная дорога" программа кьиле тухузвайбуру Каринадиз Москва шегьерда сейр тешкилна. И переададай лагъайтла, ам лезги тирди мад сеферда субут жезва: Каринади, машинда аваз Москвадин куьчейрай фидайла, чи бажарагьлу композитор Мегамед Гьусейинова Камалдин Агьмедован чалариз кьенвай "Муьгьубатдин лувараллаз" мани лагъана.

Гележегдин бажарагьлу гьетрез конкурсдин амай пайраини гьа икь агалкъунралди экъечлун алхисзава чна.

Гьурметлу ватангьлияр, ша чна Android-дал ва iOS-дал алай мобильный телефонар патал арадал гьанвай "Ты супер!" махсус приложенидин куьмекдалди Каринадиз сесер гун! И приложенидин куьмекдалди "Ты супер!" проектдин хабаррихъ, телеэфирдай кьалур тийизвай агьвалатрихъ галазни таниш жедай мумкинвал ава. Ша чна вирида Каринадин тереф хуьн!

Кутугай шартлар патал

Хазран КЬАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин образованидин управленидин начальник Индира Османовади чаз лагъайвал, "Образование" милли проектдал асаслу хъана мукьвара Герейханован хуьруьн 1-нумрадин юкьван школадиз автобус гана. Икь Цийи Мамрачай саки 30 аял Мегамамд-хуьруьн райондин Советский хуьруьн юкьван школадиз гьиз-хутахзава.

"ПАЗ" маркадин автобус и мукьвара Кляхцугьрин юкьван школадизни гана.

Райондин образованидин хиле хъанвай цийивилерикай рахадайла Индира Османовади чаз кьейд авурвал, алатай йисан эхирра Курхуьруьн, Нуьцлугьрин ва Цийи Макьарин аялрин бахчайриз Ростовский областдин Таганрог шегьердин "Престиж+" ООО-дай гьар садан къимет 75000 манатдиз барабар тир аялар кьугъвадай ва спортдин тадаракар хъана ва абуру аялрин бахчайрин гьятра эцигна.

Лезги халкъни цӀийиварз хьиз агатда

Фейзудин НАГЪИЕВ

Ибрагъим Гьубсейнован экуь руьгьдиз
 Чехи шаир, хъфена вун,
 мирвет такуна,
 Лаш гъилевай фасикъарин
 гьурмет такуна.
 Садбур, цӀалцӀам цӀарар кхьиз,
 сейлибур хъана,
 Намус, гъейрат авай ксар
 "дилибур" хъана.
 Шумуд йисар са чубанди гьална
 шиират,
 Шииратдин пак тӀварцӀикай хъана
 шиират.
 Лугьуз, къекъвез - вич дуьнайдин я
 зурба шаир,
 Амма гъарам темягъ авай, кватгӀиз
 буш хийир.
 31.08.2015

Къурушрин рушар
(Николай Тихоноваз жаваб яз)
 Акъатай туш зун иниз зи яшинда,
 ТӀуб кягъ - дагълар гуя гъакъван
 мукъвалла.
 Эвичнамаз Нуралидин машиндай,
 Аламат я: чун вад дагъдин
 капалла!
 Шалбуз дагъдин тик хураллай
 къелейрай
 КилигайтӀа, агъадава чилин шар.
 Акуна заз къекъвез хуьруьн
 кунейрай
 Зар-перемар алай Къурушрин
 рушар.
 Ял къуна зи, гьелбет, дагълар
 акурла,
 Цавун аршдай куьрс хъанвай и
 тегъер вал.
 Чал къуна зи женнетд рушар
 акурла,
 Вуч къакъан я, чан рушар,
 куь иервал!

Наз-кифери гатаз къакъан дабанар,
 Туфлиярни мягъсер ала кӀвачерал.
 Акъвазнава ухът алахъиз жаванар,
 Муьгъуьббатдин ялав элкъвез
 риклерал.
 И рушариз лайихбур хъун паталди,
 Вердиш кӀанда цӀайлапанрин
 турарив,
 Къезил лув гуз лекърен тегъер
 цавалди,
 Къугъваз хци къизмиш ракъин
 нурарив.
 Хтайла вун гар хъиз катна

сурегра,
 Ярдин гъиле темен хътин пиял жен.
 Вахт къведалди туьнт гьиссер хуьн
 куьлегра,
 Вахт атайла а гьиссер хъваз
 пиян жен.
 Цуькверикай таза-таза кӀунчӀар
 къаз,
 Риклин тават кӀани ярдиз гьидайвал,
 Гъар йифериз багъа, ширин са тӀвар
 къаз,
 Махариз хъиз ахварариз фидайвал.

Жейранар хъиз акъвазнава такабур,
 Чулав вилер килигзава дакӀардай.
 Дагъвидиз хас туширтӀа, пагъ,
 и сабур,
 Куьне ашкъид рекъел цлар
 кукӀвардай.
 На лугъуди, я женнетдин перияр,
 Буйдиз шумал, къекъуьниз хупӀ
 зериф я!

Булахрал физ, ийидайла дердияр,
 Гам-самолет гъар гуьзелдиз са
 циф я.
 Катран лувар я рцӀамар дамахдин,
 Звер авайбур я кӀвачера, гъилера.
 Кис ятӀани, цӀаяр ава чахмахдин,
 Ракъин нурар илифнавай вилера.
 Мили хъуьруьн алай некъид
 плузардал,
 Абур акур, дертэглиди лугъуда:

"ИкӀ иербур акунач са базардал
 Заз ТӀифлисда, Истанбулда,
 Бакуда!..."

Гъзелар я, амма туш чеб кубутар,
 Куьмекар гуз, экъечӀда гъар
 гъунардай.
 Шткидайла, эхъ, чукурда булутар,
 Лацу сар хъиз, кулуналди
 дакӀардай.

Абуру йифиз кинарзава гъетериз,
 Абуру йукъуз ракъин нурар хразва.
 ТӀвар къан тийиз кӀани ярдиз

эвериз,
 Абурун рикле зурба сирер рахазва.
 Абурун гъайбат гатфарин терс
 селлер я,
 Къенер такур шивер - ярди къун
 патал.

Туьнт ашкъидин, алугардай
 гьиссер я,
 А гьиссер чаз гуда садра кун патал!
 2002

Хур экъисна,
 чархар падиз
 къекъвена
 жегъил чӀавуз.
 Жегъил вахтар хъфена...

Лаш гъилеваз,
 кӀул экъисна,
 къекъвена
 агъил чӀавуз.
 Агъил вахтар хъфена...

Чиг чӀаварни
 сур вахтариз элкъвена,
 цав-чил къачуз.
 Руьгъ мейитдал хуьурена.
 29.12.2014

ЧӀагай цуькпукх гегъенш чуьлдай
 КъатӀуз женин са цуьк вилдай?..
 Рикле зурба хиял аваз,
 Ви хиялар тухур яргъаз,
 Къевезвай дерин ви гуьгъуьлдай
 Авахъдай гъава кфилдай,
 Ашкъидин аваз жедайди...

СтӀалдикай дерин гуьлдай
 Ашкъидиз рагъ - варз жедайди
 Ашкъид цӀелхем - цӀай гудайди
 Гъам жегъилдай, гъам агъилдай,
 КӀанивал квез я къван ахътин
 Шад рикӀни тадиз сефилдай?
 Къуша гъава къве зурнедин -
 Сада къилдай, сада зилдай...
 ЧӀагай цуьквед чуьлдай мублагъ,
 Акуна заз ашкъидин шагъ.
 Захъ галаз там рикӀин сирдай.
 02.09.2014

Дидедин къужах
 Дидед къужах къакъан тахт я
 Чун уьмуьрдиз акъудзавай.
 Дидед гаф, хъвер зурба бахт я
 Хазан къулав агудзавай.

Дидед мани - къеплин лай-лай,
 Дидед гъилер - неклед атир,
 Бахтлу я кас диде галай,
 Геж чир жеда адан къадир,

Диде, диде, ви гъилерин
 Чим рикӀелай алатдай туш...
 Нурарикай ви вилерин
 Балад дердер кхатдай туш...

Гатфар, зул, къуьд - дидед чӀарар,
 Вуч фад абур рехи хъана...
 Диде, на заз гана тарсар,
 Къе зун валай чехи хъана.
 13.08.2015

Чир хъун патал гуьлуьн тӀям - дад,
 Тади мийир, гуьл хъвамир фад.
 Вири гуьл хъун туш хъи герек -
 СтӀал бес я и гуьлуьн генг.
 Эркек яни, яни зирек,
 Чир хъун патал итимдин эс,
 Гъатта легъзе - гъам жеда бес.
 26.04.2016

(Автордин тӀалабуналди шишар редакциядиз вичи агакъарна-
 вайвал гъуьва)

Виклегъ яни, яни ам ленг -
 Рехъ герек я. Герек я женг.
 03.2016

Бязибуру...

Бязибуру тӀветӀрекайни пачагъ
 ийида,
 Бязибуру гъетрекайни гунагъ
 ийида...

Бязибуру "кичӀе чӀутраз" лугъуда
 къегъгал,
 Бязибуруз жуван къегъгал аквада
 бейгъгал.

Бязибуру пиледкайни панагъ ийида,
 Бязибуру жуван панагъ русвагъ
 ийида.

Бязибуру ламарикай ийида шивер,
 Бязида шив ламрай къада, агалдиз
 къивер.

А Бязидаз жуванбуркай аквадач
 ариф,
 Ялтахвилелд гъейри касдин ийида
 тариф.

Гъар камуна дегишариз гагъ сумра,
 гагъ тӀвар,
 Виче чуькван аваз, жеда жагъуриз
 са чӀар.

Авайла чахъ ихътин "гъахъдар"
 са бязи жуван,
 Халкъ чуькпуриз мад паталай герек
 туш душман.

Эй, бязиди! Эй, къуьрен рикӀ!
 Лезги хъухъ эркек!
 ТахъайтӀа ваз гъарам жеда хайи
 чилин нек!

09.09.2016

АцӀай варзни усай варз...

Цавун пелел акъатнава цӀийиварз,
 Гуя экв я, чаз Алпанди цӀайи варз.
 АцӀай варз хъиз, зи халкъни там

битав тир,
 Лекъерин жинс, чун Алпанди
 ялав тир.

ЦӀувад йикъан вахтунда варз
 цӀразва,
 ЦӀувад къалай са пай квахъна
 аквазва.

Са пай - мичӀе, са пай кузва экуьни,
 ЦӀувад къалай пай гахкӀурда
 муькуьни.

АцӀай варз хъиз, къегъгалри халкъ
 агуднай,
 Душманд хуруз нурлу турар
 акъуднай.

Амма залан хъана лезги дердияр,
 Телеф хъана Давудар, Шарвилиар.

Лезги халкъни шумуд сар я
 къве пайна...
 Чизмач хъи чаз, низ эверда?

низ гъайда?
 Чи бубайрин мердвилер чаз
 ахквазмач,
 Азадвилин женгеркай чун
 рахазмач.

ТӀул илитӀна перс, туьрк, мугъул,
 арабрин,
 Гила дуьне гъиле гъатна ятабрин.
 Чилер, гъарнихъ гудна, пайна
 лекъерин...

Гила меце къар-къар твазва
 пехъерин.

АквазватӀа лезги тарих, гьелбетда,
 Усаз - ацӀуз авай вацран
 къисметдай,
 Лугъун чна - экуь пад чи ялав тир,
 МичӀи падни мерд къастариз
 къилав тир.

ЦӀрайтӀани, вацран къве мурз хци я,
 ЦӀувад къалай къве пад санал
 цицӀи я.

Са вахт къведа, чун экуьни акатда:
 Лезги халкъни цӀийиварз хъиз
 агатда.
 26.04.2016

Азиз МИРЗЕБЕГОВ

Гъезелар

Мад къиргъинар давам жезва

Мад къиргъинар давам жезва, гуьлле гузва шаирриз,
 Алахъзава элкъуьриз кӀанз абур ажуз есирриз.
 Къуркъушумдин туштӀани чеб илигзавай гуьллеяр,
 Игътияждин зарбаяр я несибди а факъирриз.

Уьмуьрда са ктаб гъиле къун тавурдаз тахт хъанва,
 Дуьнья чпи халкъайди хъиз жезва ахътин кфирриз.

Гуьлле гана рекъиз жезмач шаир, маса девир я,
 Зиллетдин цӀа твазва абур, риклер даим ифирриз.

Пак тир са затӀ чин тийирбур, хъанва пирен къуллугъчи,
 Са диндизни къуллугъ ийиз кӀанзавач а ягъийриз.

Буба гачал, диде хъутур хъайибур къе гъукум гваз,
 Гъавалат я халкъдин чандал, элкъвенва чеб зилийриз.

Азиз, вуна фикир гумир гъар са куьлуь-шуьлуьдиз,
 Дуьзвилериз къимет амач, девран хъанва дилийриз.
 10.04.2014

Аватзава

Масадаз фур эгъуьнайбур къе чеб фуруз аватзава,
 ЖаллатӀвилер авур ксар чеб жазадик акатзава.

Арабадин чарх я девир, инсанарни дендеяр я,
 Гагъ акатиз кӀаник абур, гагъни винел ахкъатзава.

Чпел пара архайинбур, чпин чка чин тийирбур,
 Арабадин чархарикай саки къван яз кхатзава.

Шивдал кхаж хъайи чӀавуз дин квадарай ксаривни,
 ВучайтӀани, чпиз лайих залан жаза агакъзава.

Цавариз къван вегъизвайдал элкъвена а къван хквезва,
 Зулжалалдиз акси хъайи касдин акъул къакъатзава.

Азизавай вягътедай физ жезвач черпел ксарин гъич,
 Гъашаратрин саягъ абур мад хъуртарай ахкъатзава.
 17. 02. 2015

Алахъмир зун вацӀара тваз

Алахъмир вун нагъахъ акъван зун дуьньядал кӀевера тваз,
 Алахъмир вун нагъахъ акъван зун цацара, валара тваз.

Къиле фидач а ви чиркин ниятарни чӀуру къастар,
 Зун и чилин велед я са, алахъмир зун цавара тваз.

КӀелиз фидай береда вун, за мектебар куьтягнавай,
 Алахъмир вун, эй япалух, чӀуру ялар къамара тваз.

Ви къилелай зи кӀвачериз гзаф чида, эй бейниван,
 Зун вуж ятӀа чида элдиз, алахъмир зун вацӀара тваз.

Вун акъатай валарни кваз чизва элдиз, им са сир туш,
 Ша, акъатмир хамарай вун, жув кхажна дагълара тваз.

Вуна кардик кутур регъве эхирдай ви къил регъведа,
 Азизак ви гуж акакъдач, алахъмир ам сарара тваз.
 12.02.2015

Нуькерар

Сад Аллагъдин бенде я зун, чир хъухъ квез, хандин нуькерар!
 Къуллугъзава адаз йиф-югъ за, эй душмандин нуькерар!

Квез къуллугъун заз теклифмир, зи патав гъич куьн илифмир,
 Пирен кӀвале нагъахъ йифмир куьне, шейтӀандин нуькерар!

Есирар яз, лукӀар яз куьн чуькӀул акъур куь нефсинин,
 Гъазур я вад кепекдихъ жез гъатта чубандин нуькерар.

Куьне куь вахт серфмир нагъахъ, закай хийир жагъидач квез,
 Рекъе хъухъ агъил береда диндин, имандин, нуькерар.

Нуькердиз гьикӀ нуькервалда?! Гъич тахъайтӀа лукӀ хъун герек
 Я Аллагъдин, я пачагъдин ва я султандин, нуькерар.

Аллагъдила гъейри садаз бендевалай туш Азиза,
 Идлай къулухъни лукӀ жедач закай инсандин, нуькерар.
 28.10.2014

Иблис

Уьмуьрда гъич са ктабни кӀелначтӀани вуна, иблис,
 Амма ятар рагъулриз на, дуьньяда цӀай туна, иблис!

Вун хътинбур чилин винел гзаф жезва югъ-къандавай,
 Сармашугърин саягъда и дуьнья тамам къуна, иблис.

Я паб хъана - бегъем паб туш, я итимдиз ухшар туш вун,
 ЯтӀани на гъар дерада жуван гелер туна, иблис.

Я къуш хъанач, я вун байкъуш, я уях туш, я вун сархуш,
 Я лапаг туш суьруьдавай, я дана туш тӀуна, иблис.

Акъван жуван жемир чӀалахъ, ийимир на акъван дамах,
 Эхирдай ви къил регъведа, валлагъ, регъуьн пуна, иблис.
 08.04.2014

ЖаллатӀ

Я дидедин, я бубадин хъайи туш ваз къадир, жаллатӀ,
 Гъил ивида, къил ивида, жеч вун хътин кафир, жаллатӀ!

Я халкъ чидач, я ваз ватан, я дин чидач, я ваз иман,
 Хъанва жуван нефсинин вун йифиз-юкъуз есир, жаллатӀ.

Саилдинни гъилевай вад кепекни кваз вахчуда на,
 Фу къакъудиз, туна пашман вуна гъар са факъир, жаллатӀ.

ЧӀагай гафар лугъуз къекъвез, лагълагъчивал хъанва пеше,
 Небгетвилел, напаквилел я вун ажеб магъир, жаллатӀ!

Гъар сеферда вун акурла къевезва къилиз ихътин фикир:
 Иблисни жеч, шейтӀанни жеч, валлагъ, вун къван кфир жаллатӀ!
 08.04.2014

Хъсан чешне къалурзава

ГУРЬУШ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Са тймил йикъар идалай вилик Махачкъалада, "Гранд Плаза" твар алай комплексда, жегилрин тешкилатрин векилар ва меркездин вузрин активистар вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондин Кварчагърин хуръй тир машгур спортсмен, азадкаказ кършахар къунай спортдин мастер, гилералди куклунай спортдин мастервиле кандидат, алай вахтунда Сахалинда яшамш жезвай **Явер МЕЖИДОВАХЪ** галаз гурьушмиш хъана. Мяркатдик къил кутурди "Киблепатан Дагъустандин жегилрин союз" тешкилатдин руководитель - Равидин Абдурагъимов тир. Равидин Алимовича ихтин гурьушар мукъвал-мукъвал тешкилзава, не-тижада жегилриз машгур спортсменрин умуърдин ва спортдин рекъихъ галаз таниш жедай, абурун насигъатрихъ, суьгбетрихъ яб акалдай мумкинвал жезва. И сефердин гурьуш маналуду, итижлуди хъана. Анал Киблепатан Дагъустанда спорт вилик тухуниз, допинг ишлемиш тавуниз талуьк ва са жерге маса месэлайрикайни кватл хъанвайбуру чпин фикирар лагана...

РИКЕЛ ХКИН: Я.Межидов 1980 - йисуз Кварчагъа дидедиз хъана.

Хайи хурье юкван школа, Махачкъалада промышленно-экономический колледж, Дагоспедуниверситетдин физический культурадин ва спортдин факультет акалтларна. Боксдай, гилералди куклунай, азадкаказ кършахар къунай, самбодай, кикбоксингдай, греппингдай вердишвилер къачуна. Са шумуд жуьредай ада еке агалкунарни къазанмишна, иллаки греппингдай. 2014-йисуз ада яшар тамам хъанвай спортсменрин арада къиле феи дуньядин чемпионатда гиммшдин медаль, 2015-йисузни дуньядин чемпионвиле твар къачуна ва ик мад.

Мугъмандин суьгбетдай малум хъайивал, 2009-йисалай ам Киблепатан Сахалинскада яшамш жезва. Иниз ам "Тунайча" компаниядин хатасузвал таъминардай къуллугъдал кваллахиз фенай. Ина Я.Межидова азадкаказ кършахар къунал, гилералди куклунай машгур хъун давамарна. Са тймил вахтунилай ам "Ундо" спортшколада какахъй единоборствойрай вердишвилер гунив эгечина. Гурьунлай "Скорпион" твар алаз вичин хуси спортклуб ачухна. Алай вахтунда Явер Межидов Дальневосточный федеральный округдин греппингдай федерациядин президент, джму - джитсудай ва гилералди куклунай федерациярин вице-президентни я... Ада Киблепатан Сахалинскада греппинг

спортдин жуьре вилик тухуник лайхлу пай кутунва, и жуьредай ада къве чемпионат тешкилна. Явер Межидован агалкунарни къилиз акъуднавай крарин сиягъ яргалди давамариз жеда, кар анал алач. Кылинди, гьалтай вири четинвилериз дурум гана, адалай Ватандивай яргъани гурьмет къазанмишиз алакьна. Ам жуван Ватандихъни ватандашрихъ рик кузвай, акалтзавай несилдин къайгъудар кас я.

Жегилрихъ элкьвена Явер Межидова лагъай келимайрихъ галаз чунни шерик я:

- Спортдал машгур хъайитлани, тахъайтлани, гьар са касди итимвал квадар тавун, вичин гафунин иеси хъун, халкъдин твар хъаждай виклеъ рухъаяр хъун патал хъсандиз клелун, лезги халкъ сад хъун, гьакни сада-садаз куьмек гун, гьечли - члехидаз гурьмет авун герек я. Гьар са жегилди вичин вилик максад (мурад) эцигна, кылиндини, зегмет члугналди, четинвилериз дурум гуналди, къилиз акъудиз чалишмишвал авуна кланда. А члавуз квеъ агалкунарни жеда.

Эхирдай кватл хъанвай жегилри Равидин Абдурагъимоваз, Явер Межидоваз итижлу гурьушдай чухсагул лагана, шиклар яна. Чун умудлу я, лезги халкъдин машгур спортсменрихъ, тренеррихъ галаз итижлу гурьушар инлай къулхъни давам хъжеда.

Умудлу камар

ГРЕППИНГ

И йикъара чав Москвадай шад хабарар агакьна. Греппингдай меркезда къиле феи ачух турнирда чи гуд ватандашди приздин чкъар къуна. Ик, Ахцегъай тир Мурад Юзбегова къизилдин, чпин ери-бине Сулейман - Стальский райондин Кварчагъай тир Руслан Шамсиевани Нуьдурмегъамед Алдербегова буьруьнждин медалар къазанмишна.

Алай вахтунда Москвада яшамш жезвай ва ана спортдин рекъй вичин устадвал хъажзавай **Руслан ШАМСИЕВАХЪ** (шикилда) галаз, социальный сетрикой менфят къачуна, къиле тухвай суьгбетдай малум хъайивал, 1991-йисуз дидедиз хъайи ада хайи хурье азадкаказ

кършахар къунай спортдин сифтегъан вердишвилер тренер Идаят Къагъримановай гьилик къачуна. Спортзал агалайла, хейлин вахтунда жегилри чпин гилералди са

бубат туькьурнавай чкада вердишвилер къачун давамарна. Гурьунлай абуру са куьруь вахтунда патав гвай Зизика тренер Абдулагъа Мисриханован гьилик чпин устадвал хъажна. Къадар-къисметди Москвадиз акъудай жегилар спортдивай къерех хъанач, ина греппингдин ва къайдаяр авачир бягсерин сирер чирунив эгечина. Ик, алай вахтунда хурьунвиар тир Руслан Шамсиева, Нуьдурмегъамед Алдербегова ва Имран Абдиева са спортзалда вердишвилер къачузва. Абуру чпин къуватар какахъй единоборствойрайни ахтармишзава. Исятда февралдин эхирриз спортдин и жуьредай меркезда къиле фидай акъажунриз гъазурвал аквазва.

Чи мурад жегилрихъ еке агалкунар, къачунвай камар мадни мягкембур хъун я.

Куьрелди...

ДГУ-дин Дербент шегьерда авай филиалдин юридический отделенидин 2-курсна агалкунралди клелзавай студент **Мегъамедмин АГЪМЕДОВ** спортдин рекъйни машгур хъанва. Ада хейлин турнирра ва квенклевечивал патал акъажунра самбодай вич виклеъ ва гележег авай спортсмен яз къалурзава.

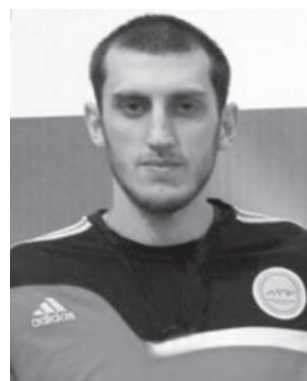
Мукъвара Московский областдин Раменское шегьерда женгинин самбодай жаванрин арада къиле феи Вирироссиядин квенклевечивал патал акъажунра ада 74 кг-див агакьна заланвал авайбурун арада 1-чка къуна.

Анапа шегьерда ММА-дай къиле феи дуньядин Кубок патал акъажунра Мегъамедмина гиммшдин медаль къазанмишна.

Анталияда - 2-чка

ТХЭКВОНДО

И мукъвара Туьркиядин Анталия шегьерда тхэквондодай клубрин арада 4 юкьуз къиле феи Европададин чемпионатда дуньядин 40 уьлкведай тир 900-далай виниз спортсменри иштиракна. Абурун арадай тир чи ватандаш, Олимпиададин чемпион, алай вахтунда Бакуда яшамш жезвай **Радик ИСАЕВА** ("Гилан" спорт-комплексда устадвал хъажзава) 87 кг-дилай гзаф заланвал авай спортсменрин арада гиммшдин медаль къазанмишна. Азербайжандин клубрай тир спортсменри и чемпионатда вири санлай 31 медаль къазанмишна.

Татарстандай "гиммш"

ЗАЛАН АТЛЕТИКА

ЧИ КОРР.

Алай йисан 9-далай 13-февралдади Татарстан Республикадин Зеленодольск шегьерда залан атлетикадай Россиядин Кубок патал къиле феи акъажунра 62 кг-дал къведалди заланвал авай спортсменрин арада вичин ери-бине Хив райондин Захитрин хуръй тир **Феликс ХАЛИБЕГОВА** гиммшдин медаль къазанмишна. Вири санлай чи ватандашди 275 кг (130+145) хъажна.

РИКЕЛ ХКИН: Ф.Халибегов спортдин международный класдин мастер, республикадин ва Вирироссиядин хейлин турниррин, Россиядин чемпионатдин ва Европададин квенклевечивал патал акъажунрин къизилдин, Европададин чемпионатда гиммшдин медалрин сагъиб я.

Къейд авун лазим я хъи, алаатай йисуз Европададин чемпионатда Феликс Халибегова гиммшдин медаль къазанмишун патал къалурай устадвал, вири санлай 289 (133+156) кг хъажун, неинки Дагъустанда, гьак Россиядани эхиримжи 8 йисуз къазанмишиз алакьнавай хъсан нетижа я.

Ф.Халибегова Россиядин хъанвай командадик кваз апрелдин вацра Хорватиядин Сплит шегьерда къиле фидай Европададин чемпионатда иштиракда. Чна ви гьалибвилер гуьзлемишзава, Феликс!

Жаван "Леки" - квенклевечи

ФУТБОЛ

Алаатай йисуз РД-дин образованидин ва илимдин министрстводи 2004 ва 2005 - йисара дидедиз хъанвай жаванрин арада футболдай Дагъустандин квенклевечивал къазанмишун патал тешкилай акъажунра Дагъустандин виридалайни хъсан командайри иштиракна. Абурун арада Мегъарамдхурьун райондин 2-нумрадин ДЮСШ-да тренер **Н.АГЪАФЕНДИЕВАН** гьилик вердишвилер къачузвай жаванарни авай. Итижлудаказ ва къызгиндаказ къиле феи и турнирда Мегъарамдхурьун райондин хъанвай команди, вири къугъунра инанмишвилелди гьалибвилер къазанмишуналди, 1-чка къуна.

Къейд авун лазим я хъи, им жаван «лекьерин» сифтегъан агалкун туш. Эхиримжи 5 йисуз тренер, спортдин мастервиле кандидат Надир Агъафендиеван гьилик чпин устадвал хъажзавай жаванрин командадилай 3 сеферда райондин чемпионвиле, Дагъустандин квенклевечивиле тварарни къазанмишиз алакьнава. Аферин!

понеделник, 20 февраля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 «Мы»
18.15 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
18.45 Реклама
20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей. Итоги

07.50 **Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Вечер памяти поэта Ибрагима Гусейнова в с. Камусейн**
08.35 Мультфильм
08.50 Д/с «Путешествия на край света»
09.20 «Спортивный уик-энд»
09.45 Х/ф «Мы, двое мужчин»
11.25 Концерт «Романс, романс»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Человек и право»
14.00 Д/ф «Дикая дивизия»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Максим Перелешко»
16.30 Время новостей Дагестана

16.50 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Последний дюйм»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Дагестан туристический»
20.50 Д/ф «Легенды древнего Дербента»
21.40 «Линия судьбы» Газимагомед Галбацов
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.15 Д/ф «Тридцатилетие»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.20 Д/ф «Свадьба в Согратле»
03.30 Х/ф «Как украсть миллион»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Доброе утро.
9.50 Комедия "Служебный роман".
12.00 Новости.
12.15 Комедия "Служебный роман".
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженемся!
18.00 Первая Студия.
20.00 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с "Гречанка".
23.15 Вечерний Ургант.
23.50 Познер.
0.55 Ночные новости.
1.10 Х/ф "Побеждай!"
3.00 Новости.
3.05 Х/ф "Побеждай!"
3.15 Модный приговор.
4.15 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Т/с "Я все помню".
23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00 Т/с "Вольф Мессинг: видевший сквозь время".

НТВ

5.10 Т/с "Адвокат".
6.00, 10.00, 13.00 Сегодня.
6.05 Таинственная Россия.
7.00 Деловое утро НТВ.
8.05 Т/с "Возвращение Мухоморова".
10.25 Т/с "Пасечник".
12.00 Суд присяжных.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.35 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
17.40 Говорим и показываем.
18.40 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Пять минут тишины".
21.35 Т/с "Морские дьяволы. Смерч".
23.30 Итоги дня.
0.00 Поздняков.
0.10 Т/с "Бомж".
1.50 Место встречи.
3.30 Людмила Ивановна Касаткина.
4.20 Т/с "Курортная полиция"

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 Домашняя кухня. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.10 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.10 Давай разведемся! (16+).
14.10 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
16.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
18.00 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.05 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
21.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
23.00 Рублево-Бирюлево. 0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Кто-то теряет, кто-то находит". (16+).
4.00 Т/с "Стервы, или Странности любви". (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.00 Детектив "Присутствие к ликвидации".
10.35 Д/ф "Василий Лановой. Есть такая профессия..."
11.30, 14.30, 19.30 События
11.50 Постскриптум.
12.55 В центре событий.
13.55 Осторожно, мошенники! Очумелые ручки.
14.50 Город новостей.
15.15 Городское собрание.
16.00 Тайны нашего кино". "Неуловимые мстители".
16.35 Естественный отбор.
17.30 Т/с "Страсти по Чапаю".
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Донбасс. Февраль 2017. Спецрепортаж.
23.05 Без обмана". "Операция "Аджка".
0.00 События. 25-й час.
0.30 Х/ф "Перелетные птицы"
4.20 Д/ф "Мосфильм". Фабрика советских грез".

вторник, 21 февраля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Лалаан» (на рульском языке)
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 Здоровье и жизнь. Республиканская клиническая больница 2
17.55 «Памяти, которой нет конца». Школа 35 пос.Ленинскент
18.25 Танцы народов Кавказа
20:45 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествия на край света»
09.20 Х/ф «Как украсть миллион»
11.40 «Линия судьбы» Газимагомед Галбацов
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Дагестан туристический»
13.20 «Легенды древнего Дербента»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Пограничный пес Альпы»
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана

16.50 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Живет такой парень»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Планирование»
20.50 «Круглый стол» Международного дня родного языка
21.25 Д/ф «Гамзат Цадаса»
21.50 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.15 «Угол зрения»
23.40 Д/ф «Правда о белой смерти»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.20 «Круглый стол» Международного дня родного языка

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Доброе утро.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженемся!
18.00 Первая Студия.
20.00 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с "Гречанка".
23.15 Вечерний Ургант.
23.50 Ночные новости.
0.00 Х/ф "Никому не известной".
2.15 Х/ф "Большая белая надежда".
3.00 Новости.
3.05 Х/ф "Большая белая надежда".
4.15 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Т/с "Я все помню".
23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00 Т/с "Вольф Мессинг: видевший сквозь время".

НТВ

5.10 Т/с "Адвокат".
6.00, 10.00, 13.00 Сегодня.
6.05 Таинственная Россия.
7.00 Деловое утро НТВ.
8.05 Т/с "Возвращение Мухоморова".
10.25 Т/с "Пасечник".
12.00 Суд присяжных.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.35 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
17.40 Говорим и показываем.
18.40 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Пять минут тишины".
21.35 Т/с "Морские дьяволы. Смерч".
23.30 Итоги дня.
0.00 Т/с "Бомж".
1.35 Квиртирный вопрос.
2.30 Место встречи.
4.10 Автостоп.
4.25 Т/с "Курортная полиция"

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 Домашняя кухня. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.10 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.10 Давай разведемся! (16+).
14.10 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
16.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
18.00 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.05 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
21.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
22.55 Рублево-Бирюлево. (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Диван для одинокого мужчины". (16+).
4.20 Т/с "Стервы, или Странности любви". (16+).
5.25 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.00 Доктор И...
8.35 Х/ф "Большая семья".
10.35 Д/ф "Борис Андреев. Богатырь союзного значения".
11.30 События.
11.50 Т/с "Отец Браун".
13.40 Мой герой.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Без обмана". "Операция "Аджка".
16.00 Тайны нашего кино". "Мужики!"
16.35 Естественный отбор.
17.30 Т/с "Страсти по Чапаю".
19.30 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Рабский труд.
23.05 Прощание. Никита Хрущев.
0.00 События. 25-й час.
0.30 Проговоритесь!
2.05 Х/ф "Мама в законе".

среда, 22 февраля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Гюлистан»
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 Ток-шоу. Территория общения. К Дню Защитника Отечества
20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»

07.50 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»
09.20 Х/ф «Антуан и Антуанетта»
11.00 «Память поколений» Магомед Гаджиев
12.05 «Угол зрения»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.30 «Круглый стол» Международного дня родного языка
14.05 Д/ф «Гамзат Цадаса»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Отец солдата»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «В семнадцать мальчишеских лет»
18.10 «Разумный взгляд»
18.45 Передача на лакском языке «Адамти ва замана»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20, 20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный» Республика Северная Осетия-Алания представляет: «Осетинские этюды»
20.40 «Vivat, Academi!»
21.50 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.15 «Аутодафе»
00.00 Д/ф «Кавказские истории. Мать»
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.40 «Жилой мир»
03.00 Х/ф «Приключения равнина Якова»
04.25 «Vivat, Academi!»
05.25 Д/ф «Кавказские истории. Мать»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Доброе утро.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
14.00 Новости.
14.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженемся!
18.45 Человек и закон.
19.50 Телеигра "Поле чудес".
21.00 Время.
21.30 Т/с "Голос. Дети".
23.20 Вечерний Ургант.
0.00 Х/ф "Одержимость".
2.00 Х/ф "Короли улиц 2: Горюх моторов". (18+).
3.45 Х/ф "Мы не женаты".
5.20 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с "Каменская".
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Т/с "Я все помню".
23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00 Т/с "Вольф Мессинг: видевший сквозь время".
4.05 Комедия "Мы с вами где-то встречались".

НТВ

5.10 Т/с "Адвокат".
6.00, 10.00, 13.00 Сегодня.
6.05 Таинственная Россия.
7.00 Деловое утро НТВ.
8.05 Т/с "Возвращение Мухоморова".
10.25 Т/с "Пасечник".
12.00 Суд присяжных.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.35 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
17.40 Говорим и показываем.
18.40 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Пять минут тишины".
21.35 Т/с "Морские дьяволы. Смерч".
23.30 Итоги дня.
0.00 Х/ф "Репортаж судьбы"
1.40 Дачный ответ.
2.35 Место встречи.
4.10 Т/с "Курортная полиция"
5.00 Ржев. Неизвестная битва Георгия Жукова.

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 Домашняя кухня. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.10 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.10 Давай разведемся! (16+).
14.10 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
16.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
18.00 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.05 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
21.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
23.00 Рублево-Бирюлево. (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "В полдень на пристани". (16+).
4.05 Т/с "Стервы, или Странности любви". (16+).
5.10 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И...
8.40 Х/ф "Два капитана".
10.35 Д/ф "Владимир Гостюхин. Герой не нашего времени".
11.30 События.
11.50 Т/с "Отец Браун".
13.40 Мой герой.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Прощание. Никита Хрущев.
16.00 Тайны нашего кино". "Полосатый рейс".
16.35 Естественный отбор.
17.35 Х/ф "Казак".
19.30 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Приют комедиантов.
0.25 Д/ф "Олег Борисов. Человек в футляре".
1.15 Х/ф "Танцы марионеток"
4.50 Хроника московского бонки.
5.35 Осторожно, мошенники! Рабский труд.

четверг, 23 февраля

РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» «Послание Главы РД Р. Абдулатипова НС РД»
08.00 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Приключения равнина Якова»
10.30 «Vivat, Academi!»
11.45 «Аутодафе»
12.30 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный» Республика Северная Осетия-Алания представляет: «Осетинские этюды»

12.50 Д/ф «Воздушный лев Амет-Хан»
13.40 «Жилой мир»
14.10 Д/ф «Последний сентябрь»
14.40 Х/ф «Солдат Иван Бровкин»
16.20 «Память поколений» Яков Сулейманов
16.50 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Офицеры»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги Гамалги заманги» «День защитника Отечества»
19.30 Время новостей Дагестана
19.50 Концерт Военного оркестра Минобороны РФ в цитадели Нарын-Кала

20.50 Х/ф «В бой идут одни старики»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Сессия НС РД
00.00 Д/ф «Дым и пламень»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги Гамалги заманги» «День защитника Отечества»
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.20 Концерт Военного оркестра Минобороны РФ в цитадели Нарын-Кала
03.10 Х/ф «Сансет Бульвар»
05.00 Д/ф «Дым и пламень»
05.20 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Офицеры»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Россия от края до края.
6.40 Х/ф "Отряд особого назначения".
8.10 Х/ф "Служили два товарища".
10.00 Новости.
10.10 Х/ф "Офицеры".
12.00 Новости.
12.10 Концерт "Офицеры".
13.45 Т/с "Нулевая мировая".
15.50 Х/ф "Боевая единица".
18.00 Вечерние новости.
18.10 Боевая единица.
19.45 Концерт к Дню защитника Отечества.
21.00 Время.
21.20 Концерт к Дню защитника Отечества.
22.30 Х/ф "В бой идут одни старики".
0.15 Х/ф "Ожидание полковника Шальгино".
1.55 Х/ф "Старое ружье".
5.45 Россия от края до края.

РОССИЯ 1

6.05 Комедия "Старики-разбойники".
8.00 Х/ф "Сюрприз для любимого".
10.00 Т/с "Затмение".
14.00 Вести.
14.20 Т/с "Затмение".
18.05 Комедия "Джентльмены удачи".
20.00 Вести.
20.40 Х/ф "Экипаж".
23.30 Х/ф "Легенда о 17".
2.15 Битва титанов. Суперсерия-72.
3.20 Х/ф "Свой среди чужих, чужой среди своих".

НТВ

6.10 Х/ф "СМЕРШ. Легенда для предателя".
8.00 Сегодня.
8.20 Х/ф "СМЕРШ. Легенда для предателя".
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с "Морские дьяволы. Смерч".
16.00 Сегодня.
16.20 Т/с "Морские дьяволы".
17.15 Х/ф "Белое солнце пустыни".
19.00 Сегодня.
19.20 Т/с "Пять минут тишины".
23.10 Х/ф "Свои".
1.20 Х/ф "Мы объявляем вам войну".
4.30 Т/с "Курортная полиция".
5.20 Оружие победителей.

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 Домашняя кухня. (16+).
8.00 6 кадров. (16+).
8.10 Д/с "2017: предсказания". (16+).
9.10 Комедия "По семейным обстоятельствам". (16+).
11.45 Х/ф "Гордость и предубеждение". (США).
18.00 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
18.55 6 кадров. (16+).
19.05 Т/с "Женский доктор 2". (16+).
21.00 Т/с "Двойная сплошная". (16+).
23.00 Рублево-Бирюлево. (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Прогулка по Парижу". (Россия - Франция). (16+).
2.10 Т/с "Стервы, или Странности любви". (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.05 Марш-бросок.
6.40 Х/ф "Два капитана".
8.35 Комедия "Семь стариков и одна девушка".
10.15 Д/ф "Упол! Отжался! Звезды в армии".
11.05 Х/ф "Солдат Иван Бровкин".
11.30 События.
11.45 Х/ф "Солдат Иван Бровкин".
13.05 Х/ф "Иван Бровкин на целине".
15.00 На двух стульях.
16.05 Х/ф "Дедушка".
18.15 Х/ф "Мужские канкулы".
22.00 События.
22.15 Право голоса.
1.25 Донбасс. Февраль 2017. Спецрепортаж.
2.00 Х/ф "Казак".
3.50 Т/с "Инспектор Морс". (Великобритания).
5.35 Д/ф "Юрий Яковлев. Последний из могокан".

пятница, 24 февраля

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Гаданги глалмалги заманги» «День защитника Отечества»
08.00 Обзор газеты «Хаккикат»
08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Память поколений» Якоб Сулейманов
09.20 Х/ф «В бой идут одни «старики»
11.10 Д/ф «Дым и пламень»
11.40 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джумамечети г. Махачкала

- 12.10 Концерт Военного оркестра Минобороны РФ в цитадели Нарын-Кала
13.10 Д/ф «Классические герои неклассических войн»
14.30 Х/ф «Ключи от неба» 12+
16.00 Мультфильм
16.30 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Взорванный ад»
18.10 «Наши дети» 6+
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» К Международному дню родного языка
19.30 Время новостей Дагестана

- 19.50 Х/ф «Герой нашего времени Княжна Мери»
21.55 «Наши приоритеты»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Время молодых»
23.50 Д/ф «Русские дагестанцы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» К Международному дню родного языка
01.35 Т/с «Марианна и Скарлетт»
02.20 «Наши приоритеты»
02.45 Х/ф «Конеч света»
05.00 «Наши дети» 6+
05.25 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Взорванный ад»

ПЕРВЫЙ

- 6.00 Новости.
6.10 Россия от края до края.
6.40 Х/ф «Корпус генерала Шубникова».
8.20 Х/ф «Это случилось в милиции».
10.00 Новости.
10.10 Х/ф «Раба любви».
12.00 Новости.
12.15 Х/ф «Вам и не снилось...»
14.00 Т/с «Нулевая мировая».
16.00 Они хотели меня взорвать». Исповедь русского моряка.
17.10 Х/ф «Небесный тихоход».
18.45 Юбилей Николая Растроргуева.
21.00 Время.
21.20 Х/ф «Батальон».
23.40 Х/ф «Хоть раз в жизни»
1.40 Х/ф «Маргарет».
4.30 Модный приговор.
5.30 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

- 5.40 Х/ф «Кандагар».
7.45 Х/ф «Легенда ц17».
10.35 Комедия «Джентльмены удачи».
12.20 Т/с «Ключи от прошлого».
14.00 Вести.
14.20 Т/с «Ключи от прошлого».
20.00 Вести.
20.40 Х/ф «Завтрак в постель».
0.30 Х/ф «В тесноте, да не в обиде».
2.45 Х/ф «Я его слепила».

НТВ

- 6.05 Х/ф «Чистое небо».
8.00 Сегодня.
8.20 Х/ф «Белое солнце пустыни».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
16.00 Сегодня.
16.20 Х/ф «Бой с тенью».
19.00 Сегодня.
19.20 Х/ф «Бой с тенью 2: Реванш».
22.00 Х/ф «Телохранитель».
1.30 Х/ф «Чудовище во мраке» (18+).
3.10 Судебный детектив.
4.10 Т/с «Курортная полиция».
4.55 Их нравы.
5.50 Х/ф «Агент особого назначения».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.40 Мелодрама «Партия для чемпионок». (16+).
11.10 Мелодрама «Любовница». (16+).
14.25 Мелодрама «Люба. Любовь». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 Т/с «Доктор Хаус». (16+).
19.00 Мелодрама «Кровь не вода». (Россия - Украина). (16+).
22.30 Д/с «Бьет - значит любит?» (16+).
23.30 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «По семейным обстоятельствам». (16+).
3.05 Т/с «Стервы, или Странности любви». (16+).
5.10 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 6.35 Комедия «Она Вас любит»
8.15 Православная энциклопедия.
8.45 Х/ф «Дедушка».
10.55 Барышня и кулиар.
11.30 События.
11.45 Петровка, 38.
11.55 Д/ф «Вселелод Санаев. Оптимистическая трагедия».
12.45 Х/ф «Калина красная».
14.50 Х/ф «Женщина без чувства юмора».
18.20 Х/ф «Танцы марионеток».
22.00 События.
22.15 Удар властью. Убить депутата.
23.05 Удар властью. Виктор Ющенко.
0.00 Д/с «Династия».
1.35 Х/ф «Мужские каникулы».
5.15 Хроники московского быта. Прощание эпохи зосты.

суббота, 25 февраля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 08:20 Реклама
08:25 Брейнг-ринг
08:50 Дагестан спортивный
09:16 Реклама
11:20 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» К Международному дню родного языка
07.55 Обзор дагестанских СМИ
08.05 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана

- 08.45 Х/ф «Герой нашего времени Княжна Мери»
10.50 «Наши приоритеты»
11.20 «Мой малыш»
12.00 «Время молодых»
12.30 Фестиваль «Воспевшие Дагестан»: Ногойский государственный драматический театр: «Кадрия»
13.20 Х/ф «Сильва»
16.00 «Здравствуй, мир!»
16.30 Мультфильмы
16.50 «Парламентский вестник»
17.20 Дагестанское кино. Х/ф «Загадка кубачинского браслета»
19.00 Золотая коллекция фильмов о родном крае» Д/ф «Паранг»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце» 6+

- 20.10 Проект «Мы - российский народ. Дагестан многонациональный» Карачаево-Черкессия представляет: «Магия звука»
20.40 «Глянец»
21.10 Привет и поздравления в программе «Полифония» 6+
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Наука Дагестана»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш» 6+
01.25 Фестиваль «Воспевшие Дагестан»: Ногойский государственный драматический театр: «Кадрия»
02.05 Х/ф «Сильва»
04.45 «Глянец»
05.10 Проект «Мы - российский народ. Дагестан многонациональный» Карачаево-Черкессия представляет: «Магия звука»
05.30 Х/ф «Загадка кубачинского браслета»

ПЕРВЫЙ

- 6.00, 10.00, Новости.
6.10 Наедине со всеми.
6.30 Х/ф «По законам военного времени».
8.00 Играй, гармонь любимая!
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 Умницы и умники.
9.45 Слово пастыря.
10.15 Смак.
10.55 В.Алентова. «Я покажу вам королеву-мать!»
12.00 Новости.
12.10 Х/ф «Зависть богов».
14.45 Комедия «Дачная поездка сержанта Цыбули»
16.10 Голос. Дети.
18.00 Вечерние новости.
18.15 Кто хочет стать миллионером?
19.10 Т/с «Минута славы».
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Х/ф «Невероятная жизнь Уолтера Митти».
1.00 Х/ф «Жизнь хуже обычной»
3.00 Х/ф «Исчезающая точка»
4.55 Контрольная закупка.
5.45 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

- 5.15 Т/с «Частный детектив Татьяна Иванова. Венец безбрачия».
7.10 Живые истории.
8.00 Вести. Местное время.
8.20 Россия. Местное время.
9.20 Сто к одному.
10.10 Семейный альбом.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Аншлаг» и Компания.
14.00 Вести.
14.20 Х/ф «Один единственный и навсегда».
18.00 Субботный вечер.
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «За полчаса до весны».
0.55 Х/ф «Путь к сердцу мужчины».
2.55 Т/с «Марш Турецкого».

НТВ

- 7.30 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Устами младенца.
9.00 Готовим с Алексеем Зиминим.
9.25 Умный дом.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога.
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартальный вопрос.
13.05 Поедем, поедим!
14.00 Секрет на миллион.
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды...
17.00 Секрет на миллион.
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер!
22.30 Ты не перевишь!
23.25 Х/ф «Человек ниоткуда».
1.20 Т/с «Формат А4».
3.40 Судебный детектив.
4.40 Т/с «Курортная полиция».
5.25 Х/ф «Агент особого назначения».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.35 Мелодрама «Впервые замужем». (16+).
9.30 Мелодрама «Вышел ежик из тумана...» (16+).
13.45 Мелодрама «Кобыла была царица...» (Россия - Украина). (16+).
17.30 Домашняя кухня. (16+).
18.00 Д/с «Настоящая Ванга». (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век. Империя Кесем». (16+).
23.00 Д/ф «Я не боюсь сказать». (18+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Любовница». (16+).
3.45 Рублево-Бирюлево. (16+).
4.45 6 кадров. (16+).
5.00 Домашняя кухня. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 6.10 Х/ф «Златовласка».
7.15 АБВГДейка.
7.40 Х/ф «Солдат Иван Бровкин».
9.35 Х/ф «Иван Бровкин на целине».
11.30 События.
11.50 Д/ф «Юрий Богатырев. Украденная жизнь».
12.35 Х/ф «За витриной универмага».
14.30 События.
14.45 Х/ф «На белом коне».
18.25 Детектив «Барышня и хулиган».
22.00 События.
22.15 Удар властью. Павел Грачев.
23.05 Удар властью. Казнокрады.
23.55 Д/с «Династия».
1.30 Х/ф «Женщина без чувства юмора».
5.00 Хроники московского быта. Многожизни.

воскресенье, 26 февраля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 10.20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 «Мой малыш»
07.45 Мультфильмы
08.00 «Здравствуй, мир!» 6+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Фантазеры»
10.20 Привет и поздравления в программе «Полифония» 6+

- 11.40 «Чистое сердце» 6+
11.50 Проект «Мы - российский народ. Дагестан многонациональный» Карачаево-Черкессия представляет: «Магия звука»
12.15 Мультфильм
12.30 «Наши дети» 6+
13.00 «Глянец»
13.30 Юбилей дагестанского КВН
15.10 Х/ф «Великий воин Албании Скандербег»
17.20 Концерт «Музыкальный майдан» 6+
18.20 «Спортивный уик-энд»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Т/о «Заслуженный артист РСФСР Урудж Абу-бакаров»
01.55 Х/ф «На западном фронте без перемен»
04.10 Концерт «Музыкальный майдан» 6+
05.00 Х/ф «Великий воин Албании Скандербег»

- 19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.20 Х/ф «Небесный тихоход»
22.00 Д/ф «Язык орнамента»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 «Парламентский вестник»
23.40 Х/ф «Дама с собачкой»
01.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Т/о «Заслуженный артист РСФСР Урудж Абу-бакаров»
01.55 Х/ф «На западном фронте без перемен»
04.10 Концерт «Музыкальный майдан» 6+
05.00 Х/ф «Великий воин Албании Скандербег»

ПЕРВЫЙ

- 6.00 Новости.
6.10 Наедине со всеми.
6.40 Х/ф «Фиктивный брак».
8.10 М/с «Смешарики. Пинкод»
8.25 Часовой.
8.55 Здоровье.
10.00 Новости.
10.15 Непутевые заметки.
10.35 Пока все дома.
11.25 Фазенда.
12.00 Новости.
12.10 Х/ф «Свадьба в Малиновке».
14.00 Комедия «Полосатый рейс».
15.40 Х/ф «Экипаж».
18.30 Лучшее всех! Рецепты воспитания.
19.30 Лучшее всех!
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига.
0.40 Комедия «Вечное сияние чистого разума».
2.45 Х/ф «Зажигай, ребята!»

РОССИЯ 1

- 5.00 Т/с «Частный детектив Татьяна Иванова. Материнский инстинкт».
7.00 М/с «Маша и медведь».
7.30 Сам себе режиссер.
8.20 Смехопанорама.
8.50 Утренняя почта.
9.30 Сто к одному.
10.20 Местное время. Вести - Москва. Неделя в городе.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается.
14.00 Вести.
14.20 Х/ф «Цена измены».
16.15 Х/ф «Украденное счастье».
20.00 Вести недели.
22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым.
0.30 Д/ф «Алексей Брусилов. Служить России».
1.30 Т/с «Женщины на грани».

НТВ

- 7.00 Центральное телевидение.
8.00 Сегодня.
8.20 Лотерея «Счастливые утро».
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.05 Чудо техники.
12.00 Дачный ответ.
13.05 Наш ПотребНадзор.
14.10 Тоже люди. С. Захарова.
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели.
18.00 Новые русские сенсации.
19.00 Итоги недели.
20.30 Х/ф «Чужой дед».
22.20 Х/ф «Час Волкова».
0.15 Т/с «Время Синдбада».
3.35 Еда без правил.
4.25 Т/с «Курортная полиция».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.15 Мелодрама «Семья». (Индия). (16+).
11.00 Мелодрама «Люба. Любовь». (16+).
14.30 Мелодрама «Кровь не вода». (16+).
18.00 Д/с «Настоящая Ванга». (16+).
19.00 Мелодрама «Гадкий утенок». (16+).
22.40 Д/с «Бьет - значит любит?» (16+).
23.40 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Вышел ежик из тумана...» (16+).
4.45 6 кадров. (16+).
5.00 Домашняя кухня. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 5.50 Х/ф «Калина красная».
7.55 Х/ф «Свадьба с приданым».
10.20 Бабий бунт Надежды Бабкиной.
11.30 События.
11.45 Х/ф «Покровские ворота».
14.30 События.
14.45 Д/ф «Семен Альтов. Женщин волнует, мужчин успокаивает».
19.30 Х/ф «Дилетант».
23.05 События.
23.20 Д/с «Династия».
1.00 Х/ф «На белом коне».
4.40 Хроники московского быта. Курортный роман.

МАТЧ ТВ С 20 ПО 26 ФЕВРАЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

- 6.30 Дублер.
7.00, 7.25, 8.55 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.30 Все на Матч!
9.00 Д/с «500 лучших голов».
9.30 Биатлон.
10.30, 12.00, 15.00 Новости
10.35 Биатлон.
12.10 Все на Матч!
12.40 Футбол. Кубок Англии.
14.40 Спортивный репортер
15.05 Все на Матч!
15.35 Профессиональный бокс
17.25 Новости.
17.30 Военный спорт.
17.50 Все на футбол!
18.20 Новости.
18.25 Все на Матч!
18.55 Баскетбол.
20.45 Новости.
20.50 ЕвроТур. Обзор матчей недели.
21.20 Спортивный разговор.
21.50 Новости.
22.00 Спортивный репортер
22.20 Все на футбол!
22.50 Футбол.
0.50 Все на Матч!
1.20 Х/ф «Ниндзя». (США).
3.00 Х/ф «Уилл».
4.45 Профессиональный бокс

ВТОРНИК

- 6.30 Дублер.
7.00, 7.25, 8.55 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.30 Все на Матч!
9.00 Д/с «500 лучших голов».
9.30 ЕвроТур. Обзор матчей недели.
10.00, 12.25, 15.20 Новости
10.05 Комментаторы. Шмурнов.
10.25 Футбол.
12.30 Все на Матч!
13.00 Профессиональный бокс
15.00 Спортивный репортер
15.25 Все на Матч!
15.55 Х/ф «Пьяный мастер».
18.05 Новости.
18.10 Все на Матч!
18.40 Закулисье КХЛ.
19.00 Континентальный вечер
19.25 Хоккей. КХЛ.
21.55 Новости.
22.05 Все на футбол!
22.35 Футбол.
0.40 Все на Матч!
1.10 Обзор Лиги чемпионов
1.40 Волейбол.
3.40 Комментаторы. Шмурнов
4.00 Футбол.
6.00 Поле битвы.

СРЕДА

- 6.30 Д/с «Заклятые соперники».
7.00, 7.25, 8.50 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.30 Все на Матч!
8.55 Сергей Устюгов. Главная вершина.
9.15 Х/ф «Пьяный мастер».
(Гонконг).
11.25 Все на Матч!
11.50 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. «Байер» (Германия) - «Атлетико» (Испания).
13.50 Новости.
13.55 Футбол. Юношеская лига УЕФА. 1/8 финала. ЦСКА (Россия) - «Русенборг» (Норвегия).
15.55 Новости.
16.00 Все на Матч!
16.25 Десятка!
16.45 Континентальный вечер
16.55 Хоккей.
18.25 Все на футбол!
19.50 Футбол.
21.55 Новости.
22.00 Все на футбол!
22.35 Футбол.
0.40 Все на Матч!
1.10 Обзор Лиги чемпионов
1.40 Волейбол.
3.30 Лыжный спорт. ЧМ.
4.40 Волейбол.

ЧЕТВЕРГ

- 6.30 Д/с «Заклятые соперники».
7.00, 9.00 Новости.
7.05 Т/с «Военный фитнес».
9.05 Все на Матч!
10.15 Новости.
10.20 Футбол. Лига Европы. 1/16 финала. «Сент-Этьен» (Франция) - «Манчестер Юнайтед» (Англия).
12.20 Новости.
12.25 Все на Матч!
12.55 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. «Лестер» (Испания) - «Лестер» (Англия).
14.55 Новости.
15.00 Все на Матч!
15.30 Д/с «Заклятые соперники».
16.00 Х/ф «Поддубный».
18.20 Новости.
18.25 Лыжный спорт. ЧМ.
20.25 Все на футбол!
20.50 Футбол. Лига Европы.
22.55 Футбол. Лига Европы.
1.00 Все на Матч!
1.30 Смешанные единоборства.
3.15 Обзор Лиги Европы.
3.45 Баскетбол.
5.30 Д/с «Второе дыхание».
6.00 Поле битвы.

ПЯТНИЦА

- 6.30 Д/с «Заклятые соперники».
7.00, 9.00, 9.50 Новости.
7.05 Футбол. Лига Европы.
9.05 Все на Матч!
9.55 Футбол. Лига Европы.
11.55, 12.50, 14.45 Новости
12.00, 15.30 Все на Матч!
12.30 Спортивный репортер
12.55 Д/ф «Олимпиада в погонах».
13.25 Всемирные зимние игры. Биатлон. Спринт. Мужчины.
15.00 Футбол. Лига Европы.
15.55 Всемирные зимние игры. Хоккей. КХЛ.
19.30 Новости.
19.35 Все на Матч!
20.05 Дневник Всемирных зимних игр.
20.15 Церемония открытия Всемирных зимних игр. Прямая трансляция из Сочи.
22.00 Все на футбол! Афиша
22.30 Д/с «Жесткий спорт»
23.00 Все на Матч!
23.45 Баскетбол.
1.35 Лыжный спорт.
3.00 Бобслей и скелетон.
4.00 Д/ф «Олимпиада в погонах».

СУББОТА

- 6.30 Смешанные единоборства.
7.00, 7.35, 9.35 Новости.
7.10 Все на Матч!
7.40 Х/ф «Гонки «Пушечное ядро»». (Гонконг).
9.45 Все на футбол! Афиша.
10.15 Д/с «Жесткий спорт»
10.45, 12.20, 14.00 Новости
10.55 Фристайл.
12.25 Золотые мячи Месси и Роналду.
12.55 Лыжный спорт. ЧМ.
14.05 Десятка!
14.25 Биатлон. ЧМ-2017.
14.55 Всемирные зимние игры.
16.25 Все на Матч!
16.55 Хоккей. КХЛ.
19.25 Новости.
19.30 Смешанные единоборства.
21.15 Смешанные единоборства.
21.45 Дневник Всемирных зимних игр.
22.00 Новости.
22.05 Все на Матч!
22.40 Футбол.
0.40 Все на Матч!
1.25 Лыжный спорт. ЧМ.
3.15 Бобслей и скелетон.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

- 6.30 Д/с «Заклятые соперники».
7.00, 9.50, 16.55 Новости.
7.05 Все на Матч!
7.30 Х/ф «Поддубный».
9.55 Всемирные зимние игры.
12.30 Лыжный спорт.
14.05 Спортивный репортер
14.25 Хоккей. КХЛ.
17.00 Все на Матч!
17.30 Смешанные единоборства.
18.55 Все на футбол! Переходный период.
19.25 Футбол.
21.25 Дневник Всемирных зимних игр.
21.35 Все на Матч!
22.05 Д/ф «После боя. Федор Емельяненко».
22.35 Новости.
22.40 Футбол.
0.40 Все на Матч!
1.10 Баскетбол. Единая лига
3.00 Лыжный спорт. ЧМ.
4.15 Бобслей и скелетон.
4.45 Биатлон.
6.10 Конькобежный спорт.

РАДИО

- ИСЛЕН, 20-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хважамжан».
САЛАС, 21-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 22-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 23-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар. Газетин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУГЬМА, 24-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 25-ФЕВРАЛЬ
10.43 «Гвафтедин нетижар»
10.50 Концерт.
ГЯД, 26-ФЕВРАЛЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Информационное письмо

Управление Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Дагестан (далее Управление) сообщает, что некоммерческие организации обязаны ежегодно не позднее 15 апреля года, следующего за отчетным, предоставлять отчет в регистрирующий орган.

При составлении отчетности в отношении некоммерческих организаций необходимо учитывать Федеральный закон от 12.01.1996 № 7-ФЗ "О некоммерческих организациях" (далее - ФЗ "О некоммерческих организациях"), приказ Минюста России от 29.03.2010 № 72 "Об утверждении форм отчетности некоммерческих организаций".

В соответствии с пунктом 3 статьи 32 ФЗ "О некоммерческих организациях" некоммерческая организация предоставляет отчет "о персональном составе ее руководящих органов, а так же о расходовании денежных средств и об использовании иного имущества, в том числе полученных от международных и иностранных организаций, иностранных граждан и лиц без гражданства".

Однако указанное выше требование распространяется не на все некоммерческие организации. Так, согласно пункту 3.1 статьи 32 ФЗ "О некоммерческих организациях" некоммерческие организации, учредителями (участниками, членами) которых не являются иностранные граждане и (или) организации либо лица без гражданства, а так же не имевшие в течении года поступлений имущества и денежных средств от международных или иностранных организаций, иностранных граждан, лиц без гражданства, в случае если поступления имущества и денежных средств таких некоммерческих организаций в течении года составили до трех миллионов рублей, представляют заявление, подтверждающее их соответствие указанному пункту, и информацию в произвольной форме о продолжении своей деятельности в сроки, которые определяются уполномоченным органом.

Согласно пункту 3.2 статьи 32 ФЗ "О некоммерческих организациях" некоммерческие организации, за исключением указанных в пункте 3.1 указанной статьи, обязаны ежегодно размещать в сети Интернет или предоставлять средства массовой информации для опубликования отчет о своей деятельности в объеме сведений, представляемых в Управление.

Согласно статье 118 ГК Российской Федерации и пункту 2 статьи 7 ФЗ "О некоммерческих организациях" фонд обязан ежегодно публиковать отчеты об использовании своего имущества.

Обращаем Ваше внимание, что согласно пункту 10 статьи 32 Федерального закона от 12.01.1996 № 7-ФЗ "О некоммерческих организациях" неоднократное непредставление некоммерческой организацией в установленный срок сведений по формам ОН 0001, ОН0002, предусмотренных указанной статьей, является основанием для обращения уполномоченного органа или его территориального органа (Управление) в суд с заявлением о ликвидации данной некоммерческой организации.

При составлении отчетности в отношении общественных объединений необходимо учитывать Федеральный закон от 19.05.1995 № 82 "Об общественных объединениях" (далее - ФЗ "Об общественных объединениях"), приказ Минюста России от 29.03.2010 № 72 "Об утверждении форм отчетности некоммерческих организаций".

В соответствии с абзацем 4 части 1 статьи "Об общественных объединениях" общественные организации представляют сведения о продолжении своей деятельности с указанием действительного места нахождения действующего руководящего органа, его названия и данных о руководителях обществен-

ного объединения в объеме сведений, включаемых в Единый государственный реестр юридических лиц.

Согласно абзацу 8 части 1 статьи 29 ФЗ "Об общественных объединениях" общественные организации представляют отчет "об объеме получаемых общественным объединением от международных и иностранных организаций, иностранных граждан и лиц без гражданства денежных средств и иного имущества, о целях их расходования или использования и об их фактическом расходовании или использовании" по форме ОН 0003.

Обращаем Ваше внимание, что согласно абзацу четвертому и пятому части 2 статьи 29 Федерального закона от 19.05.1995 № 82-ФЗ "Об общественных объединениях" непредставление общественным объединением в установленный срок сведений, предусмотренных абзацем восьмым части 1 статьи 29 Федерального закона от 19.05.1995 № 82-ФЗ "Об общественных объединениях", является основанием для обращения органа, принявшего решение о государственной регистрации общественного объединения (Управление), в суд с заявлением о признании данного объединения прекратившим свою деятельность в качестве юридического лица и об исключении его из Единого государственного реестра юридических лиц.

Следует отметить, что вне зависимости от организационно-правовой формы некоммерческой организации, деятельность которой основана в соответствии с Федеральным законом от 11.08.1995 № 135-ФЗ "О благотворительной деятельности и благотворительных организациях" согласно статье 19 данного закона, некоммерческие организации обязаны ежегодно представлять в Управление отчет, содержащий сведения о:

- финансово-хозяйственной деятельности, подтверждающие соблюдение требований данного закона по использованию имущества и расходованию средств благотворительной организации;
- персональном составе высшего органа управления благотворительной организацией;
- составе и содержании благотворительных программ благотворительной организации (перечень и описание указанных программ);
- содержании и результатах деятельности благотворительной организации;
- нарушениях требований указанного закона, выявленных в результате проверок, проведенных налоговыми органами, и принятых мерах по их устранению.

По результатам контроля Управлением Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Дагестан в соответствии с законодательством Российской Федерации могут быть приняты следующие меры:

- вынесено предупреждение;
- внесено представление;
- приостановлена деятельность общественной, религиозной организации;
- возбуждено дело об административном правонарушении;
- направлено в суд заявление о приостановлении деятельности общественного объединения в качестве юридического лица и об исключении его из единого государственного реестра юридических лиц;

- направлено в суд заявление о приостановлении деятельности некоммерческой организации или ее ликвидации.

А.М.Мурсалов

И йикъара чав залан хабар агакьна: Ватандин Чехи дяведин ветеран, машгур разведчик, алим, ДГПУ-дин профессор, социальный технологийрин ва чкадин самоуправленидин илимрин Академиядин гьакъикъи член-академик, гьакъван нуфузлу ва гьурметлу инсан Абдулла Мегьамедович Мурсалов рагьметдиз фена.

А.М.Мурсалов 1926-йисан февралдин вацра Ахцегьа дидедиз хьана. Ина 1944-йисуз юкьван школа акьалтларай адаз Советрин Армиядин жергейриз звер гана. Гьеле мектебда амаз вичиз фасагьатдаказ, урус члал хьиз, немс, турк, араб члаларни чизвай жегьил а члалан Кремлдин дивизиядиз желбна. Инай ам Ватандин Чехи дяведа игитвилелди женг члугазвай кушунрин махсус (КГБ-дин) частарик кваз, разведчик яз, хейлин къецепатан улквейриз акъатна. Ада Ясскдинни Кишиневдин, Львовдин, Прагадин, Белграддин ва маса шегьерин патарив киле фейи гьакъван муракаб операцийра къегьалвилер къалулна. Ам, капитандин чинда аваз, хурудал женгинин чехи наградаяр алаз, 1952-йисуз отставкадиз экъечина ва педагогивин кваллахдив эгечина. 1948-1952-йисара СССР-дин КГБ-дин высший военный училищеда клейдалай кулухъ вичин чирвилер ада Ставрополдин къецепатан члаларин, ахпа гьа ина педагогивин института килин образование къачуналди хкажна.

Чирвилерин кукушрихъ ялзавай муаллимди илимдин къве хилляй-тарихдин илимрин (Воронездин Ленинан комсомолдин тварунихъ галай госуниверситетда. 1971-йис) ва педагогикадин илимрин (Ленинграддин А.И. Герценан тварунихъ галай Вирироссиядин Госпединститутда. 1975-йис) кандидатвилин диссертацияр хвена.

Хейлин йисара хайи хуьре-Ахцегьа школдин директорвиле, 40 йисалайни гзаф вахтунда ДГПУ-дин къецепатан члаларин кафедрадин килин преподавателвиле, доцентвиле, профессор яз, кафедрадин заведующийвиле кваллахна. Адан гьиликай цлудралди методикадин ктабар, монографияр, тезисар, теклифар хкатна. "Образованидин кар кхиле тухунин клалубар арадал гьун", "Къвед лагьай пеше чирунин методика", "Ингилис члал чирунин методика" ва маса ктабар чпин метлеб садрани квахъ тийирбур я.

Риклелай фидач!

И йикъара чав еке пашманвал агакьна: Ватандин Чехи дяведин ветеран, чи багъри инсан, рикл алай муаллим, ДГПУ-дин профессор Абдулла Мегьамедович Мурсалов гьамишалугъ яз чавай къакъатна.

Республикадин педагогичин чехи тешкилат патални им еке магьрумвал я.

Адан ученикар, адавай тербия ва чирвал къачур чун бахтлу ксар я. Вири уьмуьрда ам чи чехи даях, меслятчи ва куьмекчи тир. Чехин макъамра чна адахъди ялдай, ам акунихъ, адахъ галаз рахунихъ ялвардай. Абдулла Мегьамедовичахъ гьакъван гегьенш рикл, ачухвал, жумартвал, камалдин зурбавал авай. Ибур анжах лап вини дережадин чирвал, ахлакъ, къанажагъ авай

Ватандин Чехи дяведин женгера къалурай къегьалвилерай гайи чехи наградаяр гила хейлин цийи наградаяр, гьурметдин тварар алава хъхьана. Ам "СССР-дин высший школадин отличник", "Дагьустан Республикадин лайихлу муаллим" лагьай гьурметдин тварарин, Дагьустан Республикадин Гьурметдин грамотадин ва гзаф маса шабагьрин сагьиб я. Эхиримжи агалкун ам рейсавдилелди винидихъ твар кунвай Академиядин академиквиле хкажун хьана.

Уьмуьрда ам акъван сабурлу ва гьейратлу тир хьби, гьич садрани вичин я наградаярал, я тварарал дамах ийиз, вич къалуриз алахънач. Чи газет патални гьакъван дикъетлу, гьурметлу насигатчи ва куьмекчи тир. Лап эхиримжи йикъаралдини чахъ галаз сих алакь хуьзвай.

Вучда, йисари чпин кар ийида. Абдулла Мегьамедович чахъ галамач.

Чна рагьметлудан хизандиз, мукьва-кхилириз, багърийриз, вири ахцегьвийриз башсагьлугъвал гузва. Абдулла Мегьамедович Мурсалован экуь къамат садрани чи риклелай алатдач.

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин коллектив

ксариз хас ерияр я. Вичин чирвилер ада, клусни гьайиф татана, чахъ галаз пайдай. И карди чи риклера цийи экверал, къуватрал, умудрал чан гьидай. Муаллим къакъатуниди къе чна етимвиле гьатайди хьиз гьиссзава. Амма адан руьгьдин къамат, камалдинни жамалдин зурбавал садрани риклелай алатдач.

Неслприн риклера ада тунвай пак цирери инлай кулухъни тан гьиди, Ватан патал яратмишдай къуватар артухарда!

Чна адан руьгьдиз, къаматдиз, юкь агьузана, икрамзава, вири багърийриз башсагьлугъвал гузва.

Виликан ученикрин десте

Буьгьуьяр къвезва!

Магьидин ГЪАМЗАЕВ,
Хив райондин Цинигрин хуьр

Чна аял вахтара къалмакъал, гьарай-вургай авурла, члехибуру чаз, буьгьуьяр къвезва лугьуз, кичлерар гудай. Чун кичлела гьарна чуьнуьх жедай, амма буьгьуьяр вучар ва вужар ятла чаз чидачир.

Вахтар алатна, чун члехи хьана, буьгьуьярни амуькьнач. СССР чукурна, пайи-паярна. И вахтуникай менфят къачуна, Чубайса халкъариз гайи "Волгайра" аваз буьгьуьярни касни амачир заводриз, фермайриз, баябан хьанвай никлериз, багьларизни салариз катна. Амма секинвал къенин йикъалдини авач.

Арадал цийи буьгьуь - кризис лугьудайди атанва. Нафт ужуж хьанвалда, гьукуматдин бюджетдиз долларар къвезвач, гьакл хьайила гзаф шейзрин къиметар багьа хьанва. Бес чи АЗС-ра авай бензин, заводра цурурзавай ракар, чиликай хкудзавай цивин, тамарай атлузвай кларасар, тахта-шалман вучиз багьа хьанва? Чи салара цазвай картоф-келемдиз, никлера авай техилдиз гузвай ядни чна доллардихъ къачузвани? Вучиз абур багьа хьанва? Дагьлукь районрай 5 манатдихъ къачузвай келемар, газарар, картофар, шегьерин базаррал тухвана, 20-30 манатдай хуьзва.

Халкъдин къайгьуда авай са касни авач. Ик! туширтла, абурун арада наркоманар, вагьабитар, халкъдин душманар жедачир.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М.И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

Газет алакьадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016 йисан 12 декабрли регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358

Макъалаяр редакцияди туькьур хъйизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин квал

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М.А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
СОВЕТНИК

Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ

65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н.М. ИБРАГЪИМОВ

65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН

Ж.М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН

Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М.А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

А.Х. ГЪАМИДОВ

65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

Н. ИБРАГЪИМОВ

Газет йиса 52 сеферда аскъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.00

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,

Пушкинан куьче, 6.

Тираж 9090

Ⓒ - И лишандик квай материалар

гъакъидихъ чапзавайбуру я.

Ⓓ - Икъван яшар хъанвайбуру келрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты

"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БНК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь

Мубаракрай!

Ахцегь райондин Къакарин хуьре яшамин жезвай зегьметдин ветеран, хуьруз-кваллиз, хайи райондиз, Шарвилидин неведи хъиз, вафалувилелди къуллугъзавай хва, алай вахтунда аялрин бахчада завхозвиле кваллахзавай Чехи буба Борис Халилович ХАЛИЛОВАЗ:

Твар я Борис,
Хва я халис!
Шарвилидин
Хуьзвайди ирс!
Намус миьхи,
Сидкъи миьхи,
Мураддин сел
Суй хъиз эку!
Чир хъайид туш
Эниш, я хуш,
Къайгъуйрик кваз
Гъамиша хуш.
Хъанва йисар
Гила самбар
Гъеле чизвач
Вегъин лабар.
Яшаминрай
Ви гъар спел!
Виш йисари
Ачухрай пел!..

ВУН ХАЙИ ЮГЪ ТЕБРИКЗАВАЙ СТХА БУНЪАМУДИН, АДАН ХИЗАН, ВИРИ ВИ БАГЪРИЯР.

Конкурс "Лезги хуьр"

Украинадин Харьков шегьерда авай лезгийрин культурадин "Самур" обществоди "Лезги газетдин" иштираквални аваз "Лезги хуьр" лугъдай конкурс малумарзава. Адан шартлар ихътинбуру я:

1. Лезгистандин хуьрерикай документальный фильмар арадал гъун;
2. Фильмайра магълейрикай, чкадин агъалийрикай, тухумрикай, адетрикай, яшайишдин къетленвилерикай, хуьрекрикай, чкадин агъалияр машгъл жезвай кеспирикай, сеняткаррикай, пак чкайрикай, машгъл инсанрикай... сугъбетун.

Конкурсдин нетижаяр 2018-йисан июлдин вацра къада. Приздин фондунди кве виш агъзур манат (200 000) тешкилзава.

И мярекатда иштиракиз кланзавайбуру электронный почтадин contest60@mail.ru адресдиз арза ракъурун лазим я. Конкурсдихъ галаз алакьалу суалар къейднавай адресдиз рекъе тваз жеда.

Нумрадиз чар

Ферид ВАГЪАБОВ

Гуьрметлу редакция!
Малум тирвал, аламай йисан февралдилай кваллах тийизвай пенсионерриз пул хкажнай. Гъа са вахтунда кеспидик кумай пенсионер кваллахдилай элячлайла, Пенсийрин фондунди адан пенсия, аламай пулар хкажай вахтарни (индексация) гъисаба къуна, артухар хъийида лаганвай.

2016-йисан сентябрдиз зун кваллахдилай элячина. Школадин директорди зав, талукъ тир кхъинарни авуна, зи зегьметдин книжка вахкана.

Паспортдай, зегьметдин

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ:

Чна Меъгарамдхуьруьн райондин управленидай и агъвалатдин гъакъиндай пенсионердиз, гъакни "Лезги газетдин" редакциядиз са тайин жаваб гунгузлемешзава.

книжкадай (квалахдилай элячина ва лагъай приказ авай), страховой полисдай копиярни акъудна, Россиядин Пенсийрин фондунин Дагъустанда авай отделенидин Меъгарамдхуьруьн управленидиз фена. Ана Советский хуьруз къуллугъ ийизвай пешекарди, зи чарариз-цларариз дикъетдивди клигна, "вири дуьз я" лагъана...

Декабрдин, январдин пенсияр дегишвал аваз гана, амма сентябрдин, октябрдин ва ноябрдин пенсияр са тафаватни авачиз хканва. Зун са шумудра пенсияр тайинарзавай, гузвай... управленидиз фена, гъайиф хъи, са тайин жаваб гудай кас жагъанач. За низ арза ийин!?

"Жегъил" Дагъустан

Ренат ГЪАЖИРАЖАБОВ

Дагъустандин агъалийрин яшар юкван гъисабдалди 29,5 йисаз барабар я. Ахтармишунар тухвай Россиядин халкъдин майишатдин ва госкъуллугъдин академиядин, государстводин статистикадин Федеральный къуллугъдин ва прикладной системный анализдин институтдин пешекарар гъа ихътин фикрдал атана.

Дагъустан Республикадин къуншияр тир Чечнядани Ингушетияда и делил, талукъ тирвал, 25,5 ва 29,5 йисаз барабар я. Куьрелди, чун виридалайни "жегъил" регионрин арада ава.

Чина регион ава, юкван гъисабдалди агъалийрин умуьрдин ярговвал саки Рагъаклидай патан Европада хътин дережадив (77-80-йис) агакънавай: Ингушетияда итимар патал - 76,5 йис, Дагъустанда - 73,2 йис, Москвада - 73 йис...

Куплю слабые или больные пчелосемьи. Тел.: 8-988-204-50-23

Малумат

ГЪУЪРМЕТЛУ ВАТАНЭГЪЛИЯР!

Виридаз малум тирвал, 2016-йисан 21-мартдиз келлегуьз вандалри чи чехи шаир Стлал Сулейманан музейдиз цай янай. Алай вахтунда лезги са шумуд баркаллу хчин иштираквал аваз музейдин дарамат къайдадиз хканва, патарив гвай чил аваданламишнава. Алуькнавай йисан 18-майдиз, шаир хайи юкьуз, музейди мад вичин варар ачухда.

Вилик кумай важиблу месэла музейдиз экспонатар къватлун я. Чна вири ватанэгълийривай Стлал Сулейманан галаз алакьалу чпихъ авай шейэр, адан вичин ва вичикай кхъенвай ктабар "Лезги газетдин" редакциядиз (Нариман Ибрагъимовал) ва я Къасумхуьруьн Культурадин кваллиз (Майрудин Бабахановал) агакъарун тлаабзава.

Стлал Сулейманан музей арадал хкунин оргкомитетдин председател, "Сулейман-Стальский район" муниципальный райондин къил Н.Ш. АБДУЛМУТАЛИБОВ

Эхцигзава квал-музей

Хазран КЪАСУМОВ

Азиз дустар, чи Стлалдал Ихътин агъвалат хъана хъи: Алаатайла хейлин йисар, Сулейманан квал кана хъи.

Гомеран квал цай яна куз, Куду вун цла эхират къуз. Вагъшидини ийич и кар, Алчах-угъраш хъана ви твар.

Эхцигзава квал-музей, Вири халкъар сад хъана.

Амуькда чухъ Сулейман, Ширатдин дагъ хъана.

Устад я чи Сулейман Жавагъирар теснифай. Акъул, камал, гъар са гаф Булах язва алцифай.

Майдин вацра ачухда Цийи музей Стлалдал. Шад межлисни къурмишда Чи Меккада - Стлалдал.

Цийи рубрика

Девирдин шиклар

Гуьрметлу газет келзавайбуру! Къенин нумрадлай гатлунна, чна, гъар мумкинвал хъайила, "Девирдин шиклар" рубрикадик кваз чал умуьрда гьалтзавай, вилералди аквазвай бязи къариба, инсандин риклиз таъсирдай гъахъсузвилер, татугайвилер негъзавай баянар галай карикатураяр чагда (карикурайриз ширидалди баянар гайитлани жеда). Анжах рубрикадин мурад баянра ва шиклра къалурзавай бязи кралал, пешейрал ва пешекаррал хуьруьн, абур русвагъ авун туш. Чи макъсад анжах, чпин пешекарвиликай менфят къачуналди, обществодиз зиян гузвай бязи инсанрин гъахъсузвал ва маса чуру крар негъ авуникай ибарат я.

Чна газет келзавайбурузни и рубрикада иштиракун теклифзава. Карикатураяр авторди вичи чулунвайбуру хъайитла, мадни хъсан я. Эгер абур интернетдай ва я тахъайтла маса чешмейрай къачунвайбуру яз хъайитла, чешмедин твар къуна кланда.

Зун къуллугъдал...

Зун къуллугъдал алай члавуз	ГАИ-да	"Жерме" лугъур гъеле сиве гаф
Заз гуьрметар ийизавай	вирида.	амаз,
Аламач мад зи къуьнерал	погонар,	Пул чухъкедай кве гъиливди
Къуша гъетер, абур алай ақунар.	хуьчуькай,	зи гъуаза.
Тапанчини кими тушир	гъиликай,	Гъикъван мадни, пагъ, авуна
"Цару твални" куьрсарна за	гъиликай,	дашмишар
Фена рекъин са къерехда	акъваздай,	Кваллиз йикъа майваярни
Са шоферни ахъайдачир,	алаждай.	Эхир крар ингъе хъана къе
Рекъай машин къведай гъар са	бередая,	шулугъ,
Твал хкажун бес жедай са	жуьре за,	Ахкъатна зи гъилий къеж квай
Шоферривди авурди туш	къугъунар,	къуллугъ.
Герек тушир артух члалар,	рахунар.	Алатайбуру, шад легъзе хъиз,
		а къар я,
		Заз амайбуру къилин, риклин
		тлалар я.
		Мад жува - жув хъийизва къе за
		секин:
		Ахвар тир жед акур жуваз
		са ширин.
		Гъик! лугъун бес хъийи кар я
		ахвара,
		Ахвар тиртла, гъатдайни къе
		ракъара?!..

Карикатурадиз баян гайиди ва шири хъейиди Муса АГЪМЕДОВ я